



Praktische gids voor de valorisatie van intellectuele eigendom met het oog op het verkrijgen van financiering



Disclaimer: Deze studie werd afgesloten in december 2024. Het is mogelijk dat sommige verwijzingen naar webpagina's sindsdien zijn gewijzigd.



FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50 – 1210 Brussel

Ondernemingsnummer: 0314.595.348



○ 0800 120 33 (gratis nummer)



○ FODEconomie



○ @fodeconomie



○ [linkedin.com/company/fod-economie](https://www.linkedin.com/company/fod-economie) (tweetalige pagina)



○ [instagram.com/fodeconomie](https://www.instagram.com/fodeconomie)



○ [youtube.com/user/FODEconomie](https://www.youtube.com/user/FODEconomie)



○ economie.fgov.be

Verantwoordelijke uitgever:

Séverine Waterbley

Voorzitter van het Directiecomité

Vooruitgangstraat 50 – 1210 Brussel

Internetversie

021-25

Inhoud

| | | |
|--------|--|----|
| 1. | Inleiding..... | 7 |
| 2. | Subsidies..... | 9 |
| 2.1. | Subsidies voor intellectuele eigendom..... | 9 |
| 2.1.1. | Publieke financieringsinitiatieven..... | 9 |
| 2.2. | Subsidies voor onderzoek en ontwikkeling | 14 |
| 3. | Fiscale incentives..... | 17 |
| 3.1. | Gunstige belastingregelingen voor ondernemingen | 18 |
| 3.1.1. | Innovatieaftrek..... | 18 |
| 3.1.2. | Gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers | 20 |
| 3.1.3. | R&D-investeringsaftrek - R&D-belastingkrediet..... | 21 |
| 3.2. | Fiscale incentives voor werknemers..... | 23 |
| 3.2.1. | Auteursrechten | 23 |
| 3.2.2. | Innovatiepremie..... | 25 |
| 4. | Toegang tot financiering..... | 26 |
| 4.1. | Factoren die de toegang tot financiering via IE beïnvloeden..... | 26 |
| 4.1.1. | Waardering om gebrek aan informatie en kennis te compenseren..... | 27 |
| 4.1.2. | Verzekeringen om de illiquiditeit van IE te compenseren..... | 29 |
| 4.1.3. | Transparantie als tegenwicht voor de onlosmakelijkheid van IE en de eigenaar ervan..... | 30 |
| 4.1.4. | Staten die financiering op basis van IE aanmoedigen..... | 30 |
| 4.1.5. | Conclusie over de toegang tot financiering..... | 34 |
| 4.2. | De specifieke kenmerken van schuldfinanciering..... | 34 |
| 4.2.1. | Strikte regelgeving beperkt de investeringsbereidheid van banken..... | 34 |
| 4.2.2. | De verschillende toepassingen van IE bij schuldfinanciering..... | 35 |
| 4.2.3. | De Belgische markt..... | 36 |
| 4.3. | De specifieke kenmerken van financiering met eigen vermogen..... | 36 |
| 4.3.1. | Verschillende soorten investeerders..... | 36 |
| 4.3.2. | IE gebruiken als signaal naar investeerders..... | 37 |
| 4.3.3. | De Belgische markt..... | 38 |

| | | |
|--------|---|----|
| 4.4. | Intellectuele eigendom verzekeren..... | 39 |
| 4.4.1. | Een inleiding tot de verzekering van IE..... | 39 |
| 4.4.2. | De verschillende soorten verzekeringspolissen..... | 40 |
| 4.5. | Belgisch zekerheidsrecht en intellectuele eigendom..... | 41 |
| 4.5.1. | Hervorming van de Belgische pandwet..... | 42 |
| 4.5.2. | Het belang van de registratie en de formaliteiten..... | 43 |
| 5. | Bron van directe inkomsten..... | 45 |
| 5.1. | De licentie..... | 45 |
| 5.1.1. | Definitie en verschillende soorten licenties..... | 45 |
| 5.1.2. | Voor- en nadelen van een licentie..... | 48 |
| 5.1.3. | Belangrijkste elementen van een licentiecontract..... | 50 |
| 5.2. | Overdracht..... | 51 |
| 5.2.1. | Definitie en voorwaarden van een opdracht..... | 51 |
| 5.2.2. | Voor- en nadelen van een overdracht..... | 51 |
| 5.2.3. | Belangrijkste elementen van een overdrachtscontract..... | 52 |
| 5.3. | Samenwerkingsovereenkomsten gebaseerd op een licentie of een overdracht..... | 53 |
| 5.3.1. | Vormen van samenwerking..... | 53 |
| 5.3.2. | Beheer van IE-activa in de samenwerkingsovereenkomst..... | 56 |
| 6. | Conclusie en aanbevelingen..... | 58 |
| 6.1. | De financiering kan gebruikt worden om de waarde van de IE-activa van Belgische kmo's te verhogen..... | 58 |
| 6.2. | Aanbevelingen..... | 59 |
| 6.2.1. | Aanbevelingen aan ondernemingen..... | 59 |
| 6.2.2. | Aanbevelingen voor professionals in de financiële sector..... | 59 |
| 6.2.3. | Aanbevelingen aan de politieke wereld..... | 60 |
| 7. | FAQ - Toolbox..... | 61 |
| 7.1. | Welke overheidssteun en subsidies zijn er beschikbaar in mijn Gewest?..... | 61 |
| 7.1.1. | Subsidies inzake intellectuele eigendom..... | 61 |
| 7.1.2. | Subsidies inzake onderzoek en ontwikkeling..... | 62 |
| 7.2. | Welke fiscale incentives zijn er beschikbaar in België?..... | 62 |
| 7.3. | Wat moet ik doen via het BELSPO-platform om vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers aan te vragen?..... | 63 |

| | | |
|--------|---|----|
| 7.4. | Kan mijn vennootschap worden beschouwd als een Young Innovative Company?..... | 63 |
| 7.5. | Welke diploma's zijn vereist om te genieten van de vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers als mijn vennootschap geen Young Innovative Company is en geen bezoldiging betaalt aan onderzoekers die aan onderzoeks- of ontwikkelingsprojecten of -programma's werken in samenwerking met universiteiten of instellingen voor hoger onderwijs (in de EER) of erkende wetenschappelijke instellingen? | 64 |
| 7.6. | Hoe dient u het aanvraagformulier in bij het Gewest om een attest van het gewest te verkrijgen waarin wordt bevestigd dat de nieuwe producten of technologieën die het resultaat zijn van R&D-activiteiten geen negatief effect hebben op het leefmilieu? | 64 |
| 7.7. | Welk aangifteformulier in de vennootschapsbelasting moet worden ingevuld om te genieten van de R&D-investeringsaftrek of het R&D-belastingkrediet? | 64 |
| 7.8. | Op welke fiscale fiches moeten inkomsten uit auteursrechten worden vermeld? | 64 |
| 7.9. | Welke formaliteiten moeten worden vervuld om te genieten van de innovatiepremie? | 65 |
| 7.10. | Hoe kan ik een pand vestigen op mijn intellectuele eigendomsactiva? | 65 |
| 7.11. | Hoe waardeer ik mijn intellectuele eigendomsactiva op de juiste manier? | 65 |
| 7.12. | Ik wil inkomsten verwerven met mijn IE-activa, wat moet ik doen? | 66 |
| 7.13. | Kan ik eenzelfde licentie aan meerdere entiteiten verlenen? Of kan ik ze slechts aan één entiteit toekennen? | 67 |
| 7.14. | Wat zijn de belangrijkste elementen waarmee ik in een partnerschap rekening moet houden om ervoor te zorgen dat de betrokken IE-activa effectief worden gedeeld? | 67 |
| 7.15. | Moet ik mijn IE-activa registreren?..... | 67 |
| 8. | Bijlagen..... | 71 |
| 8.1. | Intellectuele eigendom beschermen..... | 71 |
| 8.1.1. | Bescherming onderworpen aan een registratieformaliteit..... | 71 |
| 8.1.2. | Bescherming zonder registratieformaliteit..... | 76 |



1. Inleiding

In het afgelopen decennium droegen intellectuele eigendomsactiva (“IE-activa”) toenemend bij aan de marktwaarde van ondernemingen, en in het bijzonder van kleine en middelgrote ondernemingen (“kmo’s”). Dat is voornamelijk te danken aan de opkomst van de kenniseconomie. Sindsdien zijn IE-activa een belangrijk thema geworden in onze economische omgeving.

Ter herinnering: intellectuele eigendom (“IE”) bestaat uit twee pijlers: industriële eigendom (octrooien, merken, tekeningen en modellen, enz.) en literaire en artistieke eigendom (auteursrecht, naburige rechten, enz.). De term verwijst naar een reeks exclusieve rechten op creaties van de geest, vaak het resultaat van onderzoek en ontwikkeling, artistieke creatie of innovatie. Dankzij deze rechten kunnen de houders het gebruik (in de breedste zin van het woord) van hun creaties controleren en voordeel halen uit de commerciële uitbating ervan. IE is daarom een essentieel instrument om creativiteit en innovatie aan te moedigen door het intellectuele werk van ontwerpers te beschermen, in het bijzonder van kmo’s.

Bijgevolg is het commercieel benutten van IE in België van cruciaal belang voor ondernemingen, en dan vooral voor kmo’s, die voor hun groei en concurrentievermogen steeds afhankelijker worden van hun IE-activa. Belgische ondernemingen maken echter te weinig gebruik van hun IE, vaak door een gebrek aan kennis over de mogelijkheden die ze hebben of door de Belgische regelgeving die nog steeds te complex is.

In het verleden werden tal van initiatieven genomen om de creatie van IE aan te moedigen en economische innovatie te stimuleren. De exploitatie van deze IE is echter nog grotendeels onderbelicht in België. Er werden echter wel studies uitgevoerd in Europa en elders. Zo is er een studie uitgevoerd door het EOB (Europees Octrooibureau) en het EUIPO (Bureau voor Intellectuele Eigendom van de Europese Unie) om de rol van IER te onderzoeken bij het vergemakkelijken van de toegang tot financiering voor Europese startups. De studie analyseert het verband tussen het deponeren van intellectuele-eigendomsrechten (IER) door startups en hun succes bij het aantrekken van financiering.¹ Hieruit blijkt dat jonge Europese ondernemingen die merken en octrooien

1 EOB en EUIPO, Patents, trade marks and startup finance, beschikbaar op het volgend adres: https://www.epo.org/en/service-support/publications?size=n_10_n&filters%5B0%5D%5Bfield%5D=node_id&filters%5B0%5D%5Bvalues%5D%5B0%5D%5B0%5D=943333&filters%5B0%5D%5Btype%5D=any&sort-field=publication_date_content&sort-direction=desc

bezitten tijdens hun start- of groeifase gemiddeld tot 10,2% meer kans hebben om financiering te krijgen.

De reden en het belangrijkste doel van deze gids is dan ook om Belgische ondernemingen in staat te stellen meer te weten te komen over de verschillende middelen die in België beschikbaar zijn om hun IE commercieel te benutten.

De gids begint met de lezer kennis te laten maken met de vier grote families van manieren waarop ondernemingen de waarde van hun IE-activa in België kunnen verhogen:

- Subsidies inzake IE en inzake onderzoek en ontwikkeling (“R&D”).
- Fiscale incentives, zowel voor ondernemingen (innovatie- of investeringsaftrek, vrijstelling van de doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers, enz...) als voor de werknemers (auteursrecht en de innovatiepremie).
- Toegang tot financiering, t.t.z. het gebruik van IE als een facilitator voor schuldfinanciering of door eigen vermogen. Het Belgische zekerheidsrecht zal ook worden besproken, evenals de verschillende initiatieven die internationaal zijn genomen om de commercialisering van IE in deze context te vergemakkelijken.
- De bron van directe inkomsten, t.t.z. de licentie voor IE, de overdracht van IE en samenwerkingscontracten gebaseerd op een licentie of een overdracht.

Lezers vinden ook een FAQ met de belangrijkste vragen die kmo's kunnen hebben over het waarderen van hun IE, samen met de relevante antwoorden. Deze Toolbox bevat ook een lijst met alle contactpersonen die kmo's nodig hebben voor de verschillende formaliteiten die komen kijken bij de commercialisering van hun IE.

Tot slot sluit de gids af met een lijst van aanbevelingen voor politieke beslissingsnemers, de financiële wereld en kmo's om de commercialisering van IE in België in de toekomst te optimaliseren.



2. Subsidies

Een subsidie is financiële steun die door een publieke of private instantie wordt toegekend aan een onderneming, vereniging of individu om een specifiek project of activiteit uit te voeren. Subsidies zijn over het algemeen bedoeld om initiatieven te ondersteunen die van algemeen belang zijn of die bijdragen aan de economische, sociale of culturele ontwikkeling van een gewest of land.

In de volgende twee delen concentreren we ons op subsidies voor intellectuele eigendom en subsidies voor onderzoek en ontwikkeling. Europese, federale en regionale subsidies worden beschreven.

2.1. Subsidies voor intellectuele eigendom

2.1.1. Publieke financieringsinitiatieven

Op het niveau van de Europese Unie

Belgische kmo's hebben toegang tot fondsen en voordelen die op het niveau van de Europese Unie zijn opgezet.² Een initiatief dat het vermelden waard is, is het Kmo-Fonds « Ideas Powered for business », een subsidieprogramma dat is opgezet om Europese kmo's te helpen toegang te krijgen tot hun intellectuele-eigendomsrechten. Een van de vouchers biedt de volgende voordelen:

- een terugbetaling van 75% van de taksen voor nationale, regionale en Europese merken en tekeningen en modellen;
- een terugbetaling van 50% van de taksen voor merken en tekeningen en modellen buiten de EU. Elke kmo kan maximaal 1.000 EUR terugkrijgen³.

² Zie <https://www.euipo.europa.eu/nl/sme-corner/sme-fund/overview> voor meer informatie.

³ FOD Economie, Geef uw bedrijf een impuls met het kmo-fonds, 2024, beschikbaar op: <https://economie.fgov.be/nl/themas/intellectuele-eigendom/innovatie-en-intellectuele/steun-bij-oo-en-externe/geef-uw-bedrijf-een-impuls-met>

Om te beoordelen of een Europese kmo in aanmerking komt voor dit fonds, moet rekening worden gehouden met de criteria van EU-richtlijn 2003/361 met betrekking tot de belangrijkste factoren, namelijk het aantal werkzame personen en de omzet of het balanstotaal. De regeling⁴ geldt voor de volgende ondernemingen:

| Company category | Staff headcount | Turnover | or | Balance sheet total |
|------------------|-----------------|----------|----|---------------------|
| Medium-sized | < 250 | ≤ € 50 m | | ≤ € 43 m |
| Small | < 50 | ≤ € 10 m | | ≤ € 10 m |
| Micro | < 10 | ≤ € 2 m | | ≤ € 2 m |

Voor kmo's die zich willen inlaten met Europese R&D is het Horizon Europe programma ook een zeer belangrijk financieringsinstrument.

Horizon Europe is het belangrijkste financieringsprogramma van de EU voor onderzoek en innovatie, met 95,5 miljard EUR beschikbaar over 7 jaar (2021 tot 2027), naast de privé-investeringen die dit geld zal aantrekken. Het versterkt de impact van onderzoek en innovatie bij het vormgeven, ondersteunen en uitvoeren van EU-beleid en bij het aanpakken van mondiale uitdagingen⁵.

België ontvangt via zijn regionale programma's 2,5 miljard EUR aan financiering in het kader van het cohesiebeleid onder de doelstelling «Investeren in werkgelegenheid en groei», met financiering van het EFRO, het FSA+ en het FOI⁶.

Op Belgisch niveau

Op federaal niveau biedt de Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom, een openbare dienst van de federale overheid met als algemene opdracht de bescherming van intellectuele eigendom in België, een prediagnostische dienst voor intellectuele eigendom aan. Via deze gratis dienst brengt een deskundige de bestaande intellectuele-eigendomsrechten van de onderneming in kaart en stelt vast welke niet beschermd zijn en welke geclaimd zouden kunnen worden. De deskundige levert vervolgens een rapport met aanbevelingen op maat van de onderneming, zodat zij gewapend met intellectuele eigendom kan blijven innoveren en investeren.

Deze dienst is bedoeld voor innoverende ondernemingen die nog niet vertrouwd zijn met intellectuele-eigendomsrechten, die nog geen ervaring hebben op dit gebied of die al voldoende kennis hebben van intellectuele-eigendomsrechten maar nieuwe gebieden willen verkennen. De enige voorwaarde om van deze dienst gebruik te kunnen maken is het hebben van een ondernemingsnummer bij de Kruispuntbank van Ondernemingen en het hebben van een maatschappelijke zetel in België⁷.

4 Ga voor meer informatie naar https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-definition_en.

5 Europese Commissie, «Wat is Horizon Europe?», beschikbaar op https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en.

6 Europese Commissie, Cohesion Open Date Platform, België, beschikbaar op <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/BE/21-27>.

7 Ga voor meer informatie naar <https://economie.fgov.be/nl/themas/intellectuele-eigendom/tools-voor-sensibilisering/prediagnostische-dienst-voor>.

Als u gebruik wilt maken van onze prediagnostische dienst voor intellectuele eigendom, vul dan het volgende formulier in: [Prediagnostische dienst](#). Zodra wij uw verzoek hebben ontvangen, zal de Dienst voor de Intellectuele Eigendom contact met u opnemen en u meer informatie geven over de te nemen stappen.

Bovendien kent elk Belgisch gewest verschillende subsidies toe, in het bijzonder aan kmo's, en sommige van deze subsidies omvatten onder bepaalde voorwaarden ook diensten voor intellectuele eigendom. Het volgende schema geeft een intuïtief overzicht van deze initiatieven die van toepassing zijn op Belgische kmo's die hun intellectuele eigendom willen valoriseren⁸:

8 C. LEFEBVRE, SUBSIDIES: Each Belgian Region has different grants for entrepreneurs and SMEs to foster economic developments, Gevers, beschikbaar op <https://www.gevers.eu/en/Q5deg89VI/subsidies--each-belgian-region-has-different-grants-for.php>, laatst bijgewerkt op 01/09/2020.

| | Verleende steun | Begunstigden | Bedrag | Meer informatie |
|---|--|--|--|--|
| Brussel-Hoofdstad | | | | |
| Ondersteuning bij het deponeren van octrooien | Financiële tussenkomst in octrooi-aanbestedings-procedures, met inbegrip van officiële taken | Kmo's met innoverende activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest | 50% van de kosten van de aanvraag en de procedure | https://innoviris.brussels/patents |
| Innovatiecheques | Financiële tussenkomst voor diensten ter ondersteuning van de innovatiestrategie van kmo's | Kmo's met innoverende activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest | Maximaal 10.000 EUR per jaar en maximaal 75% van de kosten | https://innoviris.brussels/fr/innovation-vouchers |
| Adviespremie - Juridische analyse | Financiële tussenkomst voor juridisch advies | Kmo's gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest | Basisniveau van 40%, tot 60% in specifieke gevallen Max 10.000 EUR per jaar | https://1819.brussels/subsides/prime-consultance https://economie-emploi.brussels/prime-consultanc |
| Subsidies voor adviesverlening inzake intellectuele eigendom met betrekking tot het deponeren, registreren en certificeren van merken in het buitenland | Subsidies voor een deel van de advieskosten voor deze procedures in het buitenland | Kmo's gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest | 50% van de honoraria tot een maximum van 10.000 EUR | https://economie-emploi.brussels/prime-export-consultance |

| | | | | |
|---------------------------------|---|-------------------------------|---|---|
| Vlaanderen | | | | |
| KMO-portefeuille: IE-Advies | Subsidies voor adviesverlening inzake intellectuele eigendom | Kmo's gevestigd in Vlaanderen | Kleine ondernemingen: 30% steun tot een maximum van 7.500 EUR per jaar Middelgrote ondernemingen: 20% steun tot een maximum van 7.500 EUR per jaar | https://www.vlaio.be/nl/subsides-financiering/kmo-portefeuille |
| Kmo-portefeuille: IE-Trainingen | Subsidies voor opleidingen en workshops over intellectuele eigendom | Kmo's gevestigd in Vlaanderen | Kleine ondernemingen: 30% steun tot een maximum van 7.500 EUR per jaar Middelgrote ondernemingen: 20% steun tot een maximum van 7.500 EUR per jaar | https://www.vlaio.be/nl/subsides-financiering/kmo-portefeuille |

| | | | | |
|---|--|---|--|--|
| FINMIX | De mogelijkheid om uw financieel plan voor te stellen aan een panel van deskundigen (vertegenwoordigers van banken, openbare en private instellingen, investeerders, crowdfunding-platformen) die het plan zullen beoordelen en advies zullen geven over de meest geschikte combinatie van financiering. | (Potentiële) start-ups en scale-ups met complexe financieringsbehoeften | / | https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/expertisedatabank/finmix-bedrijfsfinanciering |
| Wallonië | | | | |
| Vouchers voor de onderzoeksperiode | Subsidies voor diensten gericht op het versterken van de innovatiestrategie van kmo's | Kmo's met innovatieve activiteiten in Wallonië | Steun van 50% tot een maximum van 45.000 EUR gedurende 3 jaar | https://www.cheques-entreprises.be/cheques/cheque-propriete-intellectuelle/ |
| Hulp bij deponering van octrooien | Subsidies voor kosten die verband houden met procedures voor het verkrijgen van octrooien | Kmo's met innovatieve activiteiten in Wallonië | 15% tot 50% | https://www.wallonie.be/fr/demarches/demander-une-aide-au-depot-de-brevet-win4expertise-brevets http://www.aides-entreprises.be/midas_web/fr/aide289.pdf |
| Vouchers voor een diagnose of groeihulp | Subsidies voor diensten ter ondersteuning van groei en ontwikkeling | Kmo's met commerciële activiteiten in Wallonië | 50% steun met een maximum van 20.000 EUR (diagnose) of 50.000 EUR (groei-ondersteuning) gedurende 3 jaar | https://www.cheques-entreprises.be/cheques/diagnostic-croissance-et-developpement-dentreprise/ https://www.cheques-entreprises.be/cheques/accompagnement-croissance-et-developpement-dentreprise/ |

2.2. Subsidies voor onderzoek en ontwikkeling

Hieronder vindt u een overzichtstabel met de verschillende subsidies die zijn toegekend aan onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten in de drie gewesten.

| | Details | De belangrijkste voorwaarden | Bedrag | Meer informatie |
|--------------------------------------|---|--|---|---|
| Brussel-Hoofdstad | | | | |
| R&D Projects ⁹ | Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest biedt ondernemingen financiering aan voor de ontwikkeling of implementatie van een innovatief product, proces of dienst. R&D Projects is financiële steun voor de ontwikkeling of uitvoering van een innovatief R&D-project. | <ul style="list-style-type: none"> • Kmo of grote onderneming die actief is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest • De onderneming is financieel gezond • Doel van het R&D Project om een innovatief product, proces of dienst te ontwikkelen of te implementeren. • Begin van het R&D Project: niet eerder dan de 1e van de maand volgend op de indiening van de aanvraag • Het vermogen van de onderneming om haar deel van het project te financieren. | Met dit mechanisme kan 15% tot 70% van de kosten worden voorgefinancierd. De financiering kan in twee vormen worden verstrekt: een subsidie of een terugbetaalbaar voorschot. In het eerste geval blijft de financiering behouden. In het tweede geval moet de onderneming de financiering terugbetalen (vast deel + variabel deel in verhouding tot commercieel succes). | https://info.hub.brussels.nl/subsidies/rd-projects |

⁹ BDO, Overzicht van de courante subsidies in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, beschikbaar op: https://www.bdo.be/getattachment/edfe58ae-3569-4dc7-bb4e-aa6b091cecef/Subsidies-Brussels-2024_NL.pdf

| Vlaanderen | | | | |
|--|--|---|--|--|
| <p>Ontwikkelingsproject ¹⁰</p> | <p>Het ontwikkelingsproject is een subsidie voor innovaties die een belangrijke driver zijn in het versterken van de economische groei van de onderneming. Het project is nieuw voor de onderneming en voor de specifieke sector. De onderneming wijkt met de innovatie als het ware af van haar dagelijkse activiteiten en verwerft nieuwe kennis en inzichten.</p> | <ul style="list-style-type: none"> • Alle ondernemingen met rechtspersoonlijkheid en met operationele activiteiten in Vlaanderen (of minstens een duidelijke aanzet daartoe) + non-profit organisaties en publiekrechtelijke organisaties met rechtspersoonlijkheid en met operationele activiteiten (of minstens duidelijke aanzet daartoe) en die economische activiteiten uitoefenen. • Geen onderneming in moeilijkheden (volgens de Europese definitie) • Het project zelf moet aan een aantal voorwaarden/formaliteiten voldoen om ontvankelijk te worden verklaard • Inhoudelijk moet de businesscase aan een aantal voorwaarden voldoen • Inhoudelijk moet het ontwikkelingsproject aan een aantal voorwaarden voldoen | <p>De minimum steun voor een ontwikkelingsproject bedraagt 25.000 EUR en max. 3.000.000 EUR. Het bedrag van de subsidie wordt bepaald op basis van de begroting van het project dat in de aanvraag wordt meegestuurd en de grootte van de onderneming (volgens de Europese definitie).</p> | <p>https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/ontwikkelingsproject</p> |

¹⁰ BDO, Overzicht van courante subsidies in Vlaanderen, beschikbaar op het volgende adres: https://www.bdo.be/getmedia/7971347a-7237-4ecf-a936-4046256f98bc/220401_BDO_Magazine_Maart_22_editie1_Steekkaart_Digitaal_NL_VL_01.pdf.aspx?ext=.pdf

| Wallonië | | | | |
|---|--|--|---|--|
| <p>R&D-onder-steuning - Win4Company¹¹</p> | <p>Win4Company wil ondernemingen helpen bij de financiering van een project voor industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling. Het doel van het project is om ofwel nieuwe kennis te verwerven in termen van wetenschappelijke en technische vooruitgang, ofwel deze kennis te gebruiken om een product, proces of dienst te ontwikkelen.</p> <p>Het project kan ook helpen om het wetenschappelijk en technologisch potentieel van de onderneming te versterken.</p> | <p>Projecten worden beoordeeld op basis van de hieronder gedefinieerde rechtsgrondslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het project moet innovatief zijn. • Het project moet van hoge kwaliteit zijn, technisch haalbaar en relevant voor de technische en economische behoeften van het Waalse Gewest. • De onderneming moet waarde kunnen toevoegen aan de verwachte resultaten van het project. • Het project moet bijdragen aan duurzame ontwikkeling. • De onderneming moet kunnen voldoen aan de huidige en te verwachten financiële behoeften van het project, of de mogelijkheid hebben om aanvullende financiering te vinden om aan deze behoeften te voldoen. • Het project moet een duidelijke mate van risico met zich meebrengen. • De volledige steunaanvraag moet worden ingediend vóór de start van het R&D-programma. | <p>Subsidie of terugvorderbaar voorschot, waarvan het percentage afhangt van het soort onderzoek en de grootte van de onderneming.</p> <p>De steun vertegenwoordigt 35-70% van de subsidiabele uitgaven en kan worden verhoogd in het geval van partnerschappen.</p> <p>Voor industrieel onderzoek wordt steun toegekend in de vorm van een subsidie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 70% voor kleine ondernemingen • 60% voor middelgrote ondernemingen • 50% voor grote ondernemingen <p>Voor experimentele ontwikkeling wordt steun verleend in de vorm van een terugbetaalbaar voorschot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 55% voor kleine ondernemingen • 45% voor middelgrote ondernemingen • 35% voor grote ondernemingen | <p>https://www.wallonie.be/fr/demarches/beneficier-dune-aide-aux-entreprises-pour-la-realisation-dun-projet-de-recherche-win4company</p> |

11 BDO, Overzicht van courante subsidies in Wallonië, beschikbaar op https://www.bdo.be/getmedia/74eafa2c-34cb-43b5-8f43-595b59e2dfa3/220401_BDO_Magazine_Maart_22_editie1_Steekkaart_Digitaal_FR_WAL_01.pdf.aspx?ext=.pdf.



3. Fiscale incentives

Innovatie kan het best worden omschreven als een «*kenniseconomie*»¹². Ze is nauw verbonden met een wetenschappelijke benadering, waarbij ideeën en projecten moeten worden onderzocht, waarin moet worden geïnvesteerd, die adequaat moeten worden gefinancierd en die ten slotte op passende wijze moeten worden beschermd om waarde op te leveren voor onderneming die ze exploiteert. Volgens deze visie is de financiering van innovatie een voorbereidende fase voor kmo's die een innovatieproject lanceren, en spelen intellectuele-eigendomsrechten een rol in een later stadium, wanneer kmo's hun investering kunnen beschermen en er waarde mee kunnen creëren. Maar beide mechanismen dragen bij tot hetzelfde doel, namelijk het bestendigen van de waarde en de kracht op de markt van de onderneming.

Voor innovatie is vaak initiële financiering nodig, die gebruikt wordt om de materiële infrastructuur te ontwikkelen en te onderzoeken of om prototypes van het project te produceren. In België hebben de meeste kmo's de keuze tussen (i) vertrouwen op hun eigen financiering of (ii) vertrouwen op externe samenwerking van openbare en/of private¹³ instellingen om hun innovatie te financieren¹⁴.

In overeenstemming met het beleid van de Europese Commissie om innovatie aan te moedigen, heeft België rechtsregels geïmplementeerd die ondernemingen aanzienlijke incentives bieden om te investeren in hun onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's (hierna «R&D» genoemd) en om

12 Institut Ayming, Le baromètre International de l'Innovation 2020, blz. 14.

13 Als voorbeeld van overheidsfinanciering: de Europese Commissie heeft haar IP 2020-actie gelanceerd, die tot doel heeft kmo's aan te moedigen om hun intellectuele eigendomsactiva doeltreffender te beheren en hun concurrentievermogen te verbeteren door de toegang tot gepersonaliseerd en strategisch IE-advies te vergemakkelijken via openbare financieringsprogramma's. De Commissie kondigt ook concrete financiële steun aan voor kmo's, in samenwerking met het Europees Bureau voor de Intellectuele Eigendom, in de vorm van gedeeltelijke terugbetalingen (tot een maximum van 1.500 EUR per kmo) voor registraties voor merken en tekeningen en modellen en, in sommige lidstaten, voor een prediagnostische dienst voor intellectuele eigendom ("IP scan"); zie Elvinger Hoss, European Commission's Action Plan on IP, 2021, hier beschikbaar [European Commission's Action Plan on Intellectual Property | Elvinger Hoss](https://euiipo.europa.eu/ohimportal/nl/-/news/ip-vouchers-for-smes-first-window-closes-on-31-january#), en op de website van de Commissie, hier: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/nl/-/news/ip-vouchers-for-smes-first-window-closes-on-31-january#> voor meer informatie.

14 Institut Ayming, Le baromètre International de l'Innovation, blz. 16.

innovatie gerelateerde intellectuele eigendom te registreren. Op die manier heeft België zich gepositioneerd als een van de meest 'genereuze' landen volgens de normen van de OESO¹⁵, met een van de meest uitgebreide stelsels om R&D en innovatie door Belgische kmo's te stimuleren¹⁶.

De Belgische wetgever heeft met name in het Belgische Wetboek van de Inkomstenbelastingen van 1992 (hierna «WIB 92» of «WIB») verschillende bepalingen opgenomen die kmo's fiscale en financiële incentives bieden om te investeren en hun innovatiepraktijken te beschermen¹⁷.

Het doel van deze incentives is om innovatie te promoten, R&D-profielen aan te trekken en te behouden in België en investeringen in dit domein aan te moedigen om zo een bepaald niveau van excellentie in ondernemerschap en innovatieve creaties te garanderen.

Er zijn verschillende mechanismen, die in de volgende hoofdstukken worden beschreven. We kunnen ze onderverdelen in twee categorieën: gunstige belastingregelingen voor ondernemingen en gunstige belastingregelingen voor werknemers. Gunstige belastingregelingen voor ondernemingen omvatten de volgende categorieën: Innovatieaftrek of «Innovatiebox», gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers, R&D-belastingkrediet - of R&D-investeringsaftrek. Gunstige belastingregelingen voor werknemers omvatten de belastingaftrek voor auteursrechten en de innovatiepremie.

3.1. Gunstige belastingregelingen voor ondernemingen

3.1.1. Innovatieaftrek

Artikel 205/1, onderafdeling IIIbis van het Belgische WIB voorziet in de toepassing van een specifieke belastingregeling met betrekking tot de interactie van intellectuele-eigendomsrechten op het gebied van innovatie, die een belastingaftrek biedt voor het bedrag dat wordt gegenereerd door specifieke en beperkte soorten intellectuele-eigendomsrechten die in het bezit zijn van Belgische vennootschappen.

De Innovatiebox-regeling vereist dat aan een aantal voorwaarden wordt voldaan: (i) de onderneming moet actief zijn op het gebied van innovatie, en (ii) er moeten specifieke inkomsten worden gegenereerd uit specifieke intellectuele-eigendomsrechten, als volgt:

In aanmerking komende intellectuele-eigendomsrechten

In aanmerking komende intellectuele-eigendomsrechten zijn

- octrooien;
- auteursrechtelijk beschermde computerprogramma's die zijn voortgevloeid uit een onderzoeks- of ontwikkelingsproject of -programma zoals gedefinieerd in het systeem van gedeeltelijke vrijstelling van de doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor wetenschappelijk onderzoek;
- kwekersrechten;
- weesgeneesmiddelen;
- data- of marktexclusiviteiten (gewasbeschermingsmiddelen of geneesmiddelen).

15 Volgens een OESO-rapport, editie 2019, staat het Belgische belastingpakket voor R&D op de derde plaats wereldwijd in de rangschikking van aantrekkelijke belastingstelsels voor kmo's, zie FOD Financiën, Fiscale incentives voor onderzoek & ontwikkeling & innovatie, 2020, blz. 3. hier beschikbaar: <https://financien.belgium.be/sites/default/files/downloads/704-brochure-RD-TaxIncentives-2020-nl.pdf>.

16 Federaal Planbureau, Tax incentives for business R&D in Belgium – Third evaluation, Federaal Planbureau, 2019, Working Paper, blz. 4-19.

17 L. Dewez, La gestion fiscale de la R&D - Présentation HEC, BDO, 2024.

Een belangrijke beperking is dat een groot deel van de commerciële intellectuele-eigendomsrechten zoals knowhow, bedrijfsgeheimen, merken, handelsnamen, tekeningen en modellen niet in aanmerking komen als intellectuele-eigendomsrechten. In de praktijk zou de regeling nog populairder worden als het toepassingsgebied werd uitgebreid naar andere soorten industriële intellectuele-eigendomsrechten die vaak voorkomen in het Belgische landschap. Niettemin kunnen kmo's die actief zijn in deze domeinen en die ervoor kiezen om een innovatieproject uit te voeren, genieten van deze wettelijke belastingaftrek voor specifieke soorten inkomsten, namelijk de inkomsten die verband houden met de waarde die ze halen uit de intellectuele-eigendomsrechten die voortvloeien uit hun innovatieve project.

In aanmerking komende inkomsten

De in aanmerking komende inkomsten zijn:

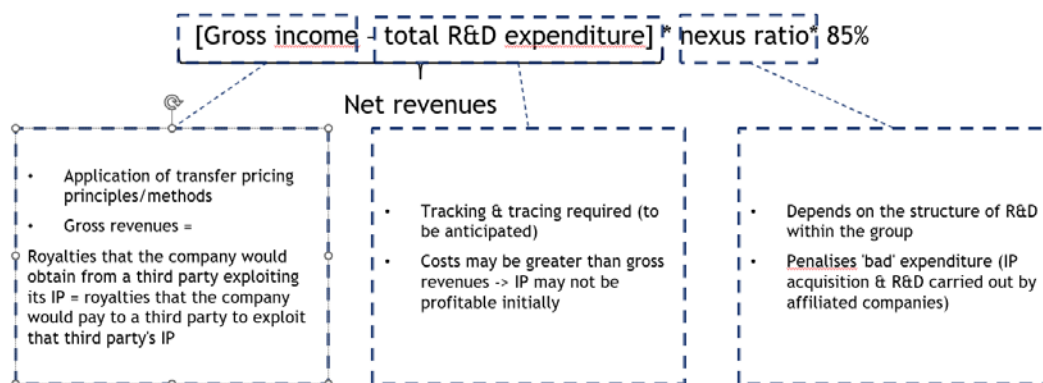
- licentierechten;
- inkomsten uit intellectuele eigendom die zijn opgenomen in de verkoop van producten of diensten;
- inkomsten uit in het productieproces geïntegreerde intellectuele eigendom;
- vergoeding van schade veroorzaakt door inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten;
- meerwaarde.

In aanmerking komende uitgaven

In aanmerking komende uitgaven zijn uitgaven voor R&D die rechtstreeks betrekking hebben op intellectuele-eigendomsrechten.

Als de onderneming aan deze criteria voldoet, kan ze in aanmerking komen voor bijkomende overheidssteun. De onderneming zal beginnen met het bepalen van het bedrag dat voortkomt uit elk intellectueel eigendomsrecht dat ze bezit en kan dan 85% van dit bedrag aftrekken van haar belastbare basis.

De berekening van innovatieaftrek kan als volgt worden samengevat:



Voorbeelden

| Berekening van innovatieaftrek voor software | 31/12/N |
|--|---------|
| Totale omzet van de bedrijfseenheid die eigenaar is van de IE | 2 238 |
| Residuele inkomsten voor het jaar | 2 238 |
| Y (% residueel inkomen/totale verkoop) | 100% |
| Min: kosten die rechtstreeks en onrechtstreeks verband houden met de residuele inkomsten (kosten die verband houden met de innovatiebedrijfseenheid) | -1 013 |
| Min: marge voor routineactiviteiten = 6% van de residuele inkomsten | -134,28 |

| | |
|---|-----------------|
| Bruto innovatie-inkomsten | 1 090,72 |
| Min: R&D-kosten in verband met de software (jaar) | -645 |
| Min: R&D-kosten in verband met oudere software (belastingjaar 2016) (afgevlakt over 7 jaar) | -75 |
| Netto innovatie-inkomsten | 391 |
| Nexus Ratio | 100% |
| Toepassing van de Nexus ratio | 391 |
| Aftrekbare ratio | 85% |
| Innovatieaftrek | 275 |

3.1.2. Gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers

De gedeeltelijke vrijstelling van de doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers werd geïmplementeerd in artikel WIB ten voordele van de werkgevers van R&D-profielen in Belgische ondernemingen. In het algemeen wordt ze gekenmerkt door een gedeeltelijke vrijstelling van bedrijfsvoorheffing en geldt ze voor werknemers die R&D-gerelateerde activiteiten uitvoeren en in het bezit zijn van een in aanmerking komend diploma¹⁸.

Concreet betekent dit dat werkgevers worden vrijgesteld van maximaal 80% bedrijfsvoorheffing¹⁹. Het totale bedrag van de vrijstelling is echter beperkt tot 25% van het totale bedrag van de vrijstelling die wordt toegekend aan onderzoekers met een doctoraats- of masterdiploma. Deze drempel wordt verhoogd tot 50% voor ondernemingen die worden beschouwd als kleine ondernemingen in de zin van artikel 1:24 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen voor het belastbare tijdperk waarin de bezoldigingen wordt betaald. Dit betekent dat het noodzakelijk is om de vrijstelling te vragen voor ten minste één werknemer met een master of doctoraat om deze te kunnen toepassen op degenen met een bachelor.

Deze vrijstelling van betaling van de bedrijfsvoorheffing wordt verleend:

1. aan ondernemingen die bezoldigingen uitbetalen of toekennen aan onderzoekers die aan onderzoeks- of ontwikkelingsprojecten of -programma's werken ter uitvoering van samenwerkingscontracten afgesloten met universiteiten of hogescholen (gevestigd in de EER) of erkende wetenschappelijke instellingen.
2. aan ondernemingen die onder de definitie van « Young Innovative Company » vallen en die bezoldigingen uitbetalen of toekennen aan wetenschappelijk personeel dat als werknemer door deze vennootschap wordt tewerkgesteld;
3. aan ondernemingen die bezoldigingen uitbetalen of toekennen aan onderzoekers die zijn tewerkgesteld in onderzoeks- of ontwikkelingsprojecten of -programma's en die:
 - een diploma van doctor in de toegepaste wetenschappen, in de exacte wetenschappen, in de geneeskunde, in de diergeneeskunde of in de farmaceutische wetenschappen, of een diploma burgerlijk ingenieur hebben.
 - een master- of bachelor-overgangsdiploma (of gelijkwaardig) in bepaalde studiegebieden zoals wetenschap, techniek, medische wetenschappen, industriële wetenschappen, enz. hebben

¹⁸ L. Dewez, La gestion fiscale de la R&D - Présentation HEC, BDO, 2024.

¹⁹ Ibid.

- een diploma van professionele bachelor (of gelijkwaardig) op paramedisch of technisch gebied hebben

De fiscale loonvermindering is beschikbaar onder de volgende voorwaarden: (i) de werkgever moet het R&D-karakter van de activiteiten van zijn werknemers en de tijd besteed aan R&D-projecten/ binnen een R&D-programma kunnen aantonen; (ii) de fiscale incentive kan pas worden toegepast nadat het R&D-project of -programma is aangemeld bij Belspo. Vanaf 1 augustus 2023 kan de gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing enkel worden toegepast wanneer het R&D-project of -programma bij Belspo werd aangemeld voor het daadwerkelijk van start gaat. Om te weten of projecten in aanmerking komen voor de vrijstelling, kan de schuldenaar van de bedrijfsvoorheffing bovendien een bindend advies aanvragen bij Belspo.²⁰

Dit voordeel kan worden gecombineerd met het R&D-belastingkrediet en de R&D-innovatieaftrek. In dit geval moet de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing echter in mindering worden gebracht op de belastbare basis van de belastingvermindering voor onderzoek en ontwikkeling.

Voorbeeld

| | |
|--|--|
| Context | <ul style="list-style-type: none"> • Een onderneming heeft 4 onderzoekers in dienst met een master en 3 onderzoekers met een bachelor; • Voor masters wordt elke maand 1.200 EUR bedrijfsvoorheffing ingehouden (4.800 EUR in totaal); • Voor houders van een bachelor wordt elke maand 800 EUR bedrijfsvoorheffing ingehouden (2.400 EUR in totaal). |
| Berekening van de vrijstelling van doorstorting bedrijfsvoorheffing door de werkgever indien de onderneming een kmo is in de zin van artikel 1:24 WVV | <ul style="list-style-type: none"> • voor masters is de vrijstelling $4.800 \text{ EUR} * 80\% = 3.840 \text{ EUR}$. • de limiet voor houders van een bachelor is $3.840 \text{ EUR} * 50\% = 1.920 \text{ EUR}$ • voor houders van een bachelor bedraagt de vrijstelling $2.400 \text{ EUR} * 80\% = 1.920 \text{ EUR} = \text{maximumbedrag}$. • Totale vrijstelling = $3.840 \text{ EUR} + 1.920 \text{ EUR} = 5.760 \text{ EUR}$ |

3.1.3. R&D-investeringsaftrek - R&D-belastingkrediet

De artikelen 68 en 69 van de WIB voorzien in een aanvullende belastingregeling voor programma's voor R&D. Onder deze regeling kunnen ondernemingen die investeren in R&D genieten van een R&D-investeringsaftrek of een R&D-belastingkrediet.

De belastingaftrek/het belastingkrediet voor R&D-investeringen is van toepassing op R&D-investeringen die worden geactiveerd in overeenstemming met de in België algemeen aanvaarde boekhoudkundige principes (d.w.z. met het onderscheid tussen materiële en immateriële vaste activa). Artikel 75 WIB somt de investeringen op die niet in aanmerking komen.

Om van dit belastingvoordeel te kunnen genieten, moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- de vorm aannemen van een materieel of immaterieel vast actief,
- nieuw worden aangeschaft of gebouwd,
- worden verworven of aangelegd tijdens het boekjaar,
- in België worden gebruikt voor professionele doeleinden.

²⁰ Zie het arrest van het Hof van Cassatie van 6/01/2023 en de Circulaire 2023/C/49 over het tijdstip van inschrijving voor vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers.

Er is keuze tussen een eenmalige aftrek (20,5% voor het aanslagjaar 2024 - inkomsten 2023) of een gespreide aftrek voor investeringen in R&D (27,5% voor het aanslagjaar 2024 - inkomsten 2023) op de toegestane afschrijving voor belastingdoeleinden voor het betreffende actief. De investeringsaftrek kan onbeperkt worden overgedragen, met een maximumbedrag aan aftrek dat per belastbaar tijdperk kan worden overgedragen. Het belastingkrediet daarentegen kan slechts drie opeenvolgende belastingjaren worden overgedragen.

Houd er rekening mee dat de wijziging van investeringsaftrek naar belastingkrediet onherroepelijk is.

Om in aanmerking te komen voor de belastingaftrek/het belastingkrediet voor R&D-investeringen moet de onderneming een formulier 275U/275W bij haar belastingaangifte voegen. Daarnaast moet een aanvraagformulier worden ingediend bij het gewest om een attest van het gewest te verkrijgen waarin wordt bevestigd dat de nieuwe producten of technologieën die het resultaat zijn van de R&D-activiteiten geen negatief effect hebben op het leefmilieu. Afhankelijk van het betrokken gewest moet deze aanvraag worden ingediend via een van de volgende drie links:

- [Waals Gewest](#)
- [Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)
- [Vlaams Gewest](#)

Als de investering of de kostprijs van de vaste activa een bezoldiging omvat waarop een vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers wordt berekend, kan de niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing niet worden opgenomen in de grondslag voor de berekening van het belastingkrediet of de investeringsaftrek (voor vaste activa verworven of gecreëerd op of na 1 januari 2025) voor R&D.

Voorbeeld

| Enmalige investeringsaftrek | Investeringsaftrek Aanslagjaar 2024 | | | |
|--|---|--|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • Geactiveerde productie = 200 KEUR • Materiële vaste activa (uitrusting + deel van het gebouw toegewezen aan het R&D-centrum) = 150 KEUR | 350 KEUR x 27,5% = 96,25 KEUR (onbeperkt overdraagbaar) Belastingbesparing = 96,25 KEUR x 25% = 24,0625 KEUR | | | |
| Enmalig belastingkrediet | Belastingkrediet voor het aanslagjaar 2024 | Aanslagjaar 2025 | Aanslagjaar 2026 | Aanslagjaar 2027 |
| <ul style="list-style-type: none"> • Geactiveerde productie = 200 KEUR • Materiële vaste activa (uitrusting + deel van het gebouw toegewezen aan het R&D-centrum) = 150 KEUR | <ul style="list-style-type: none"> • 350 KEUR x 27,5% x 25% = 24,0625 KEUR • Gebruik = 2,5 KEUR • Uitgesteld belastingkrediet = 21.5625 KEUR | Uitgesteld belastingkrediet = 21.5625 KEUR | Uitgesteld belastingkrediet = 21.5625 KEUR | <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik = 1.25 KEUR • Terugbetaald belastingkrediet = 20.3125 KEUR |

3.2. Fiscale incentives voor werknemers

3.2.1. Auteursrechten

De vroegere regeling inzake auteursrechten, die in 2008 werd ingevoerd en tot 31 december 2022 van toepassing was op betaalde of toegekende inkomsten, had een zeer breed toepassingsgebied (kunstenaars, architecten, alle IT-beroepen en, in ruimere zin, elke auteur van een «beschermd werk»). Onder deze regeling genoten makers van een artistiek of literair werk die hun auteursrecht en naburige rechten overdragen aan een derde, een afzonderlijk belastingtarief van 15% op de inkomsten die ze in ruil ontvingen.

Deze regeling was van toepassing op inkomsten uit de overdracht of licentiëring van auteursrechten en naburige rechten. Vanuit fiscaal oogpunt werden deze individuele inkomsten aangemerkt als inkomsten uit roerende zaken. Dankzij deze regeling kon een deel van de inkomsten worden belast tegen een gunstig tarief van roerende voorheffing van 15% op voorwaarde dat ze een bepaalde geïndexeerde drempel niet overschreden (73.070 EUR voor inkomsten in 2024), na aftrek van forfaitaire²¹ of werkelijke beroepskosten.

Boven deze limiet werden royalty's belast als beroepsinkomsten (tegen het normale progressieve belastingtarief van maximaal 50%), indien de belastingadministratie kon aantonen dat de inkomsten waren verworven in het kader van de bedrijfsuitoefening. Als dit niet het geval was, bleef de kwalificatie als «roerende inkomsten» van toepassing²².

De nieuwe regeling is van toepassing op inkomsten betaald of toegekend op of na 1 januari 2023. De nieuwe regeling beperkt het toepassingsgebied door het te beperken tot titel V van het Wetboek van Economisch Recht, met uitsluiting van de titels VI en VII van hetzelfde Wetboek, die computerprogramma's en databanken omvatten. Bovendien legt de nieuwe regeling een verplichting op om het werk daadwerkelijk te gebruiken of te exploiteren, behalve in uitzonderlijke omstandigheden. Daarnaast wordt ook het personeel toepassingsgebied beperkt: de begunstigde moet ofwel houder zijn van een attest van artistieke waarde²³, ofwel zijn of haar beschermde werk aan een derde overdragen met het oog op mededeling aan het publiek, uitvoering, publieke opvoering of reproductie.

Voortaan wordt een verhouding berekend tussen de bezoldigingen uit auteursrechten en de totale ontvangen bezoldigingen. De verhouding tussen de bezoldiging uit auteursrechten en de totale bezoldiging die de belastingplichtige ontvangt (inclusief auteursrechten) mag niet meer dan 30% bedragen (dit percentage stijgt naar 50% voor inkomsten in 2023 en 40% voor inkomsten in 2024).

21 Er wordt een voordelig vast tarief van 50% toegepast op de eerste inkomensschijf (18.720 EUR voor inkomsten in 2023) en 25% op de volgende 18.730 EUR. Boven 37.450 EUR wordt geen rekening gehouden met forfaitaire kosten. Met andere woorden, tot 18.720 EUR is het werkelijke tarief 7,50% (15% roerende voorheffing + aftrek van de helft van de forfaitaire kosten).

22 Wolters Kluwer, Fiscaal regime van auteursrechten, 2021, beschikbaar op: Fiscaal regime van auteursrechten | [Wolters Kluwer](#)

23 Het kunstwerkattest zoals bedoeld in artikel 6 van de wet tot oprichting van de Kunstwerkcommissie en tot verbetering van de sociale bescherming van kunstwerkers, of van gelijkaardige bepalingen of bepalingen van gelijke werking die door een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte zijn vastgesteld.

Deze verhouding is niet van toepassing als het auteursrecht niet gepaard gaat met het verrichten van diensten.²⁴ Als de verhouding tussen de bezoldiging uit auteursrechten en de totale bezoldiging ontvangen door de belastingbetaler hoger is, wordt het overschot geherkwalificeerd als beroepsinkomsten.

Bovendien mogen de gemiddelde auteursrechteninkomsten van de vier voorgaande belastbare tijdperken de absolute bovengrens van 70.220 EUR niet overschrijden (inkomsten 2023). Als dit het geval is, vervalt de mogelijkheid om het voordelige belastingregime toe te passen op dit inkomstenjaar, maar worden de auteursrechteninkomsten nog steeds belast tegen 15% als roerende inkomsten tot het plafond van 70.220 EUR.²⁵

Voorbeeld

| | | | |
|--|---|--|---|
| Context | <ul style="list-style-type: none"> • Afhankelijk van de hoogte van de ontvangen bezoldigingen is aan alle voorwaarden voldaan om te kunnen genieten van de nieuwe auteursrechtenregeling • Belastbaar tijdperk: inkomsten 2023 - aanslagjaar 2024 • Auteursrechten gaan gepaard met geleverde diensten | | |
| Bedrag van de bezoldigingen | <ul style="list-style-type: none"> • Bezoldigingen uit auteursrechten: 20.000 EUR • Totale bezoldigingen: 50.000 EUR • Gemiddelde inkomsten uit auteursrechten voor de 4 voorgaande belastbare tijdperken: 22.000 EUR | <ul style="list-style-type: none"> • Bezoldigingen uit auteursrechten: 30.000 EUR • Totale bezoldigingen: 50.000 EUR • Gemiddelde inkomsten uit auteursrechten voor de 4 voorgaande belastbare tijdperken: 32.000 EUR | <ul style="list-style-type: none"> • Bezoldigingen uit auteursrechten: 65.000 EUR • Totale bezoldigingen: 135.000 EUR • Gemiddelde inkomsten uit auteursrechten voor de 4 voorgaande belastbare tijdperken: 75.000 EUR |
| Berekening van belasting op inkomsten uit auteursrechten | <ul style="list-style-type: none"> • Verschuldigde roerende voorheffing op inkomsten uit auteursrechten ontvangen in 2023: 20.000 EUR * 15% = 3.000 EUR | <ul style="list-style-type: none"> • Herkwalificatie van 5.000 EUR, d.w.z. het verschil tussen 30.000 EUR en 25.000 EUR (50% x 50.000 EUR), als beroepsinkomsten • Verschuldigde roerende voorheffing op inkomsten uit auteursrechten ontvangen in 2023 en niet geherkwalificeerd als beroepsinkomsten: 25.000 EUR * 15% = 3.750 EUR | <ul style="list-style-type: none"> • Herkwalificatie van de 65.000 EUR aan inkomsten uit auteursrechten ontvangen in 2023 als beroepsinkomsten |

²⁴ Bijvoorbeeld inkomsten betaald door beheersvennootschappen, wat geen vergoeding is voor het leveren van een dienst.

²⁵ Er is ook een overgangsregeling: de nieuwe bepalingen zijn van toepassing op inkomsten die worden betaald of toegekend vanaf 1 januari 2023, op voorwaarde dat ze worden betaald of toegekend tijdens een belastbaar tijdperk dat ten vroegste betrekking heeft op het aanslagjaar 2024. Inkomsten die worden betaald of toegekend tijdens een periode die betrekking heeft op een speciaal aanslagjaar 2023 in geval van overlijden of vertrek naar het buitenland van de ontvanger van de inkomsten vóór het einde van 2023, blijven onderworpen aan het belastingregime van vóór de hervorming.

3.2.2. Innovatiepremie

De innovatiepremie is de volledige vrijstelling van de premie, toegekend en betaald door een werkgever aan zijn creatieve werknemers, voor het aanbrengen van een nieuw idee uitgevoerd binnen de onderneming.

De werkgever betaalt geen sociale bijdragen op deze premie. De werknemer betaalt geen sociale bijdragen en wordt op deze premie niet belast. Elke werknemer aangeworven met een arbeidscontract met een onderneming kan van deze premie genieten, ongeacht de aard van het arbeidscontract.

Het idee moet een echte meerwaarde betekenen voor de normale activiteiten van de onderneming. De meerwaarde kan betrekking hebben op verschillende domeinen zoals technologie, economie, productiviteit, leefmilieu, organisatie of welzijn op het werk. De innovatie kan betrekking hebben op producten, diensten, fabricatieprocessen, enz. De innovatie moet ontwikkeld en voorgesteld worden door werknemers van de onderneming en niet door een derde partij. Ze kan dus niet het voorwerp zijn van een offerte- of prijsaanvraag van een derde partij. Bovendien moet de innovatie binnen de onderneming uitgevoerd zijn of op weg zijn om verwezenlijkt te worden, zodat ze op termijn een meerwaarde voor de normale activiteiten van de onderneming kan betekenen.

Opgemerkt moet worden dat de premie op geen enkele manier het loon vervangt. Het bedrag per werknemer overschrijdt zijn maandelijkse bruto bezoldiging niet en het totale bedrag van de uitbetaalde premies is niet groter dan 1% van de loonmassa van de onderneming. Bovendien kan deze innovatiepremie enkel worden toegekend aan maximaal 10 werknemers voor hetzelfde project, en is ze van toepassing op maximum 10% van de werknemers. In ondernemingen die minder dan 30 personen tewerkstellen, mogen maximum 3 personen beloond worden.

Wat betreft de formaliteiten die moeten worden vervuld om te kunnen genieten van de vrijstelling van deze premie, moet de werkgever eerst de werknemers van zijn onderneming informeren over de criteria en de procedures. Vervolgens moet de werkgever, telkens wanneer een innovatieproject wordt beloond, alle werknemers van de onderneming inlichten dat voor dit project een premie wordt toegekend.

Vervolgens moet de werkgever de inlichtingen over de innovatie aan de FOD Economie meedelen met behulp van het formulier dat u vindt via de volgende link [Innovatiepremie](#).

De FOD Economie zal dan de geldigheid van de aanvraag analyseren met betrekking tot de innovatieve aspecten. Bovendien moet de werkgever op eigen initiatief de bedragen en de namen van de begunstigden van deze premie meedelen aan de RSZ, in de maand die volgt op de toekenning ervan, op het volgende adres: innovatiepremies@rsz.fgov.be.²⁶

26 FOD Economie, Innovatiepremie, 2023, beschikbaar op: <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-beheren-en/ondersteuning-en-premies/innovatiepremie>.



4. Toegang tot financiering

In een economie die gericht is op diensten, kennis en innovatie, wordt de waarde van ondernemingen voornamelijk ontleend aan immateriële activa, met name IE. Het aandeel van immateriële activa in de waarde van S&P 500-vennootschappen, een benchmarkbeursindex in de Verenigde Staten, is gestegen van 17% in 1975 tot 90% in 2020²⁷. Ook wereldwijd is de waarde van immateriële activa in 2 jaar tijd meer dan vertienvoudigd, met een piek van 71 miljard dollar in 2021²⁸. In België vertegenwoordigen immateriële activa 62,1% van de waarde van de 15 grootste vennootschappen²⁹.

Deze ontwikkeling heeft grote gevolgen voor de financiering van ondernemingen, vooral voor start-ups en kmo's met aanzienlijke immateriële activa. Van oudsher zijn banken geïnteresseerd in waarborgen op materiële activa, zoals hypotheek op onroerend goed. Omgekeerd zijn ze relatief terughoudend om financiering te verstrekken aan ondernemingen waarvan de activa voornamelijk bestaan uit immateriële activa. Met de juiste aanpak en de juiste instrumenten kunnen immateriële activa echter een sleutelrol spelen in de toegang tot financiering voor zowel vreemd als eigen vermogen.

In de volgende onderdelen worden de mogelijkheden, voordelen en beperkingen beschreven van het gebruik van IE als toegang tot financiering.

4.1. Factoren die de toegang tot financiering via IE beïnvloeden

Vanwege hun aanzienlijke waarde kan de toegang tot financiering worden vergemakkelijkt door IE als zekerheid te gebruiken. Deze waarborg kan bestaan uit het actief in kwestie en/of de kasstro-

27 Ocean Tomo, Intangible Market Value Study, 2020. "Global Innovation Index 2023 - Innovation in the face of uncertainty", op. cit. blz. 91.

28 Brand Finance, "Global Intangible Finance Tracker (GIFT™) - an annual review of the world's intangible value - September 2021", 2021.

29 World Intellectual Property Organization, "Global Innovation Index 2023 - Innovation in the face of uncertainty", op. cit. blz. 91.

men die door het IE worden gegenereerd (bijvoorbeeld met een licentiecontract). Deze waarborg vergemakkelijkt niet alleen de toegang, maar kan ook helpen om het financieringsstarief te verlagen. Om deze aanpak succesvol te laten zijn, is het belangrijk om rekening te houden met de factoren die van invloed zijn op het goede verloop van de verrichting, namelijk: (i) waardering, (ii) verzekering, (iii) transparantie en (iv) overheidsinitiatieven.

4.1.1. Waardering om gebrek aan informatie en kennis te compenseren

De asymmetrie van informatie tussen de vennootschap die financiering zoekt en potentiële geldschieters is inherent aan een financieringsproject met IE. Aan de ene kant heeft de vennootschap een grondige kennis van zijn IE en het potentieel ervan. De analyses en verwachtingen van bedrijfsleiders kunnen ook vertekend zijn door overoptimisme of een emotionele band met IE. Anderzijds hebben geldschieters, die extern zijn aan de vennootschap, beperkte informatie en zullen ze sceptischer zijn tijdens hun analyses.

Daarnaast is er in de financiële wereld een gebrek aan begrip en bewustzijn van de waardering van IE-activa. Dit kan deels worden verklaard door de vaak complexe en technische aard van IE. Door een gebrek aan diepgaande kennis begrijpen geldschieters zelden het volledige potentieel van IE als zekerheid. Hetzelfde geldt voor advocaten en boekhouders, die ook bewust moeten worden gemaakt van deze kwestie om vennootschappen te helpen het potentieel van hun IE te realiseren. Dit gebrek aan informatie en kennis leidt tot een aanzienlijke kloof tussen de verwachtingen van vennootschappen en de eisen van geldschieters.

Toch is er een oplossing: IE waarderen, d.w.z. de marktwaarde ervan inschatten. In overeenstemming met de verschillende internationale boekhoudnormen die specifiek over dit onderwerp gaan, kan de waarde van elk actief, en dus ook van IE, worden bepaald op basis van drie universele benaderingen: de rendementsbenadering, de marktbenadering en de kostenbenadering. Voor zover mogelijk zullen taxateurs deze 3 benaderingen gebruiken om de waarde van een IE te schatten. We geven ze kort weer in de volgende paragrafen en nodigen de geïnteresseerde lezer uit om de vakliteratuur te raadplegen of een expert te consulteren voor meer informatie.

Rendementsbenadering

De rendementsbenadering komt in de praktijk het meest voor. Het is een zeer relevante benadering, op voorwaarde dat er betrouwbare voorspellingen beschikbaar zijn. Bij deze benadering wordt de waarde van een IE, zoals een merk of technologie, geschat op basis van de winst die het naar verwachting in de toekomst zal genereren. Het doel is om de contante waarde van deze toekomstige winsten te berekenen over de geschatte levensduur van de IE.

Het waarderen van een IE-actief met deze methode omvat twee belangrijke stappen: ten eerste het identificeren en berekenen van de winsten die geassocieerd zijn met het actief, en vervolgens het verdisconteren van deze winsten, d.w.z. ze aanpassen aan hun huidige waarde.

Toekomstige winsten kunnen op een aantal manieren worden geschat, maar de meest toegepaste methode bestaat uit het berekenen van ofwel de royalty's die de eigenaar van IE zou kunnen ontvangen als hij deze aan een andere vennootschap zou licentiëren, ofwel de royalty's die hij zou uitsparen als eigenaar van IE. Sectoren zoals de farmaceutische industrie of de biotechnologie gebruiken deze methode vaak om de waarde van hun octrooien of licenties te schatten, gezien het belang van IE in hun activiteiten.

Zodra de toekomstige winsten zijn bepaald, moet er een disconteringsvoet worden gekozen. Deze disconteringsvoet weerspiegelt over het algemeen het rendement dat een investeerder verwacht, rekening houdend met het risiconiveau van het te waarderen IE.

Beide fasen van deze aanpak zijn vaak complex en vereisen diepgaande sectorale en financiële expertise. Door een beroep te doen op een waarderingsspecialist kan de IE-eigenaar ervoor zorgen dat deze stappen correct worden uitgevoerd.

Voorbeeld

Vennootschap A, die gespecialiseerd is in de ontwikkeling van behandelingen voor chronische ontstekingsziekten, wilde in het kader van haar zoektocht naar financiering haar octrooi op een nieuwe methode voor de toediening van geneesmiddelen waarderen, waardoor deze sneller zouden worden geabsorbeerd en een betere werkzaamheid zouden hebben. Na een marktanalyse kwam de vennootschap tot de conclusie dat als het een soortgelijk octrooi zou 'licentiëren' van een andere onderneming in de sector, zij redelijkerwijs royalty's zou moeten betalen die 10% van haar jaaromzet vertegenwoordigen, d.w.z. 5 miljoen EUR per jaar, gebaseerd op een omzet van 50 miljoen EUR die in 2024 wordt gegenereerd. Als deze besparingen worden verdisconteerd over een periode van 10 jaar (de resterende periode van octrooibeschermt), met gebruik van een disconteringsvoet van 15% (die de hoge risico's van de biotech sector weerspiegelt), wordt de waarde van het octrooi geschat op iets meer dan 25 miljoen EUR.

Marktbenadering

De marktbenadering bestaat uit het bepalen van de waarde van een IE aan de hand van de verkoopprijzen van vergelijkbare IE uit recente of openbaar beschikbare transacties.

Deze methode heeft het voordeel dat ze een concreet referentiepunt biedt, aangezien ze gebaseerd is op werkelijke markttransacties. Het kan soms echter ingewikkeld zijn om voldoende vergelijkbare voorbeelden van IE te vinden. Bovendien zijn transacties met IE-activa minder frequent en minder gedocumenteerd dan voor andere, meer tastbare activa zoals aandelen of onroerend goed, en informatie over dergelijke transacties is niet altijd openbaar beschikbaar.

Hoewel dit dus een robuuste aanpak is die in theorie relatief eenvoudig te implementeren is, is deze in de praktijk soms moeilijk toe te passen. De taxateur zal extra waakzaam moeten zijn bij het analyseren van mogelijk vergelijkbare transacties, en zal vaak zijn toevlucht moeten nemen tot gespecialiseerde databanken om het gebrek aan publiekelijk beschikbare informatie te compenseren.

Voorbeeld

Vennootschap B, gespecialiseerd in ecologisch verantwoorde confectiekleding, wil haar merk «EcoChic» verkopen, dat zich richt op het hogere segment van de markt. Uit een marktanalyse van vergelijkbare transacties in de duurzame modesector bleek dat de omzet van de betreffende merken 0,6x tot 0,8x de jaaromzet bedroeg. Bij het uitvoeren van een meer gedetailleerde analyse van vergelijkbare transacties besloot Vennootschap B de lage marge van 0,6x aan te houden vanwege het nog vroege stadium van ontwikkeling van het merk. Door dit veelvoud toe te passen op de omzet van 8 miljoen EUR in 2024, zou de geschatte waarde van het merk «EcoChic» dus 4,8 miljoen EUR bedragen.

Kostenbenadering

Bij de kostenbenadering wordt de waarde van een IE geschat op basis van de kosten die nodig waren om het te ontwikkelen (historische kostenmethode) of op basis van de kosten die vandaag nodig zouden zijn om een soortgelijk IE opnieuw te ontwikkelen (vervangings- of reproductiekostenmethode). Deze methode is gebaseerd op het principe dat een voorzichtige investeerder geen hogere prijs zou betalen dan de prijs die nodig is om het IE te vervangen of te reproduceren.

De waarde van een octrooi kan bijvoorbeeld worden geschat door alle kosten voor de ontwikkeling ervan bij elkaar op te tellen (R&D-kosten, juridische kosten, registratiekosten, onderhoudskosten, enz., waarbij over het algemeen aanpassingen worden geïntegreerd om rekening te houden met veroudering van bepaalde elementen.

Hoewel deze methode relatief eenvoudig te implementeren is, moet ze voorzichtig worden gebruikt. De bedragen die worden geïnvesteerd in een actief weerspiegelen niet altijd de toekomstige waarde ervan. Het is mogelijk om grote bedragen in een IE te investeren zonder dat de waarde proportioneel stijgt. Ook hier moet de taxateur rigoureuus analyseren of het relevant is om deze methode toe te passen.

Voorbeeld

Vennootschap C wil een octrooi waarderen dat ze bezit voor een innovatieve spuitgiettechnologie, ontwikkeld tussen 2015 en 2024 en waarmee productieafval met 50% kan worden verminderd. De historisch gemaakte kosten omvatten 8 miljoen EUR voor initiële R&D, 0,2 miljoen EUR voor juridische kosten met betrekking tot de registratie en 1 miljoen EUR voor onderhoudskosten in totaal. Een veroudering van 20% is toegepast op het totaal, vanwege enige inefficiëntie in de initiële ontwikkeling van de technologie, die in de toekomst aanpassingen kan vereisen. De geschatte waarde van het octrooi is daarom 7,4 miljoen EUR.

Kortom, de waardering van een IE is een voorwaarde voor toegang tot financiering. Het belangrijkste doel is om informatie te verschaffen aan geldschieters en vertrouwen op te bouwen tussen de partijen. De unieke en specifieke aard van sommige IE maakt het echter moeilijk voor niet-deskundigen om ze te beoordelen. Niet-deskundigen hebben betere toegang tot de informatie die nodig is om de waardering uit te voeren. Het werken met een externe deskundige is daarom vaak een essentiële eerste stap om de operatie soepel te laten verlopen. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat het inschakelen van deskundigen transactiekosten met zich meebrengt waarmee rekening moet worden gehouden wanneer wordt besloten om IE te gebruiken voor financieringsdoeleinden.

4.1.2. Verzekeringen om de illiquiditeit van IE te compenseren

Als de IE van een onderneming als waarborg is gegeven, is het vaak moeilijk voor de bank om deze IE te verkopen als de vennootschap in gebreke blijft. In tegenstelling tot aandelen van ondernemingen en schulden is de secundaire markt voor dit soort activa inderdaad weinig ontwikkeld³⁰. Bovendien is er vaak een correlatie tussen de financiële gezondheid van de vennootschap die gefinancierd wordt en de waarde van de IE. In een situatie van financiële moeilijkheden is het gebruikelijk dat de IE een van de oorzaken is van deze moeilijkheden en/of dat de IE een aanzienlijk waardeverlies lijdt³¹. Voor een groot deel van de geldschieters weerhouden deze risico-overwegingen hen ervan om immateriële activa te financieren, vooral voor banken als gevolg van de hieronder beschreven regelgeving.

Ondanks deze obstakels zijn er oplossingen mogelijk. Met name gespecialiseerde verzekeraars en overheidsinstellingen kunnen regelingen ontwikkelen om het risico te spreiden bij insolventie van vennootschappen die IE-activa verpanden als zekerheid voor de terugbetaling van hun financie-

30 Institut de la Propriété Intellectuelle Luxembourg, "IP-backed finance in Luxembourg: Using Intellectual Property Rights as a source of finance", 2023, blz. 44.

31 D. ERDENECHIMEG, Using Intellectual Property As Collateral: An International Experience And A Mongolian Perspective, WIPO And University Of Turin, 2016, blz. 7.

ring³². Verzekeraars, die niet onderworpen zijn aan dezelfde regelgevende vereisten als banken, kunnen in geval van wanbetaling ten minste een deel van de als zekerheid verpande IE-activa terugvorderen. In deel 4.5 wordt een overzicht van bestaande verzekeringen voorgesteld.

4.1.3. Transparantie als tegenwicht voor de onlosmakelijkheid van IE en de eigenaar ervan

De IE moet daadwerkelijk eigendom zijn van de vennootschap en de formaliteiten voor bescherming moeten strikt worden nageleefd, anders is het voor de geldschieder vrijwel onmogelijk om een vergoeding te krijgen voor de activa die als zekerheid zijn gegeven. Bijgevolg kan het heel moeilijk zijn om IE los te koppelen van de vennootschap die het exploiteert, vooral wanneer ze wordt geïmplementeerd door een team dat kennis en praktijken deelt die hen in staat stellen om waarde te creëren³³.

Daarom is het belangrijk om IE-activa te kunnen benadrukken, zonder ze op te nemen als onderdeel van de totale activa van de onderneming. In het bijzonder is het belangrijk om te zorgen voor een nauwgezette controle van de kosten voor onderzoek en ontwikkeling en van het aandeel van de inkomsten uit intellectuele eigendom, zodat potentiële financiers over meer informatie beschikken³⁴.

Om deze uitdagingen te overwinnen, is het daarom essentieel dat beide partijen samenwerken om informatie transparant en eerlijk te delen. Naast het voorbereidende waarderingswerk kan dit het opzetten van mechanismen voor het delen van informatie inhouden om ervoor te zorgen dat beide partijen een duidelijk en nauwkeurig inzicht hebben in de waarde van de IE.

4.1.4. Staten die financiering op basis van IE aanmoedigen

Verschillende landen hebben de ontwikkeling van financiering op basis van IE-activa aangemoedigd door interesse te wekken voor dit gebied bij financiers of door specifieke instanties op te richten die zich bezighouden met dit type financiering. In dit gedeelte wordt ingegaan op verschillende initiatieven die wereldwijd zijn genomen.

- Trainingsprogramma's

Zwitserland, dat in 2023 voor de 13e achtereenvolgende keer op de eerste plaats staat in de « Global Innovation Index »³⁵, is voorstander van beperkte staatsinterventie, gericht op marktfaalen met specifieke maatregelen om innovatie en het gebruik van IE te bevorderen³⁶. Een opmerkelijk voorbeeld is het Innosuisse coachingprogramma voor start-ups, dat jonge ondernemingen

32 World Intellectual Property Organization, "WIPO and Intangible Asset Finance: Moving Intangible Asset Finance from the Margins to the Mainstream", op. cit. blz. 16.

33 British Business Bank, "Using Intellectual Property to access Growth Funding", op. cit. blz. 16.

34 Institut de la Propriété Intellectuelle Luxembourg, op. cit. blz. 34.

35 World Intellectual Property Organization, "Global Innovation Index 2023: Innovation in the face of uncertainty", 2023, blz. 194. Beschikbaar op <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>.

36 Swiss Federal Institute of Intellectual Property, „IP-Unterstützungsdienstleistungen für KMU in der Schweiz“, 2021, blz. 8. Beschikbaar op https://www.ige.ch/fileadmin/user_upload/dienstleistungen/publikationen_institut/Schlussbericht_Technopolis_2021-01.pdf.

op wetenschappelijk en technologisch gebied ondersteunt^{37,38}. In het kader van dit programma ontvangen ondernemingen een «Innosuisse-certificaat» waaruit blijkt dat ze vooruitgang boeken en klaar zijn voor duurzame groei. Deze certificering zorgt voor een grotere zichtbaarheid en is een betrouwbare referentie voor investeerders, zowel voor schuld- als aandelenfinanciering.

In 2015 ontwikkelde het **Verenigd Koninkrijk** de IP Finance Toolkit om ondernemingen en financiers te begeleiden bij het gebruik van IE in de financiële wereld. De toolkit maakt gebruikers onder andere vertrouwd met IE-terminologie, benadrukt de stappen voor het gebruik van IE in financiering en beschrijft waarderingmethoden. In 2019 is de online tool «IP for Investment» in de plaats gekomen van de «IP Finance Toolkit» om ondernemingen te helpen bij het identificeren van hun IE-activa en het verband met groei, en om richtlijnen te bieden om uitwisselingen met investeerders te vergemakkelijken.³⁹ Daarnaast zijn er online cursussen ontwikkeld voor universiteiten, professoren, bedrijfsleiders en adviseurs om hen te helpen bij het beheren en gebruiken van hun IE. Ondernemers en bedrijfsleiders kunnen ook een van de 25 centra in het Verenigd Koninkrijk bezoeken voor praktische IE-ondersteuning. Daarnaast draagt het UKIPO 2500 pond bij aan de kosten van een IP Audit Plus (3000 pond). Dankzij deze verschillende initiatieven meldt een recent onderzoek dat IE-gebaseerde financiering zich aan het ontwikkelen is in het Verenigd Koninkrijk. De Britse regering wil deze trend graag ondersteunen, met name door een werkgroep op te richten en het beleid voor IE-financiering aan te passen⁴⁰.

In **Singapore** is het programma «*Skills Framework for IP*» opgezet om de beheersing van IE door de beroepsgroep te ontwikkelen en zo het toekomstige concurrentievermogen van het land in de innovatie-economie te waarborgen⁴¹. In het kader van dit programma zijn academische centra opgezet om een breed scala aan professionals, waaronder accountants en taxateurs, te trainen in IE en hen te begeleiden naar een carrière in innovatie. Een tweede programma is het IP Financing Scheme dat in 2014 werd gelanceerd. In het kader van deze regeling stemt de Singaporese overheid ermee in om het verliesrisico te delen met instellingen die investeren in IE-leningen. Daarnaast werd 50% van de taxatiekosten (met een maximum van 2% IE-waarde of SGD 25k) gesubsidieerd. Dit programma werd echter in 2018 stopgezet vanwege de hoge taxatiekosten, het gebrek aan IE-kennis bij belanghebbenden (vandaar het belang voor de financiële wereld om zich hierin te scholen) en het gebrek aan een secundaire markt.⁴² Naast deze twee programma's heeft de overheid ook samengewerkt met spelers uit de privésector, zoals taxateurs, adviseurs en makelaars, om financiering op basis van IE te bevorderen. De **Maleisische** overheid heeft sinds 2013 ook een waarborgprogramma geïmplementeerd (tot 50%).⁴³

- Platformen

Liquiditeit is een van de obstakels voor financiering via IE. De oprichting van een specifieke markt kan dit probleem oplossen. **Denemarken** creëerde in 2016 een IE-markt met de naam «IP Market Place», waarop iets meer dan 1.000 IE (octrooien, merken en ontwerpen) werden

37 Zie L. KRIENBUEHL, "How Innosuisse is Supporting Entrepreneurs to Launch and Grow their Startup Business", 2020, *Chimia*, 74, no. 10, blz. 759. Beschikbaar op https://www.chimia.ch/chimia/article/view/2020_758/259.

38 Zie ook de Innosuisse website over dit onderwerp: <https://www.innosuisse.ch/inno/fr/home/accompagnement-de-start-up/startup-coaching.html>

39 World Intellectual Property Organization, "Unlocking IP-backed Financing Series - Country Perspectives: The United Kingdom's Journey", 2024.

40 Ibid.

41 World Intellectual Property Organization, "Unlocking IP-backed Financing Series - Country Perspectives: Singapore's Journey", 2023.

42 Ibid.

43 EPAC, Best Practices on Intellectual Property (IP) Valuation and Financing in APEC, 2018.

vermeld.⁴⁴ Deze markt die uitsluitend gericht was op IE was echter niet levensvatbaar en werd daarom in 2022 gesloten. In 2024 werd echter het « IP Market Portal » opgericht als vervanging. Het doel van dit platform is om het kopen en verkopen van IE en het vestigen van concessies/licenties te vergemakkelijken, maar het is niet langer een rechtstreeks uitwisselingsplatform.

Canada heeft ook een soortgelijk instrument ontwikkeld, «ExploreIP», dat IE met contactgegevens vermeldt. Hoewel deze tool bedoeld is om partijen samen te brengen die licenties willen afsluiten, kunnen investeerders hem ook gebruiken om IE-investeringen te identificeren. In de **Verenigde Staten** werd in 2007 het platform «IPXI» gelanceerd, maar in 2015 werd het gesloten. Hoewel het platform werd opgericht om de uitwisseling en licentiëring van IE te vergemakkelijken, werd het duidelijk dat licentienemers niet bereid waren om zich aan een contract te binden zonder het risico op een rechtszaak.⁴⁵

- De ontwikkeling van gespecialiseerde beleggingsfondsen

Canada heeft een specifiek investeringsfonds ontwikkeld binnen de *Development Bank of Canada* («IP-Backed financing»⁴⁶). Dit fonds is gespecialiseerd in het verstrekken van leningen aan of het nemen van participaties in vennootschappen met groeipotentieel op het gebied van IE. Om financieringsbeslissingen te kunnen nemen, controleert dit fonds de IE-portefeuille van kandidaat-vennootschappen in een zeer vroeg stadium. Due diligence wordt uitgevoerd om het concurrentievermogen van de activa te beoordelen in relatie tot de sectoren waarop de IE betrekking heeft. Om dit analiseniveau mogelijk te maken, heeft de *Development Bank of Canada* geschoold en gediversifieerd personeel aangetrokken: kredietverstrekkers van commerciële banken, IE-deskundigen, beoefenaars van *Venture Capital*, operationele deskundigen, enz. Deze mix van vaardigheden maakt het mogelijk om een portefeuille op zijn huidige waarde te beoordelen en het toekomstige potentieel te zien door zowel commerciële als IE-strategieën toe te passen. Op dezelfde manier is een van de criteria van de Ontwikkelingsbank van **Wales** voor financiering (zowel eigen vermogen als vreemd vermogen) het bezit van sterke intellectuele eigendommen.⁴⁷ De Koreaanse Ontwikkelingsbank heeft ongeveer 100 miljoen dollar geleend aan 80 ondernemingen (bedrag in 2018) in de vorm van leningen op basis van intellectueel eigendom (IE) en heeft een fonds opgezet dat inkomsten ontvangt uit het in licentie geven van IE.⁴⁸

- Diverse initiatieven

De **Chinese** overheid voor intellectueel eigendom (CNIPA) heeft het gebruik van IE in financiering aangemoedigd via een reeks initiatieven zoals de oprichting van speciale IE-kantoren in 37 steden, samenwerking met banken (met name de Bank of China) om IE-gebaseerde leningen te creëren, de ontwikkeling van waarborg- en verzekeringsproducten en het opstellen van IE-waarderingsrichtlijnen.⁴⁹

Sinds 2015 stimuleert **Japan** IE-educatie en -training voor werknemers van financiële instellingen. Dit project resulteerde in een toename van 25% in het gebruik van IE-informatie in de

44 WIPO, Country Perspectives Luxembourg's Journey, beschikbaar op <https://www.wipo.int/edocs/pub-docs/en/wipo-pub-rn2023-50-en-country-perspectives-luxembourg-s-journey.pdf>.

45 IAM, "Broken by a system that encourages bad behaviours, IPXI closes down", 2015. Beschikbaar op: <https://www.iam-media.com/article/broken-system-encourages-bad-behaviours-ipxi-closes-down>

46 BDC. Capital. Intellectual Property-Backed Financing. Beschikbaar op het volgende adres: <https://www.bdc.ca/en/bdc-capital/intellectual-property-backed-financing>

47 Ontwikkelingsbank van Wales. Tech Investment. Beschikbaar op het volgende adres: <https://developmentbank.wales/business-need/financetech-ventures>

48 BBB en UK IPO, "Using IP to access growth funding", 2018. Beschikbaar op: https://www.british-business-bank.co.uk/sites/g/files/sovrnj166/files/2022-11/502-IP-Report_singles.pdf

49 World Intellectual Property Organization, "Unlocking IP-backed Financing Series - Country Perspectives: China's Journey", 2024.

praktijken van kredietverstrekkers⁵⁰. Deze informatie werd niet alleen gebruikt voor louter financiële analyses, maar beïnvloedde ook het besluitvormingsproces van kredietverstrekkers, die vervolgens rekening hielden met de relevantie van IE in termen van concurrentievermogen en potentiële groei bij de beoordeling van het dossier van de vennootschap die werd gefinancierd.

- Verzekeringen

Verzekeringskosten kunnen worden gedekt door een IE-waARBorg en door investeringen in IE-fondsen tot 70% in **Korea**⁵¹ en 80% in **Singapore**⁵². Gezien de groeiende belangstelling voor IE en het inzicht in de voordelen ervan, kan de komende jaren een positieve verandering worden verwacht.

- Het pandrecht

De wetgeving met betrekking tot het pandrecht, die bestaat in België (zie deel 4.5) en in de meeste Europese landen (vooral Duitsland), maakt het mogelijk om intellectueel eigendom te gebruiken als onderpand.

- Hoe zit het met de buurlanden van België?

De buurlanden van België hebben nog geen specifieke maatregelen genomen voor IE-gebaseerde financiering, hoewel er een aantal algemene bewustmakingsinitiatieven zijn genomen.

Luxemburg heeft al een studie uitgevoerd naar financiering op basis van IE. Hierin worden overheidsacties belicht die dit type financiering in theorie zouden kunnen stimuleren, namelijk: wetgeving en instrumenten die financiering op basis van intellectuele eigendom bevorderen, bewustmaking en ontwikkeling van de vaardigheden van de betrokken professionals, en steun voor privé financiering via overheidswaarborgen of -verzekeringen.⁵³ Deze aanbevelingen zijn daarom in lijn met de initiatieven die in andere landen zijn opgezet.

Daarnaast heeft **Nederland** een aantal initiatieven genomen om de financiering van innovatieve ondernemingen te stimuleren, met name door middel van een innovatiekrediet en leningen ter ondersteuning van investeringen door startkapitaalinvesteerders (seed capital) of business angels.⁵⁴ In Nederland is ook een stichting voor ondernemers (Qredits) opgericht om hen te helpen toegang te krijgen tot financiële diensten wanneer ze hun activiteiten opstarten. Qredits biedt ondernemers alle hulpmiddelen die ze nodig hebben om zich te ontwikkelen en succesvol te zijn in hun onderneming.⁵⁵

In Frankrijk moedigt het INPI EP aan door hulp te bieden zoals kosteloze pre-diagnose, financiering van een deel van de advieskosten en diverse belastingvoordelen. Luxemburg biedt vergelijkbare bijstand, waaronder steun voor de kosten van externe dienstverleners via Fit 4 Innovation. Frankrijk en Luxemburg hebben fiscale incentives ingevoerd voor inkomsten uit IE (via de «IP Box»). In Duitsland en Nederland bieden overheidsinstellingen bedrijven gratis ondersteuning bij hun IE-vraagstukken. Op Europees niveau verstrekt het SME Fund subsidies om de kosten van IE-aanvragen te dekken.

50 World Intellectual Property Organization, “WIPO and Intangible Asset Finance: Moving Intangible Asset Finance from the Margins to the Mainstream”, op. cit. blz. 13.

51 APEC IPR Expert Group. A Study on the Harmonization of the IP Financial System. 2023.

52 World Intellectual Property Organization, “Unlocking IP-backed Financing Series - Country Perspectives: Singapore’s Journey”, 2023, blz. 19.

53 World Intellectual Property Organization, “Unlocking IP-backed Financing Series - Country Perspectives: Luxembourg’s Journey”, 2024.

54 Zie: <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/innovatiekrediet>, <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/seed-capital>, <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/seed-business-angel>

55 Zie: <https://www.qredits.nl/>

Er is dan ook alle reden om aan te nemen dat België door het nemen van gepaste maatregelen (bv. de ontwikkeling van gespecialiseerde fondsen, overheidswaarborgen, opleidingsprogramma's, samenwerking met de privésector, enz. Raadpleeg hoofdstuk 6 over aanbevelingen.

4.1.5. Conclusie over de toegang tot financiering

Met zoveel op het spel is het cruciaal voor een onderneming die IE-financiering zoekt om een business case op te stellen die de echte waarde en het potentieel aantoont.

De eerste stap is ervoor zorgen dat u de rechten op de IE hebt. Met name in het geval van een octrooi of merk is het noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de formaliteiten daadwerkelijk worden vervuld op het moment van de financieringsaanvraag, maar ook tijdens de duur van de financiering. Dit is een noodzakelijke stap en het ontbreken van IE-bescherming brengt een aanzienlijk risico met zich mee dat de toegang tot financiering wordt geweigerd. We verwijzen de geïnteresseerde lezer naar bijlage 1 van deze gids voor meer informatie over deze formaliteiten.

Ten tweede is een nauwkeurige waardebeoordeling van de IE essentieel om een getrouw beeld te geven van het vermogen van de onderneming en de inkomsten die ze genereert. In de mate van het mogelijke moet daarom transparantie worden aangemoedigd om de geldschieter niet te misleiden over de realiteit van de situatie van de onderneming. Deze transparantie moet vervolgens worden gehandhaafd tussen de partijen, in het bijzonder door het opzetten van mechanismen voor het delen van informatie.

Externe partijen, zoals verzekeraars en overheden, spelen ook een belangrijke rol in de ontwikkeling van financiering met intellectuele eigendom. Enerzijds kunnen verzekeringen helpen om het risico van illiquiditeit te beperken. Anderzijds kunnen overheidsorganisaties financiële middelen beschikbaar stellen of de ontwikkeling van kennis stimuleren om het gebruik van intellectuele eigendom als middel om toegang te krijgen tot financiering aan te moedigen.

Raadpleeg hiervoor de aanbevelingen in hoofdstuk 6 van deze gids.

4.2. De specifieke kenmerken van schuldfinanciering

IE kan een cruciale rol spelen bij schuldfinanciering. IE kan bijvoorbeeld worden gebruikt als waarborg om leningen te verkrijgen. IE heeft met name twee kenmerken die interessant kunnen zijn voor kredietverstrekkers: (i) de liquiditeitswaarde van het IE die kan worden gerecupereerd bij overdracht, en (ii) de kasstromen die door de IE worden gegenereerd en die kunnen worden gebruikt om schulden terug te betalen⁵⁶. Ondanks dit potentieel en vanwege de hierboven genoemde factoren geven banken nog steeds de voorkeur aan materiële activa als zekerheid.

4.2.1. Strikte regelgeving beperkt de investeringsbereidheid van banken

Kredietverstrekkers, en in het bijzonder banken, zijn onderworpen aan strenge regelgeving, waaronder minimumkapitaaldrempels voor het verstrekken van financiering. Het Bazels Comité, dat verantwoordelijk is voor het toezicht op de regelgeving voor banken, heeft de Bazel III-regels uitgevaardigd, die door de Europese Unie zijn overgenomen in de CRD 4 (*Capital Requirement Directive 4*). De doelstellingen van deze regels zijn onder andere het versterken van de kwaliteit en

56 RICS, "Valuation of intellectual property rights", 2013, Appendix A.

het niveau van het vereiste kapitaal en het beheren van het risico dat verbonden is aan activa die als waarborg worden gegeven⁵⁷.

Volgens deze regels wordt een lening op basis van immateriële activa over het algemeen als risicovoller beschouwd dan financiering op basis van materiële of financiële activa. Bovendien vereisen deze regels dat banken voldoende liquide activa aanhouden om een periode van kortstondige stress te doorstaan en om de waarde van hun activa op lange termijn te garanderen⁵⁸. De moeilijkheid om de waarde van immateriële activa zoals IE te bepalen, heeft geleid tot hoge kapitaalvereisten om de onzekerheid die gepaard gaat met dergelijke investeringen te compenseren. Als gevolg daarvan vinden banken dergelijke leningen vaak onaantrekkelijk.

4.2.2. De verschillende toepassingen van IE bij schuldfinanciering

IE kan op een aantal manieren worden gebruikt om schulden te financieren, waaronder:

- IE als waarborg⁵⁹: In dit geval kan een onderneming de IE-activa gebruiken als waarborg om een lening te krijgen. De bank of financiële instelling beoordeelt de IE en verstrekt een lening op basis van de waarde ervan. Als de onderneming de lening niet terugbetaalt, kan de bank de IE in bezit nemen.
- Overdracht en terugkoop⁶⁰: Een alternatief is om de intellectuele eigendom te verkopen aan een derde partij in ruil voor onmiddellijke financiering, terwijl de optie behouden blijft om het IE-actief terug te kopen tegen een vooraf bepaalde prijs. Deze transactie kan betrekking hebben op één IE-recht of op een IE-portefeuille. De transactie wordt ook ondersteund door IE-gerelateerde inkomstenstromen, zoals huidige of toekomstige royalty's in de farmaceutische en biotechnologische sectoren⁶¹.
- Effectisering van IE: Effectisering van intellectuele eigendom houdt in dat de intellectuele eigendom van een onderneming, of de rechten op toekomstige inkomsten (zoals de royalty's), gebruikt worden om een *special purpose vehicle* (SPV) op te richten. Dit SPV geeft vervolgens effecten uit op de financiële markten. Dankzij deze techniek kan de lenende onderneming genieten van betere financieringsvoorwaarden, omdat de risico's van deze effecten worden beschouwd als onafhankelijk van de risico's van de onderneming zelf, wat kredietverstrekkers kan geruststellen⁶². Effectisering is vooral nuttig in sectoren zoals IT en biotechnologie, waar de productie- en onderzoekskosten hoog zijn⁶³. Voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) kan deze methode echter moeilijk toepasbaar zijn omdat hun intellectuele eigendom vaak nauw verbonden is met hun algemene activiteiten.
- Niet-fungibele tokens (« NFT's »): NFT's zijn unieke digitale activa die blockchaintechnologie gebruiken om de authenticiteit en eigendom van een specifiek object te certificeren, vaak gekoppeld aan digitale inhoud. Elke NFT is uniek en kan niet identiek met een andere worden uitge-

57 UK Intellectual Property Office, "Banking on IP? The role of intellectual property and intangible assets in facilitating business finance - Final report", 2013, blz. 30.

58 Bazels Comité voor banktoezicht, « Finalisation de Bâle III – En bref », 2017, blz. 2.

59 Hoofdstuk 9, IP-Based Financing Of Innovative Firms, Enquiries Into Intellectual Property's Economic Impact, OESO, 2015, blz. 465.

60 Chapter 9, IP-Based Financing Of Innovative Firms, Enquiries Into Intellectual Property's Economic Impact, OESO, 2015, blz. 464.

61 New Approaches to SME and Entrepreneurship Financing: Broadening the Range of Instruments, OESO-rapport 2015, blz. 20.

62 Chapter 9, IP-Based Financing Of Innovative Firms, Enquiries Into Intellectual Property's Economic Impact, OESO, 2015, blz. 464.

63 D. ERDENECHIMEG, Using Intellectual Property As Collateral: An International Experience And A Mongolian Perspective, WIPO And University Of Turin, 2016, blz. 10.

wisseld, waardoor ze een unieke waarde krijgen op basis van hun zeldzaamheid en originaliteit. Ze bieden een nieuwe manier voor licentiegevers om hun digitale activa te gelde te maken. *NFT's* kunnen worden gebruikt als waarborg in een gedecentraliseerde lening binnen platformen van het type «DeFi» (*Decentralised Finance*).

4.2.3. De Belgische markt

Het potentieel in België om IE te gebruiken als onderdeel van schuldfinanciering is niet te verwaarlozen, vooral gezien het belang van de gezondheids- en biotechnologiesector. Bovendien meldt een Europese studie dat iets meer dan één op vier Belgische start-ups (28%) een IE-recht heeft (in de breedste zin van het woord). Meer specifiek heeft 25% een merk geregistreerd en bezit 7% een octrooi⁶⁴.

Bovendien vermeldt artikel 7, lid 6, van de nieuwe Belgische pandwet⁶⁵ specifiek dat IE-rechten kunnen worden gebruikt als potentiële waarborg voor panden, zolang ze niet onverenigbaar zijn met andere bepalingen die specifiek betrekking hebben op dergelijke pandrechten. Het pand moet worden geregistreerd in het Nationaal Pandregister (artikel 26, lid 1, van de pandwet) en, indien van toepassing, in specifieke IE-registers. De registratie is 10 jaar geldig en kan met nog eens 10 jaar worden verlengd (artikel 35, lid 1, van de bovengenoemde wet).⁶⁶

4.3. De specifieke kenmerken van financiering met eigen vermogen

IE kan ook financiering vergemakkelijken voor investeerders die «aandeelhouder» zijn. Ter herinnering: investeerders met eigen vermogen krijgen een deel van de aandelen in de vennootschap die gefinancierd wordt in ruil voor een financiële bijdrage. Deze investeerders, zoals investeerders in risicokapitaal, worden actieve aandeelhouders, met name op het gebied van strategie en management om de waarde van de onderneming te verhogen.

Een recente Europese studie toont aan dat IE de kans dat start-ups financiering krijgen aanzienlijk verhoogt. Met name start-ups die een octrooi en een merk bezitten, hebben 10,2 keer meer kans om in de beginfase (« *early stage* ») gefinancierd te worden. Deze vaststelling geldt ook, zij het in mindere mate, tijdens de zaai fase (« *seed* ») of voor start-ups die alleen een merk of octrooi bezitten⁶⁷.

4.3.1. Verschillende soorten investeerders

Financiering met eigen vermogen kan vele vormen aannemen, waaronder financiering door *business angels*, *ventures capitals* (risicokapitalen), *private equity* investeerders, *crowdfunding*, *joint ventures* en *strategische allianties*⁶⁸.

64 EU IPO, Patents, trade marks and startup finance, 2023, blz. 25.

65 Wet op het pand van 11 juli 2013, beschikbaar op: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2013071122&table_name=loi

66 Wet op het pand van 11 juli 2013, beschikbaar op: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2013071122&table_name=loi

67 Europees Octrooibureau, "Patents, trade marks and startup finance - Funding and exit performance of European startups", 2023, blz. 13.

68 E. Pederzini, A. Toniolo, SME's Equity Financing: Does Corporate Law Matter? *European Company Law Journal* 17, nr. 6, 2020, blz. 3.

- *Business angels* zijn vermogende investeerders (meestal privépersonen) die investeren in start-ups met een hoog risico en deze in een zeer vroeg stadium ondersteunen. Naast geld investeren ze ook hun tijd, delen ze hun ervaring en kennis en stellen ze hun uitgebreide netwerken ter beschikking om de onderneming bij zijn nieuwe activiteiten te begeleiden. Investerings door *business angels* dekken de meest risicovolle fase van de ontwikkeling van een kmo en voorzien de onderneming van de fondsen die ze nodig heeft om haar ontwikkeling voort te zetten en de volgende fase te bereiken, waar ze op zoek kan gaan naar nieuwe investeerders (*venture capitalists*, bijvoorbeeld).
- Investeerders in risicokapitaal (of *venture capitalists*) kunnen start-ups of kleine ondernemingen financieren die willen groeien en die al het stadium hebben bereikt waarin ze hun idee willen commercialiseren.
- *Private equity* investeerders zijn geïnteresseerd in meer volwassen vennootschappen. Deze investeerders richten zich vooral op vennootschappen met een positieve kasstroom en/of groeipotentieel en/of een niet-optimale kostenstructuur.
- *Crowdfunding* (of participatieve financiering) is een manier om geld in te zamelen van grote groepen mensen die kleine individuele investeringen bundelen om het kapitaal te verschaffen dat nodig is om een onderneming of project van de grond te krijgen. Privépersonen, liefdadigheidsinstellingen of ondernemingen kunnen een campagne opzetten voor specifieke doelen en iedereen kan bijdragen⁶⁹.
- Een *joint venture* (zie 5.3.1).
- Samenwerking of strategische alliantie (zie 5.3.1).

IE kan het succes van investeringen door deze verschillende investeerders helpen garanderen. Voor zowel *business angels* als investeerders in risicokapitaal (*venture capitalists*) kan IE aangeven dat de geselecteerde onderneming het potentieel heeft om in de toekomst winst te maken. Voor *crowdfunding* is het belangrijkste voordeel van IE dat informatie wordt doorgegeven aan een groot aantal investeerders. Er moet echter worden opgemerkt dat crowdfunding gepaard gaat met een brede en vroegtijdige bekendmaking van informatie. Daarom is het in deze context bijzonder belangrijk om uw vermogen goed te beschermen om te voorkomen dat vertrouwelijke informatie uitlekt, wat een negatief effect zou kunnen hebben op de ontwikkeling van de onderneming⁷⁰.

4.3.2. IE gebruiken als signaal naar investeerders

Het nut van IE in het kader van een financiering van eigen vermogen verschilt van dat van schuldfinanciering. In tegenstelling tot banken zijn aandeelhouders niet onderworpen aan strikte financieringsregels en zijn ze dus vrijer om bepaalde risico's te nemen. Als gevolg daarvan zullen ze minder hoge eisen stellen aan het minimale eigen vermogen dat een onderneming moet hebben. Bovendien brengt aandelenfinanciering geen specifieke terugbetalingseisen met zich mee. Hierdoor wordt de druk op vennootschappen verminderd, zodat de kasstroom kan worden gebruikt om de groei van de onderneming te financieren. Als gevolg hiervan zullen potentiële investeerders eerder geneigd zijn om de toekomstige inkomsten en de potentiële meerwaarde bij doorverkoop van de vennootschap te analyseren. In plaats van een beslissing te nemen uitsluitend op basis van de waardering van de IE in kwestie, beoordelen kapitaalinvesteerders de verwachte winstgevendheid van de onderneming als geheel.

69 S. KURANI, "What is crowdfunding and how does it work?", Republic, 2020, beschikbaar op: <https://republic.com/blog/investor-education/what-is-crowdfunding-and-how-does-it-work>

70 JA Kemp LLP, «Protecting your IP when crowdfunding», Mondaq, 2021, beschikbaar op: <https://www.mondaq.com/uk/trademark/1083990/protecting-your-ip-when-crowdfunding>.

In deze context kan de aanwezigheid van IE-rechten en/of een IE-strategie de kwaliteit van het vennootschap benadrukken en een signaal geven aan *business angels* en aan investeerders in risicokapitaal (*venture capitalists*)⁷¹. Verschillende academische studies benadrukken inderdaad het positieve effect van IE op het rendement van investeerders⁷². Amerikaanse start-ups met octrooien en Europese ondernemingen met IE worden bijvoorbeeld geassocieerd met een aanzienlijk hogere omzetgroei^{73,74}. Bovendien geven IE-rechten investeerders het signaal dat de vennootschap stappen heeft ondernomen om haar activa te beschermen en dat zij gelooft in haar innovatieve of creatieve product zonder te vertrouwen op de IE-rechten van andere vennootschappen⁷⁵.

Bij het financieren van recent opgerichte vennootschappen kunnen investeerders het moeilijk vinden om potentiële doelwitten te identificeren en de doelwitten met de beste kans op ontwikkeling en succes te kiezen. In dit opzicht is een ander voordeel voor investeerders dat IE het ook mogelijk maakt om de asymmetrie van informatie tussen de partijen te verminderen⁷⁶. Door de kenmerken van een van de belangrijkste activa van de vennootschap te presenteren, kunnen investeerders hun analyses van de vennootschap verfijnen. Bovendien kunnen IE-rechten voor zeer kleine ondernemingen de enige activa zijn die ze hebben en die objectief gewaardeerd kunnen worden bij de beslissing om al dan niet te investeren.

4.3.3. De Belgische markt

De beschikbaarheid van financiering met eigen vermogen voor kmo's wordt vaak beïnvloed door nationale overheden, in het bijzonder door de fiscale positie van investeerders en ondernemingen. In 2012 voerde het *European Business Angel Network* (EBAN) een onderzoek uit naar de hoeveelheid belastingvermindering die beschikbaar is voor *business angels* in de verschillende lidstaten⁷⁷ en ontdekte dat België een van de slechts acht landen⁷⁸ is die belastingvoordelen hebben die specifiek gericht zijn op risicokapitaal, private equity en business angels in een vroeg stadium. De incentives in deze landen omvatten meestal overheidswaarborgen, verlagingen van belastingtarieven of belastingkredieten.

Bovendien heeft België onlangs zijn vennootschapsrecht gewijzigd op een manier die het voor kmo's gemakkelijker kan maken om toegang te krijgen tot financiering met eigen vermogen. Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen, dat sinds 1 mei 2019 van kracht is, promoot namelijk de besloten vennootschap (BV) als meest voorkomende vennootschapsvorm en biedt een hoge mate van flexibiliteit doordat oprichters het eigen vermogen naar eigen inzicht

71 OESO, "Chapter 9: IP-Based Financing of Innovative Firms, Enquiries Into Intellectual Property's Economic Impact", 2015, blz. 460 (blz. 457-477).

72 Hsu, D. H., en Ziedonis, R. H., "Resources as Dual Sources of Advantage: Implications for Valuing Entrepreneurial-Firm Patents", *Tijdschrift voor Strategisch Management* 34(7), 2013, 761-781.

73 Farre-Mensa, J., Hegde, D., Ljungqvist, A., "What is a patent worth? Evidence from the US patent "lottery"", *The Journal of Finance*, 2020 75(2), 639-682.

74 EOB/EUIPO, "High-growth firms and intellectual property rights. IPR profile of high-potential SMEs in Europe", May 2019.

75 Ibid.

76 Veugelers, R., en Schneider, C., "Which IP Strategies Do Young Highly Innovative Firms Choose?", *Small Business Economics* 50, 2018, 113-129.

77 EBAN en BDO, "Tax outlook in Europe - Business angels perspective", 2012, blz. 7, hier beschikbaar: <http://www.eban.org/wp-content/uploads/2014/09/12.-Compendium-fiscal-incentives-2012.pdf>.

78 De zeven andere lidstaten zijn Frankrijk, Italië, Ierland, Duitsland, Luxemburg, Portugal en het Verenigd Koninkrijk.

kunnen structureren. De BV kan nieuwe soorten effecten creëren, zoals verschillende vormen van meervoudig stemrecht (zonder beperking van het aantal stemmen), preferente dividenden, enz. Bovendien kunnen de statuten van de BV vrij bepalen hoe de aandeelhouder uit de vennootschap kan treden.

Er zijn ook veel Belgische investeerdersorganisaties, wat een gunstig investeringsklimaat schept.

- De *Belgian Venture Capital and Private Equity Association* (BVA) werd opgericht in 1986 als een beroepsvereniging die de risicokapitaal- en privateequity gemeenschap in België vertegenwoordigt.
- *Business Angels Network* (Ban Vlaanderen) is het Vlaamse netwerk van *business angels*, opgericht in 1999. Het heeft als doel de economische groei in België te stimuleren door ondernemerschap te ontwikkelen, te begeleiden en te promoten door ondernemers die op zoek zijn naar kapitaal en privé-investeerders (*business angels*) samen te brengen.
- *Be Angels* is actief in Franstalig België en werd opgericht in 1999 om ondernemers die op zoek zijn naar ondersteuning en financiële middelen in contact te brengen met business angels die bereid zijn om te investeren in veelbelovende ondernemingen.

4.4. Intellectuele eigendom verzekeren

4.4.1. Een inleiding tot de verzekering van IE

We merken op dat, in het bijzonder in België, IE-verzekering een praktijk is die, hoewel relatief recent, een aantal voordelen heeft. Over het algemeen heeft een verzekering van intellectuele eigendom (IE) een drieledig doel: (i) de kosten dekken van geschillen met betrekking tot de handhaving of verdediging van IE-rechten, (ii) bescherming bieden tegen inbreukvorderingen op IE-rechten en (iii) het risico van illiquiditeit beperken.

In een financieringscontext willen banken het risico van illiquiditeit beperken wanneer de IE wordt doorverkocht. Er bestaan specifieke verzekeringspolissen die het mogelijk maken om dit risico (gedeeltelijk) over te dragen aan de verzekeraar, waardoor de recupereerbaarheid van de IE toeneemt en het risico op verlies afneemt. Dit kan het vertrouwen van banken aanzienlijk vergroten doordat IE een groter gewicht krijgt bij de beslissing om een lening te verstrekken⁷⁹. Sommigen in de verzekeringswereld zijn van mening dat wanneer IE als waarborg wordt gebruikt, de rol van de verzekeraar iets anders kan zijn dan in andere, meer traditionele scenario's. In plaats van de waarde van de IE te garanderen, kan de verzekeraar de waarde van de IE garanderen. In plaats van de waarde van het IE te waarborgen, zou de verzekeraar de bank een waarborg bieden om een fractie van haar schuld te dekken in geval van wanbetaling. De verzekeraar zou dan bezit nemen van de intellectuele eigendom en deze verkopen om het verlies te beperken⁸⁰.

Ondanks de vele voordelen van IE-verzekeringen, bijvoorbeeld voor banken die zich verzekeren tegen het risico van IE-leningen, is er nog steeds een algemeen gebrek aan ervaring met en kennis van het verzekeren van IE en andere immateriële activa⁸¹. De huidige markt voor IE-verzekeringen is erg beperkt en de kosten kunnen daarom erg hoog zijn.

79 UK Intellectual Property Office, "Banking on IP? The role of intellectual property and intangible assets in facilitating business finance - Final report", 2013, blz. 18.

80 Ibid, blz. 163.

81 OESO, "Chapter 9: IP-Based Financing of Innovative Firms, Enquiries Into Intellectual Property's Economic Impact", 2015.

Overheidsinstellingen kunnen het afsluiten van verzekeringen ook vergemakkelijken. Verzekeringskosten kunnen bijvoorbeeld worden gedekt door een IE-waarborg en door investeringen in IE-fondsen tot 70% in Korea⁸² en 80% in Singapore⁸³. Gezien de groeiende belangstelling voor IE en het inzicht in de voordelen ervan, kan de komende jaren een positieve verandering worden verwacht.

4.4.2. De verschillende soorten verzekeringspolissen

Zoals hierboven kort geschetst, kunnen IE-verzekeringspolissen verschillende doelstellingen hebben⁸⁴.

- Een «defensieve» verzekering dekt de polishouder tegen rechtsvorderingen tegen de IE. Deze verzekering dekt met name gerechtskosten. Ze waarborgt ook de vrijwaring van andere partijen, zoals klanten en distributeurs, tegen beschuldigingen van namaak en tegen schadevergoeding na een gerechtelijke uitspraak of arbitrage. Het is ook mogelijk om IE-waardebescherming op te nemen, die de verzekerde compenseert voor verlies van inkomsten en/of de waarde van zijn IE.
- Een «offensieve» verzekering heeft daarentegen tot doel ervoor te zorgen dat de IE-rechten van de polishouder naar behoren worden nageleefd. Deze verzekering vergoedt de gerechtskosten die worden gemaakt om ervoor te zorgen dat de IE-rechten van de polishouder naar behoren worden beschermd. De verzekering dekt in het bijzonder zaken met betrekking tot octrooien en octrooiaanvragen, gedeponeerde en ingeschreven merken, auteursrechten en bedrijfsgeheimen. Ze is ontworpen om houders van IE-rechten te helpen hun IE-rechten af te dwingen in geval van vermeende inbreuk⁸⁵.
- Een specifieke contingentieverzekering dekt bekende risico's, zoals IE-geschillen, en zorgt ervoor dat de polishouder beschermd is tegen specifieke, geïdentificeerde bedreigingen.
- Een verzekering voor verklaringen en waarborgen inzake IE wordt voornamelijk gebruikt in het kader van fusies en overnames of koopcontracten. Ze waarborgt de geldigheid van de IE-rechten die betrokken zijn bij de transactie en beschermt tegen aansprakelijkheid voor namaak of eigendom. De vergoedingen omvatten de terugbetaling van verdedigingskosten en verliezen als gevolg van rechtsvorderingen⁸⁶.
- Een restwaardeverzekering dekt IE die als waarborg wordt gegeven voor gedekte leningen, waardoor de financiële belangen van de polishouder worden beschermd. Deze verzekering vergemakkelijkt bankfinanciering met IE.

Er zijn echter grenzen aan de omvang van de dekking en het verkrijgen van een IE-verzekering. Ten eerste kunnen bestaande vorderingen (zoals mondelinge waarschuwingen en kennisgevingen van stopzetting en staking) reden zijn voor weigering van de verzekering. Verzekeringspolissen zijn ook prospectief en dekken daarom niet de gevolgen van eerdere rechtszaken. Het komt ook vaak voor dat een uitsluitingsperiode wordt opgenomen nadat de polis is ingegaan, waardoor de reikwijdte

82 APEC IPR Expert Group. Een studie over de harmonisatie van het financiële systeem voor intellectuele eigendom. 2023.

83 World Intellectual Property Organization, "Unlocking IP-backed Financing Series - Country Perspectives: Singapore's Journey", 2023, blz. 19.

84 Zie bijvoorbeeld: <https://www.marsh.com/en/services/financial-professional-liability/expertise/ip-protect.html> of <https://www.aon.com/en/capabilities/intellectual-property/intellectual-property-backed-lending>.

85 G. B. HALT, Jr. et al, Intellectual Property in Consumer Electronics, Software and Technology Startups, DOI: 10.1007/978-1-4614-7912-3_13, ÓSpringer Science+Business Media New York, 2014, blz. 12.

86 MarschMcLennan, "The importance of Intellectual Valuation and Protection", beschikbaar op: <https://www.marsh.com/pr/en/services/property-risk-management/insights/importance-of-intellectual-property.html>

van de verzekering wordt beperkt⁸⁷. Kortom, het is belangrijk om de voorwaarden van de verzekeringspolis volledig te begrijpen voordat u deze afsluit.

4.5. Belgisch zekerheidsrecht en intellectuele eigendom

Octrooien, merken, tekeningen en modellen zijn vaak het onderwerp van zekerheden, maar de meest voorkomende vorm van waarborg op intellectueel eigendom is het pand. Een pand kan worden verleend op een intellectueel eigendomsrecht als zodanig, of op een handelsfonds dat intellectuele-eigendomsrechten bevat⁸⁸.

In het Belgisch burgerlijk recht is het pand een zakelijke zekerheid⁸⁹ waarbij een persoon, de «pandgever», een van zijn goederen in pand geeft om de betaling van de schuld aan zijn schuldenaar⁹⁰ te waarborgen aan de schuldeiser, de «pandhoudende schuldeiser». Het recht van de pandhouder is gelijkwaardig aan een voorrecht in de zin van artikel 12 van de Hypotheekwet⁹¹. Het pand kan betrekking hebben op een of meer lichamelijke of onlichamelijke roerende goederen. Hij kan dus betrekking hebben op een handelsfonds of intellectuele eigendom⁹².

Wat de totstandkoming betreft, is een pandcontract een consensueel contract. Dit betekent dat, om een geldig contract te vormen, het voldoende is dat de partijen hun toestemming uitwisselen. Als de pandgever echter een consument is, d.w.z. «*iedere natuurlijke persoon die, uitsluitend voor niet-beroepsmatige doeleinden, op de markt gebrachte producten verwerft of gebruikt*»⁹³, dan is het contract plechtig: er moet een schriftelijk contract worden opgesteld om geldig te zijn⁹⁴. Een geschrift is nog steeds vereist voor bewijsdoeleinden als de pandgever, die geen consument is, niet uit het bezit wordt gesteld van zijn eigendom. Het pandrecht is tegenwerpbaar door registratie in het Nationale Pandregister (waarvoor een voorafgaand geschrift vereist is) of door buitenbezitstelling⁹⁵. In het geval van een pandrecht met buitenbezitstelling, kan het bewijs worden geleverd door elk mogelijk rechtsmiddel⁹⁶.

87 G. B. HALT, Jr et al, Intellectual Property in Consumer Electronics, Software and Technology Startups, op. cit, blz. 12.

88 5 D. VAN DER MOSEN, A.P. ANDRE-DUMONT, Lending and taking security in Belgium. overview, Buyle Legal, Thomson Reuters, 2016, beschikbaar op: uk.practicallaw.thomsonreuters.com.

89 Een zakelijke zekerheid is een waarborg die bestaat uit de overdracht van een goed uit het vermogen van de schuldenaar ten gunste van een schuldeiser. Als de schuldenaar in gebreke blijft, heeft de schuldeiser recht op het in waarborg gegeven goed.

90 E. DIRIX, La réforme des sûretés réelles mobilières, Limal, Kluwer, 2013, blz. 14.

91 Art. 12 van de hypotheekwet van 16 december 1851 (gepubliceerd in het B.S. op 22 december 1851): «een voorrecht is een recht dat uit hoofde van de bijzondere aard der schuldvordering aan een schuldeiser toekomt en hem voorrang verleent boven de andere schuldeisers, zelfs de hypothecaire».

92 Wat de intellectuele eigendomsactiva betreft, moet worden opgemerkt dat artikel 7, lid 6, van de wet van 11 juli 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de zakelijke zekerheden op roerende goederen betreft en tot opheffing van diverse bepalingen ter zake (gepubliceerd in het B.S. op 2 augustus 2013) bepaalt dat: «de bepalingen van dit hoofdstuk zijn enkel van toepassing op pandrechten die intellectuele eigendomsrechten tot voorwerp hebben voor zover zij niet onverenigbaar zijn met andere bepalingen waarin dergelijke pandrechten specifiek worden geregeld».

93 In de zin van artikel 2, 3°, van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (gepubliceerd in het B.S. op 12 april 2010).

94 Artikel 4, lid 2, van de bovengenoemde wet van 11 juli 2013.

95 V. SAGAERT, «Quelques piliers de la loi sur le gage», HDJ, 2015/4, blz. 11.

96 V. NICAISE, «Rappels des principes, mise en contexte et modifications diverses apportées par la loi du 25 décembre 2016», Les sûretés réelles mobilières, Liège, CUP, 2017, blz.35.

Om een pandgever te zijn, moet de persoon die een goed in pand geeft de macht hebben om het goed te verbinden. Hij moet dus eigenaar zijn van het goed of op zijn minst het recht hebben om het te verpanden⁹⁷.

4.5.1. Hervorming van de Belgische pandwet

Onder het oude Burgerlijk Wetboek waren zekerheidsrechten op intellectuele eigendomsactiva moeilijk te verlenen. In België hebben ze echter een gunstigere rechtsgrondslag gekregen als gevolg van een ingrijpende hervorming van de wet op de zekerheidsrechten, door een wet van 11 juli 2013, die van kracht is sinds 1 januari 2018. De wetgever koos voor een functionele benadering, maar er bestaan nog steeds verschillende zekerheidsrechten, met hun eigen regels (bv. eigendomsvoorbehoud, beëindiging met vermogensrechtelijke gevolgen, het voorrecht van de verkoper, fiduciaire overdracht)⁹⁸.

De nieuwe pandwet versterkt de zekerheid over de geldigheid van deze zekerheden, met inbegrip van niet-ingeschreven intellectuele-eigendomsrechten, door uitdrukkelijk te voorzien in het recht om pandrechten te vestigen op intellectuele-eigendomsrechten. Buitenbezitstelling is niet langer een voorwaarde voor geldigheid, maar een potentieel middel om eigendomseffect te geven: dit effect kan nu worden verkregen door het pandrecht in te schrijven in het Nationaal Register van pandrechten op roerende zaken (met uitzondering van het pandrecht op uitvoeringsrechten, in overeenstemming met artikel 20).

Een ander verschil met het vorige rechtskader betreft de inpandgeving van een onderneming: onder de nieuwe pandwet is er niet langer een specifieke regeling voor het pand op een handelsfonds of een onderneming en kan een pand betrekking hebben op een enkel actief of op een groep activa. Als gevolg hiervan heeft een pand op een handelsfonds nu ook betrekking op intellectuele-eigendomsrechten, tenzij anders overeengekomen. Wanneer een handelsfonds in pand wordt gegeven onder de nieuwe pandwet, moet in geval van een conflict van rechten op bepaalde activa van de onderneming, het conflict voor elk actief afzonderlijk worden opgelost en behoudt de pandgever de bevoegdheid om over de activa te beschikken in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening.

Artikel 7, lid 6, van de pandwet bepaalt echter dat «*de bepalingen van dit hoofdstuk enkel van toepassing zijn op pandrechten die intellectuele eigendomsrechten tot voorwerp hebben voor zover zij niet onverenigbaar zijn met andere bepalingen waarin dergelijke pandrechten specifiek worden geregeld*», zonder aan te geven hoe deze verenigbaarheid moet worden bepaald: bij het vestigen van een pandrecht op een intellectuele-eigendomsrecht moet met deze algemene regel rekening worden gehouden⁹⁹.

Voor de vestiging van een pandrecht vereist de Belgische wet - zoals voor elke eigendomsoverdracht of vestiging van een eigendomsrecht op basis van een contract - (i) een geldige onderliggende (contractuele) verbintenis; (ii) de toestemming van de pandgever; en (iii) de bevoegdheid van de pandgever om over het intellectuele-eigendomsrecht in kwestie te beschikken.

Het is ook mogelijk om toekomstige intellectuele-eigendomsrechten op te nemen en een pand te bedingen dat alle huidige en toekomstige schulden aan de pandhoudende schuldeiser waarborgt. Dit nieuwe wettelijke kader betekent een grote stap voorwaarts in de toegankelijkheid van

97 Artikel 6 van de voornoemde wet van 11 juli 2013 bepaalt dat indien de pandgever die bevoegdheid niet heeft, dan verkrijgt de pandhouder niettemin een pandrecht indien hij bij het sluiten van het contract redelijkerwijze mocht veronderstellen dat de pandgever tot inpandgeving bevoegd was.

98 E.M. KIENINGER, "Security Rights in Intellectual Property", Security Rights in Intellectual Property: General Report, Springer Nature, Switzerland, 2020, blz. 16.

99 M.E. STORME, J. MALEKZADEM, "Security Rights in Intellectual Property", Security Rights in Intellectual Property: General Report, Springer Nature, Switzerland, 2020, blz. 126-127.

zekerheidsrechten op intellectuele-eigendomsrechten en maakt het Belgische systeem bijzonder toekomstgericht.

4.5.2. Het belang van de registratie en de formaliteiten

Zoals hierboven vermeld, voorziet de pandwet in twee manieren om een pandrecht tegenwerpbaar te maken tegen derden, bijvoorbeeld in insolventieprocedures: de buitenbezitstelling of de registratie in het Nationale Pandregister. Ze schaft echter niet de mogelijkheid af om een pandrecht op ingeschreven intellectuele-eigendomsrechten rechtsgeldig te maken door middel van registratie in het specifieke register, waardoor een dubbel regime ontstaat en het belang van registratieprocedures toeneemt.

Met betrekking tot specifieke registers van intellectuele eigendom moet het pandrecht schriftelijk worden meegedeeld: (i) voor Belgische octrooien, aan de Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom¹⁰⁰, (ii) voor Benelux-merken, aan het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom¹⁰¹. (iii) voor Benelux-modellen en tekeningen, aan het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom¹⁰².

Een specifiek geval betreft intellectuele-eigendomsrechten waarvoor in België geen specifiek register bestaat, in het bijzonder het auteursrecht. Aangezien het onwaarschijnlijk is dat het auteursrecht in pand kan worden gegeven door buitenbezitstelling, zou registratie in het online Nationaal Pandregister in overeenstemming met de nieuwe pandwet de enige veilige methode kunnen zijn om het pand effectief te maken¹⁰³.

Hoewel de registratie van een pandrecht de pandhoudende schuldeiser niet beschermt als de pandgever niet bevoegd was om de activa in pand te geven en oudere rechten voorrang hebben, kan het de pandhoudende schuldeiser wel beschermen tegen de latere verwerving van rechten door derden die professionele kopers zijn. Anderzijds zijn niet-professionele kopers niet verplicht om het Nationaal Pandregister te raadplegen¹⁰⁴.

Wat het Nationaal Pandregister betreft, is elke registratie geldig voor 10 jaar, maar kan ze met nog eens 10 jaar worden verlengd en kan rechtstreeks worden gedaan door de pandhoudende schuldeiser, die de schuldenaar moet informeren. Voor deze registratie is het bestaan van een pandcontract vereist - wat vroegtijdige deponering onmogelijk maakt - maar het contract zelf hoeft niet te worden ingeschreven.

100 Artikel XI.52, §1 van het Wetboek van Economisch Recht bepaalt dat « vruchtgebruik op een octrooi-aanvraag of op een octrooi alsmede de inpandgeving van een octrooiaanvraag of van een octrooi moeten aan de Dienst medegedeeld worden ». Het formulier voor de mededeling van de inpandgeving van een Belgisch octrooi aan de Dienst voor de Intellectuele Eigendom is beschikbaar op het volgende adres: <https://economie.fgov.be/nl/themas/intellectuele-eigendom/formulieren-en-handleidingen>.

101 Het formulier voor het wijzigen van het merkenregister van het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom om een Benelux merk te verpanden is beschikbaar op het volgende adres: <https://www.boip.int/nl/wijzigingen-doorgeven/merken#gage>.

102 Het formulier voor het wijzigen van het modellenregister van het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom om een Benelux-model te verpanden is beschikbaar op het volgende adres: <https://www.boip.int/nl/wijzigingen-doorgeven/modellen#gage>.

103 M.E. STORME, J. MALEKZADEM, op. cit. blz. 129.

104 Ibid, blz. 131.

Volgens artikel 30 van de Wet van 11 juli 2013¹⁰⁵ zijn de volgende gegevens vereist voor de registratie van een pandrecht:

- de identiteit van de pandhouder of van de vertegenwoordiger;
- de identiteit van de pandgever;
- de aanwijzing van de door het pandrecht bezwaarde goederen (een algemene beschrijving volstaat);
- de aanwijzing van de gewaarborgde schuldvorderingen;
- het maximale bedrag ten belope waarvan de schuldvorderingen gewaarborgd zijn;
- de verklaring van de pandhouder dat hij aansprakelijk is voor alle schade ten gevolge van de registratie van onjuiste gegevens.

De registratie, de hernieuwing, de wijziging, de schrapping, de achterstelling en de overdracht van zekerheden op roerende goederen kan enkel gebeuren door de pandhoudende schuldeiser, zijn vertegenwoordiger of zijn lasthebber. Om de zekerheid in kwestie te registreren, moet een Belgische elektronische identiteitskaart worden gebruikt. Indien dit niet het geval is, kan een lasthebber als vertegenwoordiger optreden.

105 Wet op het pand van 11 juli 2013, beschikbaar op: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/article.pl?language=nl&lg_txt=n&type=&sort=&numac_search=&cn_search=2013071122&caller=SUM&&vi_ew_numac=2013071122f



5. Bron van directe inkomsten

In het algemeen zijn alle intellectuele-eigendomsrechten geheel of gedeeltelijk overdraagbaar, met uitzondering van de morele rechten verbonden aan auteursrechten en naburige rechten. Intellectuele-eigendomsrechten kunnen op twee manieren worden gebruikt of overgedragen: door licentie of door overdracht. Naast het gebruik van zijn intellectuele eigendom als onderdeel van zijn hoofdactiviteit of als alternatief voor een dergelijk gebruik, kan elke eigenaar van intellectuele-eigendomsrechten dus zijn voordeel halen uit zijn intellectuele-eigendomsrechten door ze in licentie te geven of over te dragen aan derden¹⁰⁶. Op deze manier kan het in licentie geven of overdragen van intellectuele-eigendomsrechten een belangrijke bron van directe inkomsten vormen.

5.1. De licentie

5.1.1. Definitie en verschillende soorten licenties

Definitie van een licentie

Een intellectuele eigendomslicentie is een contract waarbij de houder van de intellectuele-eigendomsrechten (de «licentiegever») een andere partij (de «licentienemer») het recht geeft om bepaalde van zijn rechten te gebruiken, in ruil voor een royalty en onder de voorwaarden die door de partijen zijn overeengekomen.

Een licentie is daarom vergelijkbaar met een huurcontract naar gemeen recht¹⁰⁷.

106 WIPO, [De l'idée à l'entreprise : Guide de la propriété intellectuelle à l'intention des jeunes entreprises](#), 2021, blz. 43.

107 A. Boisson, Cession et licence en droit d'auteur, Legicom, 2014, n° 53, Propriété intellectuelle: notions cadres et mécanismes essentiels, blz. 59-68.

Mogelijke types van licentie

1. Type licentie volgens de aard van de verleende rechten

Er zijn verschillende soorten licenties voor intellectuele eigendom, afhankelijk van de aard van de verleende rechten.

De belangrijkste types van licentie zijn de volgende:

- Auteursrechtlicentie: deze licentie geeft de licentienemer het recht om een auteursrechtelijk beschermd werk, zoals een literair werk (tekst, boek, enz.), een artistiek werk (muziek, schilderen, enz.), software, enz. te gebruiken, te wijzigen of te exploiteren onder de voorwaarden die door de partijen zijn overeengekomen. In het geval van software specificeert de licentie bijvoorbeeld de voorwaarden waaronder de software mag worden gebruikt, zoals het aantal toegestane gebruikers, de inbegrepen functies en de gebruiksbeperkingen.
- Merklicentie: dit type licentie staat de licentienemer toe om het merk van een licentiegever te gebruiken om producten of diensten onder dat merk op de markt te brengen. Merklenties worden meestal gebruikt in de context van franchises of co-branding partnerschappen tussen twee merken om een gemeenschappelijk doel te bereiken (bv. gezamenlijke promotie).
- Tekening- of modellicentie: dit type licentie verleent de licentienemer het recht om producten die beschermd zijn door de tekeningen of modellen van de licentiegever te gebruiken, te reproduceren of te distribueren, in overeenstemming met de voorwaarden die door de partijen zijn overeengekomen.
- Octrooiligentie: dit type licentie verleent de licentienemer het recht om een octrooi van de licentiegever te gebruiken om een specifiek product of een specifieke technologie die door een octrooi wordt beschermd, te vervaardigen, te verkopen of te distribueren.
- Knowhow-licentie: Dit type licentie verleent de licentienemer toegang tot vertrouwelijke informatie, technieken of commerciële processen die beschermd worden door bedrijfsgeheimen van de licentiegever. Knowhow-licenties kunnen worden gebruikt als onderdeel van onderzoeks- en ontwikkelingssamenwerkingen of technologieoverdracht.
- Sui generis databanklicentie: dit type licentie staat de licentienemer toe om de inhoud van een databank geheel of gedeeltelijk te gebruiken onder een specifiek beschermingsregime.

Deze verschillende soorten licenties kunnen worden aangepast aan de behoeften en doelstellingen van de betrokken partijen.

2. Type licentie volgens exclusiviteit

Ongeacht de reikwijdte of het doel van de verleende rechten, kunnen intellectuele eigendomslicenties worden onderscheiden naargelang ze exclusief of niet-exclusief zijn.

- Exclusieve licentie: Een exclusieve licentie verleent de licentienemer een monopolie op het gebruik van de in licentie gegeven intellectuele-eigendomsrechten, waardoor elke andere partij wordt uitgesloten van het gebruik van haar rechten in hetzelfde geografische gebied of voor het gespecificeerde gebruik. In een dergelijke situatie mag zelfs de licentiegever de in licentie gegeven rechten niet uitoefenen, tenzij hij rechten voor zichzelf heeft gereserveerd, wat vrij gebruikelijk is bij exclusieve licenties¹⁰⁸.
- Niet-exclusieve licentie: Een niet-exclusieve licentie (of eenvoudige licentie) staat meerdere partijen toe om dezelfde intellectuele-eigendomsrechten tegelijkertijd te gebruiken, onder de voorwaarden die in het licentiecontract zijn gespecificeerd.

108 WIPO, [From Idea to Enterprise: A Guide to Intellectual Property for Start-ups](#), 2021, blz. 43.

Kort gezegd ligt het verschil tussen deze typen licenties in de exclusiviteit die aan de licentienemer wordt verleend, variërend van volledige exclusiviteit tot beperkte of gedeelde exclusiviteit. De keuze tussen een eenvoudige of exclusieve licentie hangt af van de omstandigheden van het geval. In alle gevallen is het raadzaam om duidelijk in het contract te bepalen of de licentiegever bepaalde rechten behoudt om verwarring te voorkomen.

Voorbeeld:

Een farmaceutische vennootschap, Vennootschap A, heeft een geneesmiddel ontwikkeld voor de behandeling van kanker.

In een exclusief licentiecontract verleent Vennootschap A een andere vennootschap, Vennootschap B, het exclusieve recht om dit geneesmiddel in een specifieke regio te produceren, verkopen en distribueren. Dit betekent dat Vennootschap B de enige vennootschap zal zijn dat het geneesmiddel in die regio op de markt mag brengen, wat de vennootschap een aanzienlijk concurrentievoordeel geeft.

Anderzijds zou Vennootschap A in het kader van een niet-exclusieve licentie licenties kunnen verlenen aan verschillende farmaceutische vennootschappen, waardoor zij het geneesmiddel kunnen gebruiken om soortgelijke producten in dezelfde regio te vervaardigen en te verkopen. Hoewel dit kan leiden tot meer concurrentie op de markt, kan het Vennootschap A ook in staat stellen een groter aantal patiënten te bereiken en de inkomsten uit het geneesmiddel te maximaliseren.

Bovendien zou Vennootschap A ook kunnen overwegen om Vennootschap B het exclusieve recht te geven om het geneesmiddel op de markt te brengen in ziekenhuizen en zorginstellingen, terwijl ze het recht behoudt om niet-exclusieve licenties te verlenen aan andere vennootschappen voor de vrije verkoop van geneesmiddelen. Hierdoor kan Vennootschap B zich richten op een specifieke markt, terwijl Vennootschap A andere marketingmogelijkheden voor het geneesmiddel kan onderzoeken.

3. Kruislicenties

Een kruislicentie is een contract waarin twee partijen elkaar het recht geven om intellectuele-eigendomsrechten van de andere partij te gebruiken.

Dit stelt ondernemingen in staat om creaties/innovaties te delen en juridische risico's te verminderen terwijl ze hun strategische partnerschappen versterken (zie punt 5.3. van deze Gids).

Voorbeeld

Vennootschap A heeft een krachtig softwarepakket voor afsprakenbeheer ontwikkeld en wil de functionaliteit ervan uitbreiden om te voldoen aan de specifieke behoeften van verschillende sectoren.

Tegelijkertijd is vennootschap B, die gespecialiseerd is in de ontwikkeling van oplossingen op maat, geïnteresseerd in de software van vennootschap A, maar wil ze aanpassen aan de behoeften van zijn klanten in de gezondheidszorg.

In dit geval zouden vennootschap A en vennootschap B een kruislicentiecontract kunnen aangaan waarbij vennootschap A vennootschap B het recht geeft om haar software voor afsprakenbeheer te gebruiken, terwijl vennootschap B vennootschap A het recht geeft om de wijzigingen te gebruiken die zijn aangebracht om aan de behoeften van de gezondheidszorgsector te voldoen.

Op deze manier kunnen de twee vennootschappen wederzijds profiteren van de voordelen van hun respectieve ontwikkelingen, waarbij dubbel werk wordt voorkomen en tegelijkertijd elkaars intellectuele-eigendomsrechten worden gerespecteerd.

5.1.2. Voor- en nadelen van een licentie

Voordelen

Het grote voordeel van een licentie (in tegenstelling tot een overdracht) is dat de licentiegever eigenaar blijft van en controle behoudt over het gebruik van zijn intellectuele eigendom, terwijl hij beperkte rechten verleent aan een derde (of derden). De licentie kan daarom worden gebruikt als een strategisch instrument om de reikwijdte van een intellectueel eigendom uit te breiden zonder de volledige controle erover te verliezen.

Vanuit het oogpunt van de licentienemer geeft een licentie hem toegang tot intellectuele-eigendomsrechten die hij anders misschien niet had kunnen verwerven. Hierdoor kunnen ze bestaande technologieën, producten of merken gebruiken om nieuwe producten of diensten te ontwikkelen. Bovendien kan het verkrijgen van een licentie de risico's en kosten verminderen die gepaard gaan met het ontwikkelen of creëren van nieuwe producten of technologieën. In plaats van aanzienlijke middelen te besteden aan onderzoek en ontwikkeling, kan de licentienemer bestaande intellectuele-eigendomsrechten gebruiken om sneller te innoveren op de markt.

Licenties zijn ook een belangrijke troef, omdat ze via kruislicenties toegang bieden tot strategische activa van concurrenten.

Nadelen

Het grootste nadeel van een licentie is dat de licentiegever een verlies aan potentiële inkomsten riskeert als de licentienemer de in licentie gegeven rechten niet effectief exploiteert, met name wanneer de inkomsten afhankelijk zijn van de commerciële prestaties van de licentienemer, met name via periodieke betalingen op basis van de exploitatie of verkoop van producten of diensten die verband houden met de in licentie gegeven intellectuele eigendom.

Om dit risico te beperken zou een vaste minimum royalty in het contract kunnen worden opgenomen, waardoor de licentiegever verzekerd is van een basisinkomen, ongeacht de commerciële prestaties van de licentienemer.

Dit risico kan ook worden beperkt door de mogelijkheid om de licentie in te trekken als de licentienemer zich niet houdt aan de voorwaarden van het contract.

Vanuit het oogpunt van de licentienemer impliceert de licentie een afhankelijkheid van de licentiegever, die de macht behoudt om de voorwaarden voor het gebruik van het in licentie gegeven intellectuele eigendom te bepalen, wat betekent dat als de licentie wordt ingetrokken, dit gevolgen kan hebben voor de commerciële activiteiten van de licentienemer. Om de gevolgen van intrekking te verzachten, kunnen de partijen voorwaarden overeenkomen, zoals de mogelijkheid om de bestaande voorraad van de licentienemer te verkopen.

Voor- en nadelen van een exclusieve licentie

Voordelen

De exclusieve aard van een licentie geeft de licentienemer een aanzienlijk concurrentievoordeel doordat het hem de exclusieve controle geeft over het gebruik van intellectuele-eigendomsrechten, wat vooral belangrijk kan zijn in industrieën waar innovatie cruciaal is.

Zo kan een farmaceutische onderneming die een exclusieve licentie verleent voor een veelbelovend geneesmiddel ervoor zorgen dat de licentienemer volledig investeert in de ontwikkeling en marketing van het product, zonder concurrentie van andere spelers op de markt.

Ook zal in het geval van een exclusieve licentie de financiële compensatie die de licentiegever in ruil voor de licentie zal vragen over het algemeen hoger zijn dan in het geval van een niet-exclusieve licentie.

Nadelen

De exclusieve aard van een licentie heeft ook bepaalde nadelen. Ten eerste beperkt het de mogelijkheden van de licentiegever om zijn intellectuele-eigendomsrechten volledig te exploiteren door het aantal partijen dat ze mag gebruiken te beperken. Dit kan vooral problematisch zijn als de licentienemer er niet in slaagt om de in licentie gegeven rechten effectief te exploiteren, wat kan leiden tot een verspilling van middelen en kansen voor de licentiegever. Om dit risico te beperken, is het raadzaam om de duur van de exclusieve licentie strikt te beperken. Het is ook raadzaam om in het contract te voorzien in de mogelijkheid dat de exclusieve licentie een gewone (niet-exclusieve) licentie wordt indien de licentienemer er niet in slaagt om binnen een bepaalde periode een bepaalde drempel te bereiken.

Bovendien kan een exclusieve licentie de concurrentie op de markt beperken door de toegang te beperken tot technologie of producten die beschermd worden door intellectuele-eigendomsrechten.

Voordelen en nadelen van een niet-exclusieve licentie

Voordelen

Het belangrijkste voordeel van een niet-exclusieve licentie (eenvoudige licentie) is dat het de licentiegever in staat stelt om het gebruik van zijn intellectuele-eigendomsrechten te maximaliseren door meerdere partijen tegelijkertijd ervan te laten profiteren. Dit kan vooral voordelig zijn in sectoren waar samenwerking en het delen van technologie essentieel zijn voor innovatie, zoals de open source software-industrie, waar niet-exclusieve licenties het delen en samenwerken tussen ontwikkelaars aanmoedigen.

Daarnaast kan een niet-exclusieve licentie de licentiegever een extra bron van inkomsten bieden door meerdere partijen royalty's of licentierechten te laten betalen voor het gebruik van zijn intellectuele-eigendomsrechten.

Nadelen

De niet-exclusieve aard van een licentie kan ook nadelen hebben. Ten eerste kan het leiden tot meer concurrentie op de markt, omdat meerdere partijen dezelfde intellectuele-eigendomsrechten mogen gebruiken om soortgelijke producten of diensten te ontwikkelen. Dit kan de commerciële waarde van de in licentie gegeven rechten verminderen en het vermogen van de licentienemer om zich te onderscheiden van de concurrentie beperken.

Bovendien kan een niet-exclusieve licentie de relatie tussen de licentiegever en de licentienemers bemoeilijken, omdat het moeilijk kan zijn om de in licentie gegeven rechten te controleren en af te dwingen wanneer ze door meerdere partijen worden gedeeld.

Voorbeeld

Het meest voorkomende voorbeeld van een niet-exclusieve licentie is wanneer een software-uitgever verschillende ondernemingen het recht geeft om zijn software te gebruiken in het kader van hun commerciële activiteiten.

Elk onderneming betaalt royalty's voor het gebruik van de software, maar geen enkele onderneming heeft een monopolie op het gebruik ervan. Door deze aanpak kunnen verschillende ondernemingen profiteren van de functionaliteiten van de software en tegelijkertijd inkomsten genereren voor de software-uitgever. Het kan echter ook leiden tot meer concurrentie op de softwaremarkt, omdat verschillende ondernemingen vergelijkbare producten aanbieden op basis van dezelfde software.

5.1.3. Belangrijkste elementen van een licentiecontract

Als het gaat om intellectuele eigendom, is het essentieel om een schriftelijk contract op te stellen waarin de rechten en plichten van de betrokken partijen expliciet worden vastgelegd. Hoewel de wet niet in alle gevallen vereist dat partijen een schriftelijk contract hebben, zorgt een dergelijk formalisme voor een sterkere juridische bescherming in het geval van een geschil tussen de betrokken partijen.

In sommige gevallen moeten licentiecontracten geregistreerd worden bij het relevante bureau (bijv. inzake octrooien)¹⁰⁹ om afdwingbaar te zijn tegen derden.

Om de risico's te beperken en de waarde van de intellectuele-eigendomsrechten te maximaliseren, is het aan te raden om het licentiecontract te laten nakijken door een juridisch expert op het vlak van intellectuele eigendom. Dit zorgt ervoor dat het contract voldoet aan de wettelijke vereisten en uw belangen goed beschermt.

Raadpleeg voor meer informatie over het opstellen van een licentie- (of overdrachts-) contract onze Praktische gids voor contracten en contractuele clausules op het gebied van intellectueel eigendom¹¹⁰.

109 WIPO, [Enterprising Ideas: A Guide to Intellectual Property for Startups](#), 2021, blz. 43.

110 FOD Economie, [Praktische gids voor contracten en contractuele clausules inzake intellectueel eigendomsrecht, 2020](#).

5.2. Overdracht

5.2.1. Definitie en voorwaarden van een opdracht

Met betrekking tot intellectuele eigendom verwijst een overdracht naar de permanente overdracht van intellectuele-eigendomsrechten van de ene eigenaar (de overdrager) naar een andere (de overnemer). Deze overdracht betekent dat de overnemer de exclusieve rechten verwerft op de intellectuele eigendomsactiva die door de partijen zijn overeengekomen. De overdrager doet dus definitief afstand van zijn rechten op de betrokken intellectuele eigendom.

Een overdracht is daarom vergelijkbaar met een koopcontract naar gemeen recht¹¹¹.

Net als bij licenties verschilt het type overdracht naargelang de aard van de overgedragen rechten. Het kan gaan om de overdracht van octrooien, overdracht van merken, overdracht van auteursrecht, overdracht van tekeningen en modellen, enz.

Afhankelijk van het type intellectuele-eigendomsrecht moeten overdrachtscontracten worden geregistreerd bij de bevoegde dienst om tegenwerpbaar te zijn tegen derden¹¹².

5.2.2. Voor- en nadelen van een overdracht

Voordelen

Een van de belangrijkste voordelen van de overdracht van rechten is dat de overdrager over het algemeen een eenmalige betaling ontvangt in ruil voor de overdracht van zijn intellectuele rechten. Dit kan een aanzienlijke en onmiddellijke bron van inkomsten zijn voor de overdrager, waardoor hij winst kan maken op zijn intellectuele eigendommen. Er kunnen echter ook andere vormen van vergoeding worden overeengekomen, zoals periodieke royalty's of deelname in de winst die door de overgedragen rechten wordt gegenereerd.

Zodra intellectuele-eigendomsrechten zijn overgedragen, is de overdrager bovendien over het algemeen ontheven van alle verantwoordelijkheden en verplichtingen die aan deze rechten verbonden zijn. Dit kunnen verplichtingen zijn zoals het onderhouden van de rechten, het naleven van bestaande licenties en het verdedigen van de rechten tegen inbreuken.

Vanuit het standpunt van de overnemer is een van de belangrijkste voordelen van een overdracht van rechten dat de overnemer exclusieve en permanente intellectuele-eigendomsrechten verkrijgt op de overgedragen activa. Dit geeft de overnemer volledige controle over het gebruik en de exploitatie van de overgedragen rechten.

Door intellectuele-eigendomsrechten te verwerven door middel van overdracht, is de overnemer vrij om de overgedragen rechten naar eigen goeddunken te exploiteren, zonder te hoeven voldoen aan beperkingen of verplichtingen die door de licentiegever worden opgelegd. Dit geeft de overnemer meer vrijheid om producten of diensten te ontwikkelen en op de markt te brengen op basis van de overgedragen rechten.

Nadelen

Een van de belangrijkste nadelen van de overdracht van rechten is dat de overdrager de volledige controle verliest over zijn intellectuele-eigendomsrechten. Zodra de rechten zijn overgedragen,

111 A. Boisson, *Cession et licence en droit d'auteur*, Legicom, 2014, n° 53, *Propriété intellectuelle : notions cadres et mécanismes essentiels*, blz. 59-68.

112 WIPO, [Enterprising Ideas: A Guide to Intellectual Property for Startups](#), 2021, blz. 47.

heeft de overdrager er geen rechten meer op en kan hij niet beïnvloeden hoe ze worden gebruikt door de overnemer. In het geval van overdracht van auteursrechten behoudt de auteur echter zijn of haar morele rechten, die onvervreemdbaar zijn (in tegenstelling tot de vermogensrechten), waardoor hij of zij de integriteit van het werk kan beschermen, het vaderschapsrecht kan vorderen en kan beslissen wanneer en hoe het werk openbaar wordt gemaakt, zelfs wanneer de auteur de eigendom van de vermogensrechten op het werk heeft overgedragen.

In het geval van een eenmalige betaling ziet de overdrager af van alle potentiële toekomstige inkomsten die hadden kunnen worden gegenereerd door de intellectuele-eigendomsrechten verder te exploiteren. Als de overgedragen rechten een aanzienlijk marktpotentieel op lange termijn hebben, kan de overdrager potentiële winsten mislopen door te kiezen voor een overdracht in plaats van een licentie van rechten.

Bovendien vereist het bepalen van de waarde van de over te dragen intellectuele-eigendomsrechten een nauwkeurige beoordeling van de marktwaarde van de rechten en de toekomstige inkomstenvooruitzichten. Een onnauwkeurige waardebepaling kan leiden tot onder- of overwaardering van de rechten die worden overgedragen, wat negatieve financiële gevolgen kan hebben voor de overdrager of de overnemer.

Om haar liquiditeit voor activiteiten op korte termijn te verhogen en toch het gebruik van haar IE-activa te behouden, kan een onderneming haar IE-activa overdragen aan een derde partij (de *back-licensor* in het Engels) in ruil voor onmiddellijke financiering en de licentie op zijn IE-activa kopen (de onderneming wordt dan de *back-licensee* in het Engels). De onderneming kan ook de optie behouden om het intellectueel eigendomsactief terug te kopen tegen een vooraf bepaalde prijs, tijdens of aan het einde van een bepaalde periode¹¹³.

Voorbeeld

Vennootschap A verkoopt haar octrooi aan vennootschap B om 10 miljoen EUR aan onmiddellijke financiering te verkrijgen. Vennootschap A blijft de technologie gebruiken via een licentiecontract met vennootschap B, waarbij royalty's worden betaald. Vennootschap A behoudt de optie om het octrooi binnen vijf jaar terug te kopen voor 12 miljoen EUR. Dit stelt vennootschap A in staat om haar activiteiten op korte termijn te financieren en tegelijkertijd toegang te houden tot haar technologie.

5.2.3. Belangrijkste elementen van een overdrachtscontract

De bepalingen die in een overdrachtscontract moeten worden opgenomen zijn over het algemeen vergelijkbaar met die in een licentiecontract. De wederzijdse verplichtingen in een overdrachtscontract zijn over het algemeen echter minder complex dan in een licentiecontract.

Voor meer informatie over het opstellen van een overdrachtscontract (of licentiecontract), raadpleeg onze Praktische gids voor contracten en contractuele clausules inzake intellectueel eigendomsrecht¹¹⁴.

113 Hoofdstuk 9, IP-Based Financing Of Innovative Firms, Enquiries Into Intellectual Property's Economic Impact, OESO, 2015, blz. 464.

114 FOD Economie, Praktische gids voor contracten en contractuele clausules inzake intellectueel eigendomsrecht, 2020.

5.3. Samenwerkingsovereenkomsten gebaseerd op een licentie of een overdracht

5.3.1. Vormen van samenwerking

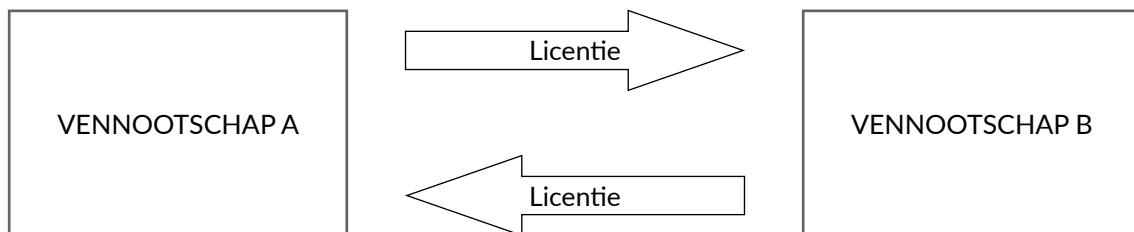
Naast de mogelijkheid voor de rechthebbende om zijn intellectuele rechten in licentie te geven of over te dragen aan een derde partij, zijn er verschillende vormen van partnerschaps- en samenwerkingsstrategieën die voornamelijk gebaseerd zijn op het delen van intellectuele rechten tussen de verschillende belanghebbenden.

Belangrijkste mogelijke scenario's

In de context van een samenwerkingsovereenkomst zijn er drie klassieke scenario's voor het in licentie geven en overdragen van IE-activa tussen twee vennootschappen: de kruislicentie, de overdracht met licentie als tegenprestatie en de licentie met verbeteringen en terugkeer van rechten.

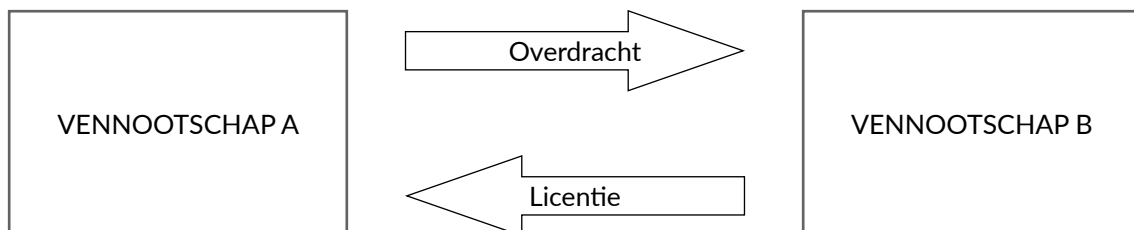
1. Kruislicentie

In dit scenario nemen Vennootschap A en Vennootschap B licenties op elkaars respectievelijke IE-activa.



2. Overdracht en licentie als tegenprestatie

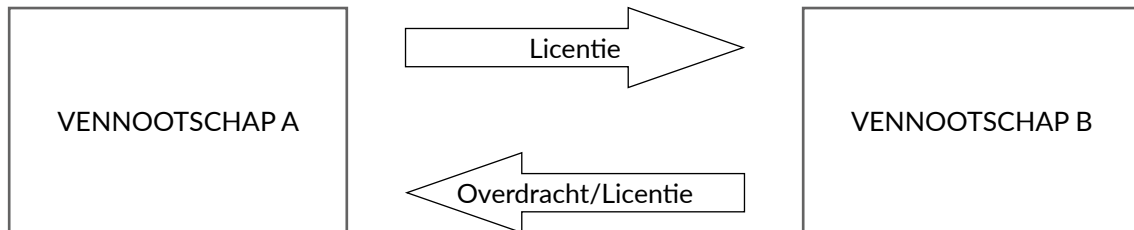
In dit scenario draagt Vennootschap A haar IE-activa over aan Vennootschap B. Als tegenprestatie daarvoor geeft Vennootschap B haar IE-activa in licentie aan Vennootschap A. Vennootschap B vergroot haar IE-activa door die van Vennootschap A over te nemen, en Vennootschap A kan de intellectuele-eigendomsrechten die zij heeft overgedragen blijven gebruiken, maar onder licentie.



Dit model is nuttig wanneer een onderneming haar IE-portefeuille wil versterken door rechten van een andere vennootschap te verwerven, maar de vennootschap toegang wil blijven houden tot specifieke technologieën na deze te hebben overgedragen.

3. Licentie met verbeteringen en terugkeer van rechten

In dit scenario verleent Vennootschap A aan Vennootschap B een licentie om haar IE-activa te verbeteren. Tegelijkertijd draagt Vennootschap B haar rechten op deze verbeteringen over aan Vennootschap A of geeft ze in licentie.



Het scenario van licenties met verbeteringen en terugkeer van rechten is vooral nuttig voor ondernemingen die de specifieke vaardigheden van hun partners willen gebruiken om hun IE-activa te verbeteren.

Belangrijkste samenwerkingsovereenkomsten

Hier volgt een overzicht van de belangrijkste vormen van samenwerking.

1. Consortium

Een consortium is een strategische samenwerking tussen verschillende entiteiten om gemeenschappelijke doelen te bereiken. Consortia worden vaak gevormd voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, waarbij de leden samenkomen om middelen en kennis te delen en schaalvoordelen te behalen.

Een voorbeeld van een consortium zijn *patent pools* ("gemeenschap van octrooien" of "groepering van octrooien"), waarin octrooien van verschillende eigenaars op een specifiek technologisch gebied worden samengebracht, die overeenkomen om kruislicenties te verlenen op hun respectievelijke octrooien om ze gezamenlijk in licentie te geven voor de ontwikkeling van producten of diensten.

Zelfs zonder een afzonderlijke rechtspersoon op te richten, kunnen de partijen in een consortium de transactiekosten beperken als ze hun creatie in sublicentie willen geven aan derden, aangezien er maar één contract hoeft te worden ondertekend.

2. Co-creatie

Deze vorm van samenwerking verwijst naar een situatie waarin meerdere personen hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het werk of de uitvinding.

In dit geval bezitten meerdere personen of entiteiten gezamenlijk de rechten op hetzelfde werk of dezelfde uitvinding. De berekening van het aandeel van elke mede-eigenaar kan op verschillende manieren variëren. Ze kan gebaseerd zijn op de financiële investering van elke partij, op hun uitvindersbijdrage of op andere criteria die de partijen zijn overeengekomen.

Contracten kunnen de bijdrage van elke partij aan de creatie regelen om (de kosten van) geschillen te vermijden.

3. Joint venture

Een *joint venture* (ook "gezamenlijke onderneming" genoemd) is een vorm van samenwerking tussen twee of meer partijen die een afzonderlijke rechtspersoon oprichten om een specifiek zakelijk doel of project na te streven, waarbij risico's, investeringen, winst en controle worden gedeeld.

In dit soort verhoudingen levert de ene partij vaak technologie of knowhow waar zij eigenaar van is en kan de andere partij financiële steun en expertise aan het project leveren¹¹⁵. In ruil krijgt elke partij een participatie (bijv. aandelen) in de nieuwe onderneming. De oprichting van een afzonderlijke entiteit betekent dat de aansprakelijkheid van de partijen in principe beperkt is tot hun bijdrage aan het kapitaal van deze onderneming.

In het geval van een *joint venture* wordt het bestuur uitgevoerd door de organen van de nieuw opgerichte autonome entiteit, die zelf verantwoordelijk is voor haar handelingen, afhankelijk van de gekozen rechtsvorm.

In het partnerschapscontract moet duidelijk worden vastgelegd wie de eigenaar is van de intellectuele eigendomsactiva die door de *joint venture* zijn ontwikkeld en wat de precieze voorwaarden zijn voor de overdracht of het gebruik van deze activa door de partnervenootschappen, met name door middel van kruislicenties.

Een voorbeeld van een *joint venture* is de samenwerking tussen Toyota en Panasonic in 2020¹¹⁶ om Prime Planet Energy & Solutions op te richten, een onderneming die zich toelegt op de productie van batterijen voor elektrische voertuigen. In deze *joint venture* bracht Toyota vooral zijn expertise in op het gebied van ontwerp en productie van elektrische voertuigen. Panasonic van zijn kant bracht zijn technologische knowhow in voor de productie van batterijen, in het bijzonder lithium-ion batterijen. In ruil daarvoor hebben beide ondernemingen gebruik kunnen maken van de innovaties en technologische vooruitgang ontwikkeld door Prime Planet Energy & Solutions. De *joint venture* zal met name batterijen leveren aan Toyota en zijn klanten.

Een ander punt om rekening mee te houden is dat alle bedragen die door de licenties worden gegenereerd, ten goede komen aan de *joint venture* vennootschap en niet aan de partners. Vanuit fiscaal oogpunt is het daarom ook belangrijk om te analyseren hoe deze winsten kunnen worden uitgekeerd aan de partners.

4. Strategische alliantie

Een strategische alliantie is een samenwerking tussen twee of meer ondernemingen om gemeenschappelijke commerciële doelstellingen te bereiken met behoud van hun organisatorische onafhankelijkheid. Het is een vorm van coöperatieve strategie waarbij ondernemingen hun middelen en capaciteiten combineren om de prestaties van beide partijen te verbeteren en wederzijdse doelstellingen te bereiken.

In dit model worden de controle en verantwoordelijkheid voor de samenwerking rechtstreeks door de betrokken partners beheerd.

In tegenstelling tot *joint ventures*, waarbij sprake is van een hoge mate van integratie tussen de deelnemende entiteiten, die samen een afzonderlijke rechtspersoon oprichten en besturen, maken strategische allianties een lagere mate van integratie mogelijk, waarbij elke entiteit haar eigen juridische identiteit en activiteiten behoudt. Alle financiële afspraken worden in onderling overleg gemaakt.

115 Chapter 4: The Contribution of Industrial Property to the Transfer and Dissemination of Technology', in World Intellectual Property Organization / WIPO, Introduction to Intellectual Property: Theory and Practice, 2e editie, 2017, blz. 67 - 120.

116 Toyota en Panasonic ontwerpen hun eigen batterijen, <https://adnews.galitt.com/actualites/details/toyota-et-panasonic-concoivent-leurs-batteries>

Een voorbeeld van een strategische alliantie is de samenwerking tussen Spotify, 's werelds grootste muziekstreamingdienst, en Universal Music Group (UMG)¹¹⁷, 's werelds grootste muziekentertainmentbedrijf, met als doel de muziekdistributie en de dienstverlening aan artiesten te optimaliseren. Spotify krijgt toegang tot de uitgebreide catalogus van UMG, waardoor het platform wordt verrijkt, terwijl UMG profiteert van de analytische gegevens van Spotify om de voorkeuren van luisteraars beter te begrijpen. Dankzij deze samenwerking kunnen ze tools ontwikkelen voor artiesten en hun muziekpromotie verbeteren, terwijl ze onafhankelijk kunnen blijven opereren en geen afzonderlijke rechtspersoon hoeven op te richten.

Ook in deze constellatie kunnen de partijen de risico's en kosten delen die gepaard gaan met de ontwikkeling van de creatie (op een conventionele manier). Zonder de oprichting van een afzonderlijke entiteit zijn de partijen beter beschermd tegen het faillissement van de andere partij.

5.3.2. Beheer van IE-activa in de samenwerkingsovereenkomst

Het beheer van intellectuele eigendom in de context van samenwerking (zoals consortia, *joint ventures* en strategische allianties) is van cruciaal belang om de bescherming en effectieve exploitatie van de betrokken intellectuele eigendomsactiva te waarborgen.

Bij het sluiten van samenwerkingsovereenkomsten moet bijzondere aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:

- Identificatie van IE-activa: De eerste stap is het identificeren en inventariseren van de intellectuele eigendomsactiva van elke partij die betrokken is bij de samenwerking (octrooien, merken, auteursrechten, bedrijfsgeheimen, etc.).
- Licenties en modaliteiten voor bestaande IE-activa: Wanneer IE-activa moeten worden gedeeld of gebruikt door belanghebbenden, is het belangrijk om de licentievoorwaarden van deze activa duidelijk te definiëren. Dit kan kruislicenties, territoriale beperkingen, gebruiksbeperkingen, royaltyverplichtingen, enz. omvatten.
- Ontwikkeling van nieuwe IE-activa: In het geval van samenwerkingen die gepaard gaan met de creatie van nieuwe creaties of innovaties, is het van cruciaal belang om de intellectuele-eigendomsrechten op deze nieuwe activa vast te leggen. Dit kan het opstellen van een licentiecontract, overdrachtscontract of gezamenlijk eigendomscontract voor intellectuele-eigendomsrechten vereisen.

Bescherming en vertrouwelijkheid: samenwerkingsovereenkomsten moeten bepalingen bevatten over de bescherming en vertrouwelijkheid van de betrokken IE-activa.

- Beslechting van geschillen: In het geval van geschillen of meningsverschillen over IE-rechten moeten samenwerkingsovereenkomsten duidelijke en effectieve mechanismen voor geschillenbeslechting bevatten, zoals clausules voor bemiddeling, arbitrage of geschillenbeslechting.

Kortom, door ervoor te zorgen dat intellectuele-eigendomsrechten op de juiste manier worden geïdentificeerd, beschermd, geëxploiteerd en gedeeld, kunnen samenwerkingspartners de waarde van hun IE-activa maximaliseren en tegelijkertijd de bijbehorende juridische en commerciële risico's minimaliseren.

117 Universal Music Group en Spotify breiden strategische relatie uit, <https://www.prnewswire.com/news-releases/universal-music-group-and-spotify-expand-strategic-relationship-302102652.html>

Voorbeeld

Stel u een farmaceutisch consortium voor dat wordt gevormd door verschillende ondernemingen om samen te werken aan het onderzoek naar en de ontwikkeling van een nieuw medicijn.

Bij deze samenwerking delen ondernemingen middelen, expertise en kennis om het ontdekkings- en ontwikkelingsproces van geneesmiddelen te versnellen. Zonder een voorafgaande definitie van de intellectuele-eigendomsrechten op nieuw ontwikkelde activa, zoals het geneesmiddel in kwestie, kunnen er echter geschillen ontstaan over het eigendom en de exploitatie van het geneesmiddel, wat kan leiden tot dure rechtszaken en vertraging bij het op de markt brengen van het geneesmiddel.

Het is daarom essentieel dat de partijen op voorhand de verdeling van de intellectuele-eigendomsrechten over de nieuwe activa vastleggen, door bijvoorbeeld overeen te komen de octrooirechten eerlijk te verdelen op basis van hun bijdrage aan R&D.



6. Conclusie en aanbevelingen

6.1. De financiering kan gebruikt worden om de waarde van de IE-activa van Belgische kmo's te verhogen.

België wordt erkend als een land van kmo's en R&D, vooral in de farmaceutische en chemische industrie, waar immateriële activa zoals intellectuele eigendom (IE) een cruciale rol spelen. De Belgische overheid erkent het belang van deze kwesties en heeft een omgeving gecreëerd die bevorderlijk is voor de creatie van IE, met maatregelen zoals wetgeving over het pandrecht, subsidies voor IE en R&D, en fiscale incentives voor ondernemingen en werknemers.

Dit wetgevende en fiscale kader heeft de ontwikkeling van IE in België aangemoedigd en heeft het mogelijk gemaakt om innovatieve projecten te beschermen. Belgische ondernemingen benutten echter nog niet het volledige potentieel van hun IE-activa. Eén manier om de waarde van IE te verhogen is deze te gebruiken om de toegang tot financiering te vergemakkelijken. Vennootschappen die IE bezitten, kunnen leningen krijgen die gedekt worden door hun IE of kunnen de toegang tot financiering met eigen vermogen vergemakkelijken. Een recente Europese studie toonde aan dat start-ups die een octrooi en een merk bezitten 10 keer meer kans maken om financiering te krijgen van durfkapitalisten in de opstartfase.¹¹⁸ Hoewel de Belgische wetgeving over het pandrecht het gebruik van IE als waarborg toestaat, blijft de praktische toepassing ervan om verschillende redenen beperkt.

Ten eerste is er een aanzienlijke informatieasymmetrie tussen de partijen die betrokken zijn bij de financiering. Aan de ene kant hebben ondernemingen per definitie gedetailleerde kennis van hun IE, terwijl aan de andere kant geldschieters beperkte toegang hebben tot informatie over IE en vaak niet over de expertise beschikken die nodig is om dergelijke activa te waarderen. Omdat deze activa bovendien minder liquide zijn, zijn geldschieters logischerwijs terughoudend om IE mee te nemen in hun investeringsbeslissingen. Tot slot zijn financiële spelers over het algemeen slecht geïnformeerd over IE-beheer en hebben bankvoorschriften de neiging om immateriële activa te onderwaarderen in vergelijking met materiële activa.

118 Europees Octrooibureau, "Patents, trade marks and startup finance - Funding and exit performance of European startups", 2023, blz. 13.

Om deze uitdagingen te overwinnen, is het absoluut noodzakelijk om bedrijfsleiders van kmo's en financiële en politieke spelers bewust te maken van het potentieel van IE. Op basis van initiatieven die in Europa en elders werden genomen, stelt het volgende deel concrete aanbevelingen voor aan Belgische ondernemingen, de financiële sector en politieke beslissingsnemers.

6.2. Aanbevelingen

Hieronder volgen aanbevelingen voor bedrijfsleiders van kmo's, professionals uit de financiële sector en politieke beslissingsnemers. Het is cruciaal om op te merken dat veel van deze aanbevelingen onderling afhankelijk zijn en alleen echt effectief zullen zijn als alle belanghebbenden actief betrokken zijn bij deze gezamenlijke inspanningen.

6.2.1. Aanbevelingen aan ondernemingen

- Er zijn veel fiscale incentives en subsidies beschikbaar in België voor R&D en IE. Het is daarom essentieel voor ondernemingen om **op de hoogte te blijven van de beschikbaarheid van deze middelen in hun vakgebied en geografisch gebied**. In deze context raden we aan **om contact op te nemen met experts op dit gebied**, zoals accountants of fiscale raadgevers, die hen kunnen bijstaan. Deze deskundigen kunnen ook advies geven over de juridische en administratieve aspecten.
- Het verschil in de informatie die beschikbaar is voor ondernemingen en geldschietters over IE-activa kan aanzienlijk zijn. De onderneming die eigenaar is van de IE moet ervoor zorgen dat zij de informatie doorgeeft die nodig is voor haar analyse. Het is daarom cruciaal om **IE goed te documenteren tijdens de creatie en het gebruik ervan**. Daarnaast moeten bedrijfsleiders proberen objectief te blijven, zelfs als ze optimistisch zijn over de ontwikkeling van hun IE.
- Het waarderen van IE kan ingewikkeld lijken voor een bedrijfsleider, en terecht. Ook hier **kunnen onafhankelijke deskundigen een schatting geven van de waarde van de IE**. Een waardebeoordeling door een externe deskundige vermindert verschillen in informatie en maakt het gemakkelijker om een klimaat van vertrouwen tussen de partijen te creëren.
- Er zijn veel soorten **verzekeringen** om de risico's verbonden aan IE te dekken. Een restwaardeverzekering kan bijvoorbeeld verliezen dekken in de waarde van immateriële activa die worden gebruikt als waarborg, waardoor het gemakkelijker wordt om IE te gebruiken in het kader van leningen.
- Tot slot willen we erop wijzen dat een andere manier om waarde toe te voegen aan IE is om de rechten op deze IE te gebruiken of over te dragen aan derden. **Het opzetten van een licentie of het overdragen van het actief** kan een extra bron van inkomsten worden voor de vennootschap. We raden u aan om voor het opzetten van dergelijke instrumenten een beroep te doen op een juridisch expert die gespecialiseerd is in IE.

Deze maatregelen zullen kmo's in staat stellen om de strategische exploitatie van hun IE-activa te maximaliseren en zo hun winstgevendheid en concurrentiepositie op de markt te versterken.

6.2.2. Aanbevelingen voor professionals in de financiële sector

Spelers uit de financiële sector kunnen ook een sleutelrol spelen in de ontwikkeling van IE-ondersteunde financiering.

- Financiële professionals (bankiers, investeerders, enz.) zijn onvoldoende geïnformeerd over IE, met name over de waardering ervan. Daardoor hebben ze de neiging om immateriële activa over het hoofd te zien als het gaat om financiering. Daarom raden we financiële deskundigen aan **om meer vertrouwd te raken met het onderwerp en het potentieel ervan**. Zoals aangegeven in punt 4.4.1. van deze gids, stelt een IE-verzekering banken in staat om zich te verzekeren tegen het risico van leningen gedekt door IE.

- Net als ondernemingen kunnen financiële spelers de ondernemingen in kwestie vragen **een verzekering af te sluiten** om de risico's van IE-activa te beperken. In Korea en Singapore bijvoorbeeld kunnen verzekeringskosten worden gedekt door een IE-waarborg en door investeringen in intellectuele-eigendom-fondsen tot 70%.
- Op dezelfde manier kan het uitvoeren van een waardebeoordeling van de intellectuele eigendom helpen om de waarde ervan te objectiveren, zodat ze beter kan worden geïntegreerd in de financieringsopties. Zie punt 4.1.1. van deze gids.
- Hoewel de regelgeving banken niet specifiek aanmoedigt om dit type activa op te nemen, is het belangrijk om op te merken dat IE op verschillende manieren kan worden gebruikt voor financiering: **gebruik als waarborg, overdracht en terugkoop, of effectivering van IE**. We raden spelers in de sector aan **om het potentieel van dergelijke aanbiedingen te verkennen**.
- Studies¹¹⁹ hebben aangetoond dat het bezitten van IE de kansen op financiering aanzienlijk kan verhogen en kan leiden tot superieure groei. Aangezien immateriële activa echte bronnen van waardecreatie zijn voor ondernemingen, moeten ze **worden opgenomen in investeringsbeslissingen**.

6.2.3. Aanbevelingen aan de politieke wereld

Ten slotte kunnen België en zijn leiders inspiratie putten uit initiatieven die in Europa en elders werden genomen om financiering gedekt door IE te stimuleren.

- Publieke fondsen (zoals SFPIM, Sambrinvest, Namurinvest, Noshag, enz.) spelen een belangrijke rol in de financiering van kmo's. IE lijkt echter geen prioriteit te zijn voor deze fondsen. Naar het voorbeeld van Canada, Wales en Korea **zouden er fondsen kunnen worden opgericht die zich richten op IE of zou IE een integraal onderdeel kunnen vormen van de investeringsbeslissingen van bestaande fondsen**.
- Overheden kunnen een rol spelen in de bewustmaking en opleiding van bedrijfsleiders in het gebruik van IE bij het aanvragen van financiering. Net als in het Verenigd Koninkrijk **kan er een online trainingscatalogus worden ontwikkeld en beschikbaar worden gesteld aan belanghebbers**.
- Financiering gedekt door IE brengt ook specifieke kosten met zich mee, zoals taxaties door deskundigen en het afsluiten van specifieke verzekeringen. **Subsidies voor deze kosten kunnen de ontwikkeling van financiering gedekt door IE vergemakkelijken**. Singapore heeft bijvoorbeeld subsidies ingevoerd om de taxatiekosten te dekken. Daarnaast heeft **de Maleisische overheid zich borg gesteld ten belope van 50% om de ontwikkeling van financiering gedekt door IE te vergemakkelijken**.

Daarnaast willen we erop wijzen dat sommige landen, waaronder Denemarken en de Verenigde Staten, speciale IE-uitwisselingsmarkten of IE-platforms hebben opgezet om deze uitwisselingen te vergemakkelijken. Deze initiatieven hebben echter niet het verwachte succes gehad en een oplossing zou alleen zin hebben op Europese schaal. De nationale markt is namelijk te klein en er is een uitwisselingsplatform nodig dat meerdere landen samenbrengt.

Wat subsidies en fiscale incentives betreft, is het belangrijk dat de Belgische overheid maatregelen blijft ontwikkelen en procedures blijft vereenvoudigen om ze toegankelijker te maken voor ondernemingen. We stellen vast dat veel ondernemingen nog steeds geen gebruik maken van alle maatregelen waarop ze recht hebben. Dit kan worden verbeterd door de administratieve procedures minder complex te maken.

119 Zie 81 (Europees Octrooibureau, "Patents, trade marks and startup finance - Funding and exit performance of European startups", 2023), 86 (Hsu, D. H., and Ziedonis, R. H., "Resources as Dual Sources of Advantage: Implications for Valuing Entrepreneurial-Firm Patents" Strategic Management Journal 34(7), 2013, 761-781.). 87 (Farre-Mensa, J., Hegde, D., Ljungqvist, A., "What is a patent worth? Evidence from the US patent 'lottery'", The Journal of Finance, 2020 75(2), 639-682.) en 88 EPO/EUIPO, "High-growth firms and intellectual property rights. IPR profile of high-potential SMEs in Europe», mei 2019.



7. FAQ - Toolbox

7.1. Welke overheidssteun en subsidies zijn er beschikbaar in mijn Gewest?

Elk Belgisch Gewest biedt verschillende financiële subsidies aan kmo's, in het bijzonder voor intellectuele eigendom en R&D. Hieronder vindt u twee tabellen met een overzicht van de beschikbare subsidies in elk Belgisch Gewest. Meer informatie over de begunstigen en de toegekende bedragen vindt u in de gedetailleerde delen van deze gids.

7.1.1. Subsidies inzake intellectuele eigendom

| | Details |
|---|--|
| Brussel-Hoofdstad | |
| Ondersteuning bij het aanvragen van octrooien | Financiële tussenkomst in octrooiaanbestedings- procedures, met inbegrip van officiële taken |
| Innovatiecheques | Financiële tussenkomst voor diensten ter ondersteuning van de innovatiestrategie van kmo's |
| Adviespremie - Juridische analyse | Financiële tussenkomst voor juridisch advies |
| Subsidies voor adviesverlening inzake intellectuele eigendom met betrekking tot het deponeren, registreren en certificeren van merken in het buitenland | Subsidies voor een deel van de advieskosten voor deze procedures in het buitenland |
| Vlaanderen | |
| Kmo-portefeuille: IE-Advies | Subsidies voor adviesverlening inzake intellectuele eigendom |
| Kmo-portefeuille: IE-Trainingen | Subsidies voor opleidingen en workshops over intellectuele eigendom |
| Wallonië | |
| Vouchers voor de onderzoeksperiode | Subsidies voor diensten gericht op het versterken van de innovatiestrategie van kmo's |
| Hulp bij het aanvragen van octrooien | Subsidies voor kosten die verband houden met procedures voor het verkrijgen van octrooien |
| Vouchers voor een diagnose of groeihulp | Subsidies voor diensten ter ondersteuning van groei en ontwikkeling |

7.1.2. Subsidies inzake onderzoek en ontwikkeling

| | Details |
|---------------------------------|---|
| Brussel-Hoofdstad | |
| R&D Projecten | Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest biedt ondernemingen financiering aan voor de ontwikkeling of implementatie van een innovatief product, proces of dienst. R&D Projects is financiële steun voor de ontwikkeling of uitvoering van een innovatief R&D-project. |
| Vlaanderen | |
| Ontwikkelingsproject | Het ontwikkelingsproject is een subsidie voor innovaties die een belangrijke driver zijn in het versterken van de economische groei van de onderneming. Het project is nieuw voor de onderneming en voor de specifieke sector. De onderneming wijkt met de innovatie als het ware af van haar dagelijkse activiteiten en verwerft nieuwe kennis en inzichten. |
| Wallonië | |
| R&D-ondersteuning - Win4Company | Win4Company wil ondernemingen helpen bij de financiering van een project voor industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling. Het doel van het project is om ofwel nieuwe kennis te verwerven in termen van wetenschappelijke en technische vooruitgang, ofwel deze kennis te gebruiken om een product, proces of dienst te ontwikkelen. Het project kan ook helpen om het wetenschappelijk en technologisch potentieel van de onderneming te versterken. |

7.2. Welke fiscale incentives zijn er beschikbaar in België?

Hieronder vindt u een tabel met een overzicht van de verschillende fiscale incentives die in België beschikbaar zijn, zowel in hoofde van ondernemingen als in hoofde van werknemers, en een samenvatting van de principes voor elk van hen. Voor meer informatie over de voorwaarden voor toekenning van deze maatregelen, kunt u de gedetailleerde delen van deze gids raadplegen.

| In hoofde van de onderneming | |
|--|--|
| Innovatieaftrek (3.1.1.) | Fiscale aftrek in de vennootschapsbelasting van 85% van de netto-inkomsten uit innovatie. |
| Gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers (3.1.2.) | Niet-doorstorting door de vennootschap van 80% van de ingehouden bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers die aan onderzoeks- of ontwikkelingsprojecten of -programma's werken |
| R&D-investeringsaftrek - R&D-belastingkrediet (3.1.3.) | Eenmalige aftrek (20,5% voor het aanslagjaar 2024 - inkomsten 2023) of een gespreide aftrek voor investeringen in R&D (27,5% voor het aanslagjaar 2024 - inkomsten 2023) op de toegestane afschrijving voor belastingdoeleinden voor het betreffende actief. |

| Voor de werknemers | |
|--------------------------|---|
| Auteursrechten (3.2.1.) | Afzonderlijk belastingtarief van 15% op inkomsten verkregen in ruil voor de overdracht van auteursrechten en naburige rechten aan een derde. |
| Innovatiepremie (3.2.2.) | Volledige vrijstelling van de premie, toegekend en betaald door een werkgever aan zijn creatieve werknemers, voor het aanbrengen van een nieuw idee uitgevoerd binnen de onderneming. |

7.3. Wat moet ik doen via het BELSPO-platform om vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers aan te vragen?

Om te kunnen genieten van de gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers die betrokken zijn bij een onderzoeks- en ontwikkelingsproject of -programma, moet dit project of programma worden aangemeld bij het BELSPO-platform voordat dit belastingvoordeel wordt toegepast. Deze formaliteit kan worden vervuld via de volgende link: [BELSPO](#).

Let op: vanaf 1 augustus 2023 kan de gedeeltelijke vrijstelling van de doorstorting van bedrijfsvoorheffing alleen worden toegepast als het onderzoeks- en ontwikkelingsproject of -programma bij BELSPO is aangemeld voordat het daadwerkelijk van start gaat.

7.4. Kan mijn vennootschap worden beschouwd als een Young Innovative Company?

Hieronder gaan de voorwaarden waaraan cumulatief moet worden voldaan door een vennootschap om te kwalificeren als een Young Innovative Company:

- Een kleine vennootschap zijn, d.w.z. een vennootschap die in haar laatste afgesloten boekjaar niet meer dan een van de volgende drempels heeft overschreden (tussen 2015 en 31 december 2023):
 - Het jaargemiddelde aantal werknemers bedraagt niet meer dan 50,
 - De jaaromzet exclusief btw is niet hoger dan 9.000.000 EUR,
 - Het balanstotaal is niet hoger dan 4.500.000 EUR.
- De cijfers voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2024 zijn als volgt:
 - Het jaargemiddelde aantal werknemers bedraagt niet meer dan 50,
 - De jaaromzet exclusief btw is niet hoger dan 11.250.000 EUR,
 - Het balanstotaal is niet hoger dan 6.000.000 EUR.
- Minder dan 10 jaar bestaan vóór 1 januari van het referentiejaar;
- Niet opgericht zijn in het kader van een concentratie, herstructurering, uitbreiding van een vroegere activiteit of een overname van dergelijke activiteiten;
- Minstens 15% van de totale kosten voor het voorgaande belastbaar tijdperk is aangewend voor onderzoek en ontwikkeling.

De Young Innovative Companies dienen aan deze voorwaarden te voldoen aan het einde van het vorige belastbaar tijdperk, voorafgaand aan het belastbaar tijdperk tijdens hetwelk de bezoldigingen zijn uitbetaald.

7.5. Welke diploma's zijn vereist om te genieten van de vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers als mijn vennootschap geen Young Innovative Company is en geen bezoldiging betaalt aan onderzoekers die aan onderzoeks- of ontwikkelingsprojecten of -programma's werken in samenwerking met universiteiten of instellingen voor hoger onderwijs (in de EER) of erkende wetenschappelijke instellingen?

U vindt de lijst met bachelor- en masterdiploma's op de volgende link: [Lijst van diploma's - BELSPO](#).

7.6. Hoe dient u het aanvraagformulier in bij het Gewest om een attest van het gewest te verkrijgen waarin wordt bevestigd dat de nieuwe producten of technologieën die het resultaat zijn van R&D-activiteiten geen negatief effect hebben op het leefmilieu?

Hieronder gaan de verschillende links om de aanvraag in te dienen:

- Waals Gewest: [Aanvraag attest Waals Gewest](#)
- Vlaams Gewest: [Aanvraag attest Vlaams Gewest](#)
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: [Aanvraag voor een attest van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)

7.7. Welk aangifteformulier in de vennootschapsbelasting moet worden ingevuld om te genieten van de R&D-investeringsaftrek of het R&D-belastingkrediet?

De formulieren die moeten worden ingevuld als onderdeel van de aangifte in de vennootschapsbelasting voor de toepassing van de investeringsaftrek of het belastingkrediet voor onderzoek en ontwikkeling zijn de volgende:

- Investeringsaftrek: 275U
- Belastingkrediet: 275W

7.8. Op welke fiscale fiches moeten inkomsten uit auteursrechten worden vermeld?

De schuldenaar van auteursrechten en/of naburige rechten moet een fiscale fiche 281.45 opstellen en naar de ontvanger van de inkomsten sturen, dat een overzicht geeft van de royalty's die tijdens het belastbaar tijdperk zijn betaald, samen met het bedrag van de ingehouden kosten en het bedrag van de ingehouden en aan de belastingdienst betaalde roerende voorheffing. U vindt de modelfiche 281.45 op de volgende link: [Formulier 281.45](#)

7.9. Welke formaliteiten moeten worden vervuld om te genieten van de innovatiepremie?

Hieronder gaan de verschillende formaliteiten die vervuld dienen te worden om dit belastingvoordeel te verkrijgen:

- Allereerst informeert de werkgever zijn werknemers over de criteria en de procedures. Daarna, telkens wanneer een innovatieproject beloond wordt, licht hij alle werknemers van de onderneming erover in dat een premie voor dit project toegekend wordt;
- Vervolgens deelt de werkgever de inlichtingen over de innovatie mee aan de FOD Economie met een formulier dat u via de volgende link vindt: [Formulier innovatiepremie](#);
- Bovendien dient de werkgever, op eigen initiatief, de bedragen en namen van de begunstigen van deze premie aan de RZS mee te delen in de maand die volgt op de toekenning ervan, op het volgende adres: innovatiepremies@rsz.fgov.be.

7.10. Hoe kan ik een pand vestigen op mijn intellectuele eigendomsactiva?

Om een pand op een goed te vestigen en dit pand aan derden tegenwerpbaar te maken, zet de pandgever zich ofwel buiten bezit van zijn activa, ofwel registreert hij zijn pand in het Nationaal Pandregister: [Nationaal Pandregister](#).

In het specifieke geval van een pand op intellectuele eigendomsactiva, dient het pand ook te worden ingeschreven en gemeld bij bepaalde specifieke registers:

- voor Belgische octrooien, Europese octrooien zonder eenheidswerking met aanduiding van België en aanvullende beschermingscertificaten, bij de Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom: [Belgische octrooien](#);
- voor Benelux-merken, bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom: [Benelux-merken](#);
- voor Benelux-modellen en -tekeningen bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom: [Benelux-modellen en -tekeningen](#).

7.11. Hoe waardeer ik mijn intellectuele eigendomsactiva op de juiste manier?

De waardering van uw IE is een noodzakelijke stap voor het goede verloop van een aantal formaliteiten, vooral als u uw IE wilt overdragen of gebruiken om externe financiering te verkrijgen. Het is daarom cruciaal dat deze waardering nauwkeurig en neutraal wordt uitgevoerd om de betrouwbaarheid van de resultaten en de geloofwaardigheid bij derden te garanderen.

Zoals beschreven in deel 4.2.1 van deze gids kan de waardering van een IE worden gebaseerd op drie universele benaderingen, die elk een veelheid aan methoden omvatten: de rendementsbenadering, de marktbenadering en de kostenbenadering. Voor zover mogelijk zullen taxateurs deze 3 benaderingen gebruiken om de reële waarde van een IE te schatten.

Het waarderen van een IE is uiterst complex vanwege de aard zelf van deze activa, waarvan de waarde kan worden beïnvloed door een verscheidenheid aan vaak ongrijpbare factoren. Hun waarde hangt af van de marktperceptie, de potentiële levensduur, het vermogen om toekomstige inkomsten te genereren en vele andere economische en concurrentiefactoren.

Voor een nauwkeurige en neutrale waardering is het sterk aan te raden om een beroep te doen op de diensten van een gespecialiseerd consulting bureau. Deze deskundigen beschikken niet alleen over de benodigde instrumenten en methoden, maar hebben ook een diepgaand begrip van de nuances die specifiek zijn voor dit type waardering. In tegenstelling tot generalisten in waarderingen van ondernemingen, zijn specialisten in de waardering van immateriële activa, zoals IE, opgeleid om de bijzonderheden en uitdagingen die specifiek zijn voor deze activa aan te pakken, wat zorgt voor een meer accurate en betrouwbare waardering.

7.12. Ik wil inkomsten verwerven met mijn IE-activa, wat moet ik doen?

De belangrijkste methoden om uw IE-activa te valoriseren zijn de licentie en de overdracht.

- **licentie:** als eigenaar van intellectuele-eigendomsrechten kunt u uw IE in licentie geven aan een andere entiteit (de licentienemer), waarbij u hem toestemming geeft om uw IE onder bepaalde voorwaarden en tegen betaling van een vergoeding te gebruiken. Op deze manier blijft u eigenaar van de activa terwijl u inkomsten ontvangt;
- **overdracht:** door uw IE-activa over te dragen, draagt u de eigendom ervan over aan een derde partij (de overnemer). In dit geval draagt u alle rechten over die u had op het actief in kwestie, in ruil voor een eenmalige betaling of betaling in termijnen.

Om een licentie of overdracht van IE op te zetten, raden we u aan de volgende stappen te volgen:

1. **Identificeer de betrokken IE-activa:** Bepaal precies welke intellectuele-eigendomsrechten in licentie worden gegeven of worden overgedragen (bijv. octrooien, merken, auteursrechten, enz.).
2. **Waarder uw IE-activa:** Zie het antwoord op vraag 7.11 hierboven.
3. **Stel een overdrachts- of licentiecontract op:** Stel een schriftelijk contract op met de voorwaarden van de licentie of de overdracht. Dit omvat de in licentie gegeven of overgedragen rechten, de duur van het contract, het bedrag en de voorwaarden van de royalty's, enz.

Hoewel het niet altijd wettelijk verplicht is om een schriftelijk contract te sluiten voor de licentie en overdracht van alle intellectuele-eigendomsrechten, wordt het sterk aangeraden om dit wel te doen om de voorwaarden van het contract te verduidelijken en om bewijs te leveren in geval van een geschil.

Voor alle informatie over het opstellen van een licentie- of overdrachtscontract met betrekking tot IE, verwijzen we naar onze [Praktische gids voor contracten en contractuele clausules inzake intellectueel eigendomsrecht](#).

4. **De licentie/overdracht aanmelden (indien nodig):** In sommige gevallen is het nodig om de licentie of overdracht te registreren bij de bevoegde instanties, zodat deze kan worden tegengehouden aan derden. Bijvoorbeeld, in het geval van een merk of model, moet een kopie van de akte van overdracht naar het relevante bureau (BOIP of EUIPO) worden gestuurd. Sinds 9 april 2020 is het mogelijk om een merk of model direct over te dragen via de online tool 'My BOIP'. Hetzelfde geldt voor octrooien en aanvullende beschermingscertificaten, waarvoor licenties en overdrachten moeten worden geregistreerd bij het relevante bureau (voor die met werking in België, bij de Dienst voor de Intellectuele Eigendom).

In alle gevallen is het raadzaam om een beroep te doen op een juridisch deskundige die gespecialiseerd is in intellectuele eigendom om het contract op te stellen en te onderzoeken, zodat alle juridische aspecten in aanmerking worden genomen en de belangen van alle partijen worden beschermd.

7.13. Kan ik eenzelfde licentie aan meerdere entiteiten verlenen? Of kan ik ze slechts aan één entiteit toekennen?

Een licentiegever heeft de vrijheid om te kiezen of hij dezelfde rechten toekent aan meerdere natuurlijke personen of rechtspersonen, of dat hij ze toekent aan één persoon. Deze beslissing hangt vaak af van de commerciële en strategische doelstellingen van de licentiegever. Als de licentiegever bijvoorbeeld de verspreiding of het gebruik van zijn intellectuele-eigendomsrechten (IE-rechten) wil maximaliseren, kan hij kiezen voor een niet-exclusieve licentie, waardoor meerdere partijen de verleende rechten kunnen gebruiken.

Anderzijds kan de licentiegever er de voorkeur aan geven om een exclusieve licentie te verlenen aan één enkele partij, waardoor die een monopolie krijgt op het gebruik van de intellectuele-eigendomsrechten. Voor deze aanpak kan worden gekozen als de licentiegever een exclusief partnerschap wil aangaan met een voorkeurspartner.

In alle gevallen moet het contract duidelijk aangeven of de licentie al dan niet exclusief is.

7.14. Wat zijn de belangrijkste elementen waarmee ik in een partnerschap rekening moet houden om ervoor te zorgen dat de betrokken IE-activa effectief worden gedeeld?

Bij samenwerkingsovereenkomsten is het cruciaal dat de verschillende spelers beginnen met:

1. Het identificeren van bestaande en toekomstige IE-activa om precies te weten welke rechten en uitvindingen op het spel staan.
 - Door bestaande IE-activa te identificeren, kan elke partij duidelijk vaststellen wat ze in de samenwerking inbrengt. Dit omvat octrooien, merken, auteursrechten, tekeningen en modellen, bedrijfsgeheimen, enz. Deze transparantie is essentieel voor het waarderen van de bijdragen van elke partij.
 - Door toekomstige IE-activa te identificeren, kunnen de partijen anticiperen op het beheer en de verdeling van de rechten die tijdens de samenwerking zullen worden gegenereerd en deze plannen, zodat nieuwe creaties/innovaties goed worden beschermd en geëxploiteerd.
2. **Het vastleggen van de regelingen voor het delen van** bestaande IE-activa en de activa die voortkomen uit de samenwerking maakt het mogelijk om de rechten van elke partij te verduidelijken, een eerlijke verdeling van de winst te garanderen en precieze regels op te stellen voor het gebruik en de commercialisering van IE-activa. Bijvoorbeeld, wie de eigenaar wordt van de IE-rechten en wie het recht heeft om de innovaties die uit de samenwerking voortkomen te gebruiken. In elk geval helpt een solide overeenkomst over hoe de IE-activa vanaf het begin zullen worden gedeeld om toekomstige conflicten binnen een partnerschap te voorkomen.

7.15. Moet ik mijn IE-activa registreren?

Dit hangt af van het type intellectueel eigendom (IE).

Voor sommige rechten, zoals auteursrecht, is de bescherming automatisch vanaf het moment dat het originele werk is gecreëerd en is registratie niet nodig om van bescherming te kunnen genieten. Voor andere rechten, zoals octrooien, merken en tekeningen en modellen, is registratie bij de

bevoegde instantie echter vereist om formele wettelijke bescherming te verkrijgen die tegenwerpbaar is aan derden.

Toch is het raadzaam om IE-rechten die wettelijk niet hoeven te worden geregistreerd, waar mogelijk te registreren om tastbaar bewijs van eigendom te leveren en de mogelijkheid om rechten af te dwingen in geval van geschillen te vergroten. Als u uw IE nog niet hebt geregistreerd, moet u daarom overwegen om dit waar mogelijk te doen, aangezien registratie de eerste en belangrijkste stap is die u kunt nemen om uw IE te beschermen en er waarde aan toe te voegen.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende intellectuele-eigendomsrechten die wel en niet onderworpen zijn aan registratieformaliteiten, met belangrijke informatie over de omvang van de bescherming en de bijbehorende kosten.

IE onderworpen aan een registratieformaliteit

| Intellectuele eigendom | Voorwerp van bescherming | Duur van de bescherming | Registratie | Bevoegde instantie in België | Bevoegde instantie in Europa | Geschatte registratiekosten |
|--|---|--|-------------|---|---|--|
| Merk | Onderscheidend teken dat wordt gebruikt om de producten of diensten van een onderneming te onderscheiden van die van andere | 10 jaar, onbeperkt hernieuwbaar voor periodes van 10 jaar | Ja | Benelux-Bureau voor Intellectuele Eigendom (BOIP) | Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO) | <ul style="list-style-type: none"> • Benelux-merk: Vanaf 244 EUR voor de deponeringstaks. Vanaf 263 EUR voor de hernieuwingstaks van de registratie. • EU-merk: Vanaf 850 EUR voor de deponeringstaks. Vanaf 850 EUR voor de hernieuwingstaks van de registratie. |
| Tekening en Model | Uiterlijk van een product of deel van een product | 5 jaar, hernieuwbaar tot 25 jaar | Ja | Benelux-Bureau voor Intellectuele Eigendom (BOIP) | Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO) | <ul style="list-style-type: none"> • Benelux Model: Vanaf 150 EUR voor de deponeringstaks. Vanaf 102 EUR voor de hernieuwingstaks van de inschrijving. • Gemeenschapsmodel: Vanaf 350 EUR voor deponerings- en publicatietaksen. De taks voor hernieuwing van de registratie start bij 90 EUR voor de eerste hernieuwingsperiode en stijgt tot 180 EUR voor de vierde hernieuwingsperiode. |
| Octrooi | Nieuwe, inventieve en industrieel toepasbare uitvinding | 20 jaar vanaf de datum van deponering | Ja | Dienst voor de Intellectuele Eigendom (DIE) | Europees Octrooibureau (EOB) | <ul style="list-style-type: none"> • Belgisch octrooi: Vanaf EUR 350 voor deponerings- en opzoekingsstaksen. De instandhoudingstaksen variëren van 40 EUR voor het eerste 1 jaar tot 600 EUR voor het 20e jaar. • Europees octrooi: Vanaf 1.655 EUR voor deponerings- en opzoekingsstaksen. Na verlening heeft de houder de optie om al dan niet eenheidswerking aan te vragen. • Europees octrooi zonder eenheidswerking: de instandhoudingstaksen zijn afhankelijk van elke aangewezen staat. • Europees octrooi met eenheidswerking: instandhoudingstaksen variëren van 35 EUR voor 1 jaar tot 4.855 EUR voor het 20e jaar. |
| Aanvullend beschermingscertificaat (ABC) | Verlenging van de octrooibeschermingstermijn voor farmaceutische en fytosanitaire producten | Tot 5 jaar na afloop van het octrooi | Ja | Dienst voor de Intellectuele Eigendom (DIE) | N.V.T. | <p>EUR 200 voor een deponering.</p> <p>De huidige instandhoudingstaksen beginnen bij 650 EUR voor 1 jaar en stijgen naar 850 EUR voor het 5e jaar.</p> |
| Kwekersrecht | Nieuwe, onderscheidende, uniforme en stabiele plantenvariëteit | 30 jaar voor wijnstokken, bomen en aardappelen 25 jaar voor andere plantenvariëteiten | Ja | Dienst voor Bescherming Kwekersrechten (DBK) | Communautair Bureau voor Plantenrassen (CPVO) | <ul style="list-style-type: none"> • Belgisch kwekersrecht: Vanaf 150 EUR voor de deponeringstaks. Vanaf 250 EUR voor de onderzoekstaks. De huidige instandhoudingstaksen variëren van 75 EUR voor 1 jaar tot 370 EUR voor het 30e jaar. • Communautaire Bescherming van Plantenrassen: Vanaf 450 EUR voor de deponeringstaks. Tussen 1980 EUR en 4130 EUR per teeltperiode voor de onderzoekstaks. De instandhoudingstaksen bedragen 380 EUR per jaar. |
| Domeinnaam | Uniek internetadres dat een website identificeert | Variabel, meestal jaarlijks, verlengbaar | Ja | DNS Belgium (voor .be-domeinnamen) | EURid (voor .eu) en andere nationale of regionale registers | Ongeveer 10 EUR tot 30 EUR per jaar voor generieke domeinen |

IE zonder registratieformaliteiten

| Intellectuele-eigendomsrecht | Voorwerp van bescherming | Duur van de bescherming | Registratie | Bevoegde instantie in België | Bevoegde instantie in Europa | Geschatte registratiekosten |
|------------------------------------|--|---|-------------|------------------------------|------------------------------|--|
| Auteursrecht | Origineel werk van de geest (literatuur, kunst, muziek, enz.) | Het hele leven van de auteur + 70 jaar na zijn dood | Geen | N.V.T. | N.V.T. | Gratis |
| Naburige rechten | Rechten van uitvoerende kunstenaars, producenten van fono- en videogrammen en omroeporganisaties | 50 jaar (70 jaar voor bepaalde naburige rechten, zoals fonogrammen) | Geen | N.V.T. | N.V.T. | Gratis |
| <i>Sui Generis</i> databankenrecht | Bescherming van databanken die het resultaat zijn van substantiële investeringen | 15 jaar na creatie of publicatie | Geen | N.V.T. | N.V.T. | Gratis |
| Topografieën van halfgeleiders | Driedimensionale layout van geïntegreerde circuitelementen | 10 jaar vanaf het eerste commerciële gebruik | Geen | N.V.T. | N.V.T. | Gratis |
| Bedrijfsgeheimen | Vertrouwelijke commerciële informatie die economische waarde heeft omdat ze geheim is | Onbepaald, zolang geheimhouding wordt gehandhaafd | Geen | N.V.T. | N.V.T. | Indirecte kosten voor beveiliging en vertrouwelijkheid |
| Handelsnaam | Naam die wordt gebruikt om een onderneming te identificeren | Onbepaalde bescherming zolang het gebruik continu is | Geen | N.V.T. | N.V.T. | Gratis |



8. Bijlagen

8.1. Intellectuele eigendom beschermen

8.1.1. Bescherming onderworpen aan een registratieformaliteit

Registratie van een merk

Bescherming: Het merkenrecht is bedoeld om onderscheidende tekens (zoals woorden, logo's en slogans) te beschermen die de producten of diensten van een onderneming identificeren en onderscheiden van die van de concurrenten¹²⁰.

Voorwaarden: Om te genieten van deze bescherming moet een merk geregistreerd zijn, wat betekent dat het onderscheidend en niet-beschrijvend moet zijn en effectief gebruikt moet worden in de handel.

Procedure: Om een merk te registreren moet een aanvraag worden ingediend bij het relevante bureau voor het gewenste geografische gebied, wat een nationaal, regionaal of internationaal bureau kan zijn.

- Nationale registratie heeft betrekking op een specifiek land, zoals Frankrijk of Duitsland.
- De Benelux registratie wordt gedaan bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BOIP) en biedt gelijktijdige bescherming in de drie Benelux landen¹²¹. Het is niet mogelijk om een merk apart te registreren in een van de drie Benelux landen.
- Europese registratie vindt plaats bij het Bureau voor Intellectuele Eigendom van de Europese Unie (EUIPO) en biedt gelijktijdige bescherming in alle lidstaten van de Europese Unie¹²².

120 Het merk valt onder het Benelux-Verdrag inzake de Intellectuele Eigendom, ondertekend in Den Haag op 25 februari 2005. Meer informatie over de bescherming van merken vindt u [op de desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

121 U kan [hier](#) een Benelux merk registreren.

122 U kan [hier](#) een merk van de Europese Unie registreren.

- Internationale registratie: Als u een merk heeft dat is geregistreerd in de Benelux of in de Europese Unie, kunt u deze bescherming uitbreiden naar andere landen die zijn aangesloten bij het Systeem van Madrid door een internationale aanvraag voor een merk in te dienen bij de World Intellectual Property Organization (WIPO)¹²³.

Duur: De beschermingstermijn van een merk is tien jaar vanaf de datum van deponering van de aanvraag en kan voor onbepaalde tijd worden hernieuwd zolang het merk daadwerkelijk in de handel wordt gebruikt en de hernieuwingstaksen worden betaald.

Tarieven: De basisprijs voor het deponeren van een merk voor één klasse bedraagt 244 EUR in de Benelux en 850 EUR in de Europese Unie¹²⁴. De uiteindelijke prijs is afhankelijk van het aantal klassen van producten en diensten waarvoor u bescherming aanvraagt.

Goed om te weten: Als uw onderneming voornamelijk actief is in de drie Benelux-landen, maar u van plan bent om uw activiteiten in de toekomst uit te breiden naar andere EU-landen, kan het voordeliger zijn om te kiezen voor een EU merkregistratie voor een bredere, gelijktijdige en goedkopere bescherming. Als u een merk in de Europese Unie wilt registreren, is het echter noodzakelijk om het actief te gebruiken in een aanzienlijk deel van het grondgebied, anders loopt u het risico een verzoek tot vervallenverklaring te ontvangen van een derde partij die de registratie aanvecht.

Goed om te weten: Als uw onderneming een woord en een logo met zowel een grafisch als een verbaal element gebruikt als onderscheidend teken, kan het voordelig zijn om het logo te registreren zodat de bescherming zowel de grafische als de verbale elementen dekt. In alle gevallen verdient het de voorkeur om zowel het logo (als semi-figuratief merk) als het woord (als woordmerk) te beschermen voor maximale bescherming van uw merk.

Registratie van een tekening of model

Bescherming: De bescherming van tekeningen en modellen betreft de bescherming van het uiterlijk/esthetisch aspect van een product, zoals de vorm, contouren, kleuren en texturen, die het visueel onderscheiden van andere soortgelijke producten op de markt¹²⁵.

Voorwaarden: Om beschermd te worden moet een tekening of model nieuw zijn en een eigen karakter hebben.

Procedure: De bureaus die verantwoordelijk zijn voor de registratie van een tekening of model zijn vergelijkbaar met de bureaus die verantwoordelijk zijn voor de registratie van een merk¹²⁶. Raadpleeg het overeenkomstige deel.

Duur: De beschermingsduur bedraagt vijf jaar vanaf de datum van deponering van de aanvraag, met de mogelijkheid om de bescherming maximaal vier keer te hernieuwen.

123 U kan uw merk [hier](#) registreren bij het BOIP voor internationale registratie.

124 De tarieven voor het deponeren van een Benelux, Unie- of internationaal merk zijn [hier](#) beschikbaar.

125 Modellen vallen onder het Benelux-Verdrag inzake de Intellectuele Eigendom, ondertekend in Den Haag op 25 februari 2005. Voor meer informatie over de bescherming van modellen kunt u [de relevante pagina van de FOD Economie](#) raadplegen.

126 U kan [hier](#) een Benelux-tekening of -model registreren.

Tarieven: De basisprijs voor de eenvoudige deponering van een eerste tekening of model bedraagt 150 EUR in de Benelux en 350 EUR in de Europese Unie¹²⁷. Het uiteindelijke bedrag is afhankelijk van het aantal tekeningen en modellen dat in de aanvraag wordt genoemd.

De registratie van een tekening of model kan interessant zijn in sectoren waar het uiterlijk/es-thetische aspect van een product een cruciale rol speelt in het commerciële succes ervan, zoals de mode-, design-, horloge- en automobielsector, enz.

Registratie van een octrooi

Bescherming: Het doel van octrooibescherming is om nieuwe en inventieve uitvindingen te beschermen door de eigenaars ervan het exclusieve recht te geven om de uitvinding gedurende een bepaalde periode commercieel te exploiteren¹²⁸.

Voorwaarden: Om van deze bescherming te kunnen genieten, moet een uitvinding nieuw zijn, op uitvinderswerkzaamheid berusten en industrieel toepasbaar zijn.

Procedure: Om een octrooi te verkrijgen, moet de uitvinder een aanvraag deponeren bij het relevante nationale Octrooibureau, waarin de uitvinding en de innovatieve kenmerken ervan gedetailleerd worden beschreven¹²⁹.

Het Belgisch octrooi wordt toegekend door de Dienst voor de Intellectuele Eigendom en verleent bescherming op nationaal niveau in België¹³⁰. De procedure voor het verkrijgen van een Belgisch octrooi is over het algemeen eenvoudig, aangezien het octrooi wordt toegekend ongeacht het resultaat van de beoordeling van de octrooieerbaarheidscriteria.

Het Europees octrooi wordt verleend door het Europees Octrooibureau (EOB) en verleent bescherming in de lidstaten van het Europees Octrooiverdrag¹³¹, maar vereist nationale validatie in elk aangewezen land ('Europees octrooi zonder eenheidswerking'). Sinds 1 januari 2017 gebeurt de geldigverklaring automatisch in België.

Sinds 1 juni 2023 heeft de houder van een Europees octrooi één maand vanaf de verlening van het octrooi de tijd om bij het EOB een eenheidswerking voor zijn Europees octrooi aan te vragen, die zorgt voor een eenheidsbescherming in alle deelnemende lidstaten¹³² zonder nationale validatie en met één enkele jaarlijkse instandhoudingstaks («Europees octrooi met eenheidswerking»).

De internationale octrooiaanvraag, of PCT (*Patent Cooperation Treaty*)-aanvraag, maakt het mogelijk om één enkele octrooiaanvraag in te dienen voor verschillende PCT-lidstaten¹³³ bij één enkel ontvangend bureau, waardoor de noodzaak van meerdere afzonderlijke aanvragen wordt vermeden. Zodra de aanvraag is ingediend, wordt er over het algemeen een internationaal onderzoeksverslag verstrekt, dat een voorlopig onderzoek biedt naar de nieuwheid van de uitvinding en mogelijk naar de andere voorwaarden voor octrooieerbaarheid. Na deze eerste internationale fase moet

127 De tarieven voor de indiening van een Benelux-, gemeenschaps- of internationale tekening of model zijn [hier](#) beschikbaar.

128 Octrooien vallen onder titel 2 van boek XI van het Wetboek van Economisch Recht. Meer informatie over octrooibescherming vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

129 Informatie over de procedures voor het registreren, verwerken en publiceren van octrooien is online beschikbaar bij het [Belgisch Octrooiregister \(eRegister\)](#).

130 Het Belgische octrooiaanvraagformulier is [hier](#) beschikbaar.

131 De lijst van EOB-lidstaten is [hier](#) beschikbaar.

132 De lijst van landen die deelnemen aan het eenheidsoctrooi is [hier](#) beschikbaar.

133 De lijst van verdragsluitende staten bij het PCT is [hier](#) beschikbaar.

de aanvrager beslissen of hij de procedure in de aangewezen landen wil voortzetten, waarmee hij in de nationale of regionale fase van de PCT terechtkomt, die volgens de traditionele nationale of regionale procedures wordt uitgevoerd.

Duur: De beschermingsduur voor een octrooi is maximaal 20 jaar vanaf de datum van deponering van de octrooiaanvraag.

Tarieven: Er worden taken geheven voor de octrooiaanvraag, voor het eerste onderzoek en voor instandhouding van het octrooi¹³⁴. De totale kosten van een octrooi kunnen aanzienlijk variëren, van enkele duizenden tot tienduizenden euro's.

Goed om te weten: Als u van plan bent om uw uitvinding buiten de Belgische grenzen te exploiteren, is het een goed idee om in eerste instantie een Belgische octrooiaanvraag in te dienen als «eerste indiening» op basis waarvan het mogelijk is om een prioriteitsrecht van 12 maanden te claimen om vervolgens een octrooiaanvraag in te dienen in andere landen die lid zijn van het Verdrag van Parijs zonder de nieuwheid van uw uitvinding te verliezen.

Goed om te weten: Als u overweegt om een octrooi te deponeren, is het cruciaal om strategisch te beoordelen of het beter is om uw uitvinding en de kenmerken ervan in detail bekend te maken, wat vereist is bij het aanvragen van een octrooi, of om uw uitvinding geheim te houden. Een bekend voorbeeld is het bedrijf Coca-Cola, dat ervoor koos geen octrooi aan te vragen om de formule van zijn drankje geheim te houden, waardoor het zijn concurrentievoordeel tientallen jaren kon behouden.

Registratie van een Aanvullend Beschermingscertificaat

Bescherming: De registratie van een Aanvullend Beschermingscertificaat (ABC) is een wettelijke procedure die bedoeld is om de bescherming van een geneesmiddel of gewasbeschermingsmiddel uit te breiden na het verlopen van het basisoctrooi¹³⁵.

Voorwaarden: Het ABC is alleen van toepassing op geneesmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen waarvoor een vergunning voor het in de handel brengen moet worden verkregen.

Procedure: Om een ABC te verkrijgen, moet de octrooihouder een aanvraag indienen bij de Dienst voor de Intellectuele Eigendom met informatie over het product, het basisoctrooi en de verkregen reglementaire vergunningen¹³⁶.

Duur: Het ABC verlengt de bescherming van het product voor een periode die gelijk is aan de tijd die is verstreken tussen de datum van deponering van de octrooiaanvraag en de datum van de eerste vergunning voor het in de handel brengen, mits deze periode niet langer is dan 5 jaar.

Tarieven: De deponeringstaks voor een Aanvullend Beschermingscertificaat bedraagt 200 EUR.

134 De lijst van officiële taken die voor octrooien moeten worden betaald, is [hier](#) beschikbaar

135 Aanvullende Beschermingscertificaten vallen onder de verordeningen (EU) 469/2009 en (EG) 1610/96. Meer informatie over de bescherming van het Aanvullend Beschermingscertificaat vindt u op de [betreffende pagina van de FOD Economie](#).

136 Het aanvraagformulier voor registratie van het Aanvullend Beschermingscertificaat is beschikbaar via deze [link](#).

Registratie van een kweekproduct

Bescherming: Het doel van de registratie van een kweekproduct is het beschermen van nieuwe plantenrassen die zijn gecreëerd of ontdekt en hun benamingen, zodat kwekers het gebruik, de reproductie en het in de handel brengen van de resultaten van hun onderzoek¹³⁷ kunnen controleren. In ruil voor deze bescherming moet de kweker een beschrijving van het nieuwe ras publiceren.

Voorwaarden: De registratie van een kweekproduct vereist dat het ras nieuw, onderscheidbaar, uniform en bestendig is, en dat het een geldige rasbenaming heeft.

Procedure: De aanvraag tot registratie van een kweekproduct moet worden ingediend bij de Dienst voor de Intellectuele Eigendom in het geval van een Belgische aanvraag¹³⁸ of bij het Communautair Bureau voor Plantenrassen (CPVO) op het niveau van de Europese Unie¹³⁹.

Duur: De beschermingsduur van een kweekproductregistratie is 30 jaar voor bomen, wijnstokken en aardappelen, en 25 jaar voor andere plantensoorten, vanaf de datum van registratie.

Tarieven: De deponerings- en proceduretaks is afhankelijk van de klasse van het plantenras¹⁴⁰. Ze begint bij 150 EUR voor een Belgisch kwekersrecht en 450 EUR voor een Gemeenschapskwekersrecht (CPVP).

Goed om weten: kwekers wordt aangeraden om het selectie- en ontwikkelingsproces van het ras te documenteren, zodat ze een solide bewijs hebben van het onderscheidende, uniforme en stabiele karakter.

Registratie domeinnaam

Bescherming: Bescherming van de domeinnaam is bedoeld om de online identiteit van een onderneming of organisatie te beschermen, zodat gebruikers toegang kunnen krijgen tot de website¹⁴¹.

Voorwaarden: Om van deze bescherming te kunnen genieten, moet de domeinnaam beschikbaar zijn en mag deze geen inbreuk maken op oudere rechten van derden, zoals een andere domeinnaam, een merk, een handelsnaam, een auteursrecht of een familienaam.

Procedure: Om een domeinnaam te registreren, moet u contact opnemen met een registratie-agent (registreerder of registrar).

Duur: De registratie is geldig voor een hernieuwbare periode van één tot tien jaar.

Tarieven: De prijs van een domeinnaam kan variëren afhankelijk van verschillende factoren, zoals de domeinextensie (.be, .com, .net, .org, enz.), de populariteit en de registratie-agent.

137 Het kwekersrecht wordt geregeld door titel 3 van boek XI van het Wetboek van Economisch Recht. Meer informatie over de bescherming van kwekersrechten vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

138 Het aanvraagformulier voor de registratie van een kweekproduct is beschikbaar via deze [link](#).

139 Om een gemeenschapskwekersrecht te verkrijgen, moet u een aanvraagformulier indienen bij het Communautair Bureau voor Plantenrassen. Ga voor meer informatie naar de website van het Communautair Bureau voor Plantenrassen (CPVO). U kunt deze aanvraag ook indienen via de Dienst voor de Intellectuele Eigendom ([DIE](#)).

140 De lijst met tarieven voor kweekproducten is beschikbaar via deze [link](#).

141 Raadpleeg voor meer informatie over het beschermen van een domeinnaam de [relevante FOD Economie-pagina](#).

Goed om te weten: Voordat u een domeinnaam kiest, is het belangrijk om eerst te onderzoeken of er geen risico is op verwarring met een andere domeinnaam, handelsnaam of merk in een identieke of vergelijkbare activiteitensector.

8.1.2. Bescherming zonder registratieformaliteit

Auteursrecht

Bescherming: Bescherming van het auteursrecht is een bescherming die wordt verleend aan auteurs van originele en creatieve werken, zoals literaire, artistieke en muzikale werken, software, enz.¹⁴²

Voorwaarden: Deze bescherming is automatisch en vereist geen voorafgaande registratie, op voorwaarde dat de creatie origineel is (de persoonlijkheid van de auteur weerspiegelt) en in vorm is gebracht (waarneembaar voor de zintuigen). Een eenvoudig idee kan niet worden beschermd door auteursrecht.

Duur: Deze bescherming geldt tijdens het leven van de auteur en tot 70 jaar na zijn dood.

Goed om te weten: Om uzelf te beschermen tegen eventuele toekomstige geschillen, raden we u ten eerste aan om de creatie van uw originele werken zorgvuldig te documenteren, door bewijs te bewaren van hun creatie en datum. Een i-dépôt kan worden ingediend bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BOIP), dat een bewijs van depot genereert dat het bestaan van uw werk op een bepaalde datum en het auteurschap van uw creaties¹⁴³ bevestigt. Een i-dépôt kost 37 EUR voor 5 jaar en 53 EUR voor 10 jaar.

Naburige rechten

Bescherming: Naburige rechten zijn een vorm van bescherming die wordt verleend aan uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties voor hun uitvoeringen, geluidsopnamen en radio-uitzendingen¹⁴⁴.

Voorwaarden: Om van deze bescherming te kunnen genieten, moeten de prestaties vastgelegd zijn op een tastbare drager en een intellectuele, artistieke of financiële inspanning van de maker of producent inhouden.

Duur: De beschermingsduur is 50 jaar, met uitzondering van prestaties vastgelegd op fonogrammen, waarvoor de beschermingstermijn 70 jaar is.

142 Meer informatie over de bescherming van auteursrechten vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

143 Een i-depot kan worden geregistreerd op [de website van het BOIP](#).

144 Naburige rechten vallen onder titel 5, hoofdstuk 2 van boek XI van het Wetboek van Economisch Recht. Meer informatie over de bescherming van naburige rechten vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

Sui generis recht op databanken

Bescherming: Het *sui generis* recht op databanken is bedoeld om substantiële investeringen in de creatie, het beheer en het onderhoud van databanken te beschermen¹⁴⁵. Dit recht geeft de producent van de databank het exclusieve recht om het opvragen of substantieel hergebruiken van de gehele of gedeeltelijke inhoud van de databank zonder zijn toestemming te verbieden.

Voorwaarden: Deze bescherming vereist over het algemeen dat de producent van de databank kwalitatief of kwantitatief substantiële inspanningen heeft geleverd voor het verzamelen, verifiëren of presenteren van de inhoud, ongeacht eventuele creatieve criteria.

Duur: De beschermingsduur van het *sui generis* recht op databanken is over het algemeen 15 jaar vanaf de datum van creatie of laatste belangrijke update van de databank.

Goed om te weten: Het *sui generis* recht dat wordt verleend aan producenten van databanken moet niet worden verward met auteursrecht, dat ook databanken beschermt: het *sui generis* recht verleent een exclusief recht op de inhoud van de databank, terwijl auteursrecht de structuur van de databank beschermt, op voorwaarde dat deze 'origineel' is in de zin van de auteursrechtwetgeving.

Topografieën van halfgeleiders

Bescherming: De bescherming van topografieën van halfgeleiderproducten bestaat uit het verlenen van exclusieve rechten aan de producent om ongeoorloofde reproductie van de driedimensionale rangschikking van de samenstellende delen van een halfgeleiderproduct te voorkomen¹⁴⁶.

Voorwaarden: Om van deze bescherming te kunnen genieten, moet de topografie origineel zijn (d.w.z. het resultaat van de intellectuele inspanning van de maker) en het onderwerp zijn van fixatie/codificatie.

Duur: De beschermingsduur voor halfgeleidertopografieën is over het algemeen 10 jaar vanaf de datum van de eerste commerciële exploitatie van de topografie.

Goed om te weten: Alle makers van topografieën moeten ervoor zorgen dat de topografie actief wordt geëxploiteerd binnen 15 jaar na de fixatie of codificatie. Het zorgvuldig documenteren van de activiteiten in verband met de topografie en het bijhouden van bewijs van de commerciële exploitatie zijn essentieel om vast te stellen of de topografie in aanmerking komt voor bescherming en om rechten te doen gelden in het geval van latere geschillen.

145 Het *sui generis* recht op databanken wordt geregeld door titel 7 van boek XI van het Wetboek van Economisch Recht. Meer informatie over de *sui generis* bescherming van databanken vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

146 Het recht op topografieën van halfgeleiderproducten wordt geregeld door titel 8 van boek XI van het Wetboek van Economisch Recht. Meer informatie over de bescherming van topografieën van halfgeleiderproducten vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

Bedrijfsgeheimen

Bescherming: Bescherming van bedrijfsgeheimen is bedoeld om knowhow en vertrouwelijke informatie te beschermen die een onderneming een concurrentievoordeel geeft, zoals formules, productiemethoden en commerciële informatie¹⁴⁷.

Voorwaarden: Om van deze bescherming te kunnen genieten, moeten bedrijfsgeheimen als vertrouwelijk worden behandeld, economische waarde hebben door hun geheimhouding en onderworpen zijn aan redelijke maatregelen om ze te beschermen.

Duur: Bedrijfsgeheimen worden over het algemeen voor onbepaalde tijd beschermd, zolang de informatie geheim blijft en een concurrentievoordeel blijft opleveren voor de onderneming.

Goed om te weten: Bescherming van bedrijfsgeheimen kan een interessante strategie zijn wanneer informatie niet beschermd kan worden door andere intellectuele-eigendomsrechten zoals octrooien. Door bepaalde informatie vertrouwelijk te houden, kan een onderneming haar concurrentievoordeel behouden en ongeoorloofd gebruik door derden voorkomen.

Goed om te weten: U kunt er bewust voor kiezen om bepaalde informatie geheim te houden in plaats van deze openbaar te maken via een octrooiaanvraag, als u een concurrentievoordeel wilt behouden door unieke informatie/processen te beschermen en tegelijkertijd te voorkomen dat deze innovaties volledig openbaar worden gemaakt.

Handelsnaam

Bescherming: De bescherming van de handelsnaam is bedoeld om de naam te beschermen waaronder een onderneming haar commerciële activiteiten uitvoert¹⁴⁸.

Voorwaarden: Om van deze bescherming te kunnen genieten, moet de handelsnaam voortdurend en op significante wijze worden gebruikt in het kader van de commerciële activiteiten van de onderneming en mag hij niet in strijd zijn met andere, reeds geregistreerde merken.

Duur: Een handelsnaam is over het algemeen voor onbepaalde tijd beschermd zolang hij wordt gebruikt in het kader van de commerciële activiteiten van de onderneming.

Goed om te weten: Voordat u een handelsnaam kiest, is het belangrijk om vooraf te onderzoeken of er geen risico is op verwarring met een andere handelsnaam die al in gebruik is in dezelfde activiteitensector, of met merken die geregistreerd zijn voor soortgelijke producten of diensten, om mogelijke inbreuk op intellectuele rechten van derden te voorkomen.

147 Meer informatie over de bescherming van bedrijfsgeheimen vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).

148 Het recht op een handelsnaam wordt beschermd door artikel 8 van het Verdrag van Parijs en door sommige bepalingen van de wetgeving inzake marktpraktijken (boek VI van het Wetboek van economisch recht). Meer informatie over de bescherming van handelsnamen vindt u op de [desbetreffende pagina van de FOD Economie](#).



FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnummer: 0314.595.348
economie.fgov.be